

ПРИЛОЖЕНИЕ V

Образец за програмите, подкрепяни от ЕФРР (цел „Инвестиции за работни места и растеж“),
ЕСФ+, Кохезионния фонд, ФСП и ЕФМДРА — член 21, параграф 3

CCI	
Наименование на английски език	[255]¹ Programme “Research, Innovation and Digitalization for Smart Transformation”
Наименование на националния(те) език(ци)	[255] Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“
Версия	2.0
Първа година	2021
Последна година	2027
Допустими от	01.01.2021
Допустими до	31.12.2029
Номер на решението на Комисията	
Дата на решението на Комисията	
Номер на решението за изменение на държавата членка	
Дата на влизане в сила на решението за изменение на държавата членка	
Несъществено прехвърляне (член 24, параграф 5 от POP)	Да/Не
Региони по NUTS, обхванати от програмата (не се прилага за ЕФМДРА)	ЮЗР, ЮЦР, ЮИР, СИР, СЦР, СЗР
Съответен(и) фонд(ове)	☒ ЕФРР
	☐ Кохезионен фонд
	☐ ЕСФ+
	☐ ФСП
	☐ ЕФМДРА
Програма	☐ По цел „Инвестиции за работни места и растеж“ само за най-отдалечените региони

¹ Числата в квадратните скоби указват броя на знаците без интервалите.

1. Програмна стратегия: основни предизвикателства пред развитието и отговори на политиката¹

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква а), подточки i)–viii) и х), и член 22, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕС) .../...⁺ (POP)

Текстово поле [30 000]

Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ (ПНИИДИТ) отговаря на стратегическите потребности и приоритети на България за прилагането на обща политика за развитието на научните изследвания и иновациите в полза на ускореното икономическо развитие на страната. Амбицията е да се повиши иновационното ни представяне, достигайки ниво над 65% спрямо средното за ЕС, като се премине от "скромнен" към "умерен" иноватор до 2030 г. Програмата е един от инструментите за постигане на тези цели заедно с интервенциите, заложи в Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ) и национални инструменти - Национален иновационен фонд, Фонд „Научни изследвания“, Национални научни програми.

В контекста на новата социално-икономическа реалност след Covid-19 и приоритетите на цифровия преход, програмата е отговор и на необходимостта от ускоряване на процесите на цифровизация на публичния сектор и изграждане на благоприятна цифрова среда, която осигурява висококачествен и сигурен обмен на информация между различните сфери на живот и засилва ефектите от тяхното взаимодействие. Програмата допринася и за изграждането на устойчиви системи на научните изследвания и иновациите и електронното управление за справяне с кризисни и извънредни ситуации и посрещане на обществените и глобални предизвикателства.

Обвързването на процесите на цифровизация с инвестициите в научни изследвания и иновации създава изцяло нова среда за иновативно и интелигентно икономическо развитие и преодоляване на национални, териториални и междурегионални предизвикателства. Постигат се благоприятно взаимодействие и гъвкавост в различни посоки в полза на икономическото и социалното възстановяване и развитие на страната, приоритетите на зеления и цифровия преход и на кръговата икономика.

Програмата допринася за постигането на Цел на политика 1 "По-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход" чрез следните специфични цели:

- *Специфична цел (i) развитие и засилване на капацитета за научни изследвания и иновации и на внедряването на модерни технологии;*
- *Специфична цел (ii) усвояване на ползите от цифровизацията за гражданите, дружествата, изследователските организации и публичните органи;*

¹ За програми, ограничени до подкрепа на специфичната цел, определена в член 4, параграф 1, буква м) от Регламента за ЕСФ+, не е необходимо описанието на програмната стратегия да е свързано с предизвикателствата, посочени в член 22, параграф 3, буква а), подточки i), ii) и vi) от POP.

⁺ ОВ: Моля, въведете номера на регламента, съдържащ се в настоящия документ (ST 6674/21).

- *Специфична цел (iv) развитие на умения за интелигентна специализация, индустриален преход и предприемачество.*

Програмата подкрепя приоритетите на политиката, определени в Споразумението за партньорство, свързани с:

- *Повишаване на качеството, капацитета и продуктивността на научно-изследователската и иновационна екосистема;*
- *Повишаване на темповете на цифровизация на публичния сектор в полза на гражданите и бизнеса, и*
- *Има допълващ ефект по отношение на приоритетите, свързани с устойчивия растеж на предприятията, развитието на предприемаческата екосистема и бизнес среда и цифровизация на предприятията.*

Основни предизвикателства пред развитието

Научни изследвания и иновации

През 2020 г. България остава в групата на скромните иноватори с обобщен иновационен индекс 49% сравнен със средния за ЕС. Положителни тенденции в представянето на страната се наблюдават по четири от десетте измерения - човешки ресурси, благоприятна среда за иновациите, интелектуални активи и въздействия върху заетостта, по които страната надхвърля границата от 50% от средноевропейските равнища.

Данните на Глобалния иновационен индекс (Global Innovation Index) за 2020 г. на Световната организация за интелектуална собственост (WIPO) показват тенденция на подобряване на някои от показателите за иновационното представяне на българската икономика. В класацията от 2020 г., България е на 37-ма позиция (с три места напред) от 131 държави и е на трето място сред страните с високо средно ниво на доходите. Най-високото класиране е по критерия за износ на технологии и знание, където страната е на 29-о място и цифровата инфраструктура, където България е на 30-а позиция. Относително добро е представянето и по другите критерии, с изключение на един: доколко е развит пазарът, където страната е на 97-о място.

Независимо от посочените положителните тенденции през последното десетилетие, секторът на научноизследователска и развойна дейност (НИРД) в България все още е изправен пред някои сериозни предизвикателства, които водят до ниско ниво на продуктивност на научноизследователската и иновационна система и не позволяват пълноценното ѝ функциониране в полза на изграждането на икономика, базирана на знанието и интелигентната специализация.

Съществуващите слабости в системата и ключовите области на политики, в които е необходима намеса, са ясно посочени в *Анализа на социално-икономическото развитие на България за периода 2007-2017 г.* във връзка с определянето на националните приоритети за периода 2021-2027 г. Те са предмет на годишните доклади за България и препоръките в рамките на Европейския семестър и са потвърдени и допълнени от други анализи, доклади и оценки, свързани с научноизследователската и иновационна система в България. Принос към разработването и изпълнението на програмните интервенции имат резултатите от средносрочната оценка на Иновационната стратегия за интелигентна специализация за програмен период 2014-

2020 г. (ИСИС), Анализа на пречките пред иновациите¹, разработен в подкрепа на разработването на ИСИС за програмен период 2021-2027 г.; ежегодния доклад за оценка на функционирането на националната иновационна система - Иновации.бг²; докладите в изпълнение на Споразумението за предоставяне на консултантски услуги с Международната банка за възстановяване и развитие: „Оценка на нуждите на страната и на комбинацията от политики в областта на науката, технологиите и иновациите“ и „Анализ на управлението и функционален анализ“, където в дълбочина са разгледани проектирането, изпълнението и управлението на конкретни инструменти за подкрепа на науката, технологиите и иновациите, диференцирани по институции и по мястото, което заемат в рамките на политическия микс³; Стратегическата оценка и препоръки от доклада на Съвместния изследователски център (JRC) на Европейската комисия за бъдещото развитие на центровете за върхови постижения (ЦВП) и центровете за компетентност (ЦК).

Всички посочени доклади и анализи извеждат като основни предизвикателства пред развитието:

- *Ограниченото и неефективно сътрудничество между научните звена, висшите училища и бизнеса, резултиращо в ниски нива на участие в трансфера на технологии и знания и на комерсиализация на резултатите от научноизследователската и развойна дейност и иновациите.*

Главните участници в националната система за иновации остават заключени в рамките на съответните групи и работят изолирано без ефективно взаимодействие помежду си. Според доклада Иновации.бг съществуващото сътрудничество остава предимно неформално и извън институциите за трансфер на знания, технологии и иновации. Предприятията възлагат изследователска дейност на държавните изследователски звена - Българска академия на науките (БАН) и Селскостопанската академия (ССА) и (преди всичко) на държавните висши училища в размер съответно на едва 1% и 3% от бюджетите си за НИРД. Ситуацията е подобна по отношение на държавния сектор – 85% от НИРД бюджета на академичните институции остава на тяхно разположение, други 10% се насочват към висшите училища, повечето от които са също държавни.

Участието на публични изследователски организации и висши училища в стартъпи и спиноф компании и техния трансфер на технологии е ограничено поради липсата на информираност или неяснота по отношение на собствеността върху правата на интелектуална собственост и дяловите участия в тези начинания, както и поради липса на финансови стимули и стимули за кариерно развитие, обвързани с атестацията на изследователите. По данни на проведеното от Световна банка проучване⁴, нито една от институциите не е създала стартъп през последните три години. Само 1% от анкетираните изследователи съобщават, че са участвали в подобно начинание през 2019 г. чрез лицензиране на права върху интелектуална собственост или други технологични активи. Въз основа на препоръките на СБ и стратегическите препоръки

¹ Разработен от АРК Консултинг

² Фондация Приложни изследвания и комуникации

³ През 2021 г. Световна банка ще представи и „Анализ на ефективността“ - оценка на ефективността на извадка от съществуващи инструменти за подкрепа на науката, технологиите и иновациите с цел измерване на тяхната способност да произвеждат очаквани резултати спрямо използваните вложения и ресурси.

⁴ WB Survey-based Diagnostic Enhancing the Contribution of Bulgaria's Public Research to Innovation

на Съвместния изследователски център (JRC) се предвиждат законодателни промени в областта на правата върху интелектуална собственост.

През първите два програмни периода от членството на страната в ЕС усилията в областта на иновациите и научните изследвания бяха насочени основно върху подобряването на вътрешния организационен и междуфирмен капацитет чрез създаване на кълстери, офиси за технологичен трансфер (ТТО), ЦК и ЦВП. С натрупания обем финансирани проекти и инициативи настоящата програма ще търси постепенна институционализация на отношенията между бизнеса и академичните среди.

Индивидуалните притежатели на патенти остават лидери в институционалната структура на патентната дейност в България. Броят на чуждестранните патенти възлиза на 2624, като почти всички (99,63%) са издадени от Европейското патентно ведомство (ЕПВ) и имат действие в България. В рамките на изследвания период, с малки изключения, физическите лица - притежатели на патенти, остават водещи в институционалната структура на патентната дейност в България¹. През 2019 г. техният дял е 40%, а за последните 20 години - 57%. Въпреки нарастването на броя на патентите, издадени в полза на предприятията и на БАН, ролята на физическите лица остава ключова и тя нараства през последните четири години. Ниското ниво на институционализация на трансфера и ползването на създадените нови знания и технологии е показателно преди всичко за публичните научноизследователски организации, включително институтите на БАН, ССА и държавните висши училища. Основен фактор, мотивиращ усилията на изследователите да предприемат стъпки и да се ангажират с поемането на разходите за защита на своите изобретения, е необходимостта да се гарантира спазването на изискванията за академично кариерно развитие. Когато това е водещият фактор, само в редки случаи патентите достигат практическо приложение. Такива са примерите за така нареченото „скрито академично предприемачество“ - разработване на иновативни продукти и услуги и създаване на нови предприятия в резултат на лична инициатива и без ангажимент от страна на съответната публична научноизследователска организация.

През периода 2015-2019 г. само 63 обекта на интелектуална собственост, защитени в Патентното ведомство на Република България, са били обект на лицензиране, включително 18 патента, 38 полезни модела, 6 ноу-хау и 1 сорт. От тях 46 са еднократно лицензирани.

Създаването на обекти на интелектуална собственост, предназначени да бъдат двигател на растежа, изисква непрекъснато подпомагане за изграждане на капацитет както от страна на предлагането на научните продукти и услуги, така и от страна на търсенето от бизнеса.

- *Непълноценно и неефективно използване на наличната инфраструктура и човешки капитал в тази област и необходимостта от тяхната последваща модернизация и развитие.*

Ограниченото и спорадично търсене на резултати от изследвания от страна на предприятията и липсата на благоприятна среда и стимули за активиране на сътрудничеството между бизнеса и академичните среди също предопределят и ниското ниво на използване и натовареност на наличната научноизследователска и

---

¹ Доклад Иновации.бг 2020

иновационна инфраструктура. Капацитетът на човешките ресурси в страната остава недостатъчно използван видно от посочените по-долу показатели:

- Издателска дейност на хиляда служители в областта на науката и технологиите, където България (123) заема място далеч зад Словакия, която е лидер в региона (404);
- Дял на публикациите с международно участие, където след две години на възстановяване на позиции от около 50%, през 2018 г. отново се наблюдава спад с 3 процентни пункта;
- Брой на международните (извън ЕС) научни съвместни публикации на 1 млн. от населението, на който се гледа като на атестат за качество на научните изследвания. В рамките на ЕС България (324) изпреварва единствено Румъния (257) и е три пъти под средното равнище за ЕС-28 (1070);
- Брой на публично-частните съвместни публикации на 1 млн. от населението, по отношение на който България (16,5) разделя последното място с Литва (16,4) – пет пъти под средното за ЕС-28.

Регионалните данни за Източна Европа през 2019 г. поставят България в средата на класацията (11) в компанията на 23 държави по обща публикационна активност в базата данни SCOPUS. За 14 държави от региона са налични данни за заетите лица в областта на науката и технологиите. Между тях България заема едва 13-то място, единствено преди Република Северна Македония, с близо 29 научни статии, доклади и резюмета на 1000 души, заети с наука и технологии. С водещи позиции са Словения (106) и Чехия (91), които са с три пъти по-висока продуктивност на публикационната активност. След тях се нарежда Румъния (63).

Двучифреният ръст в публикационната активност на научните организации от България през последните две години е придружен от също толкова бърз спад в дела на научните публикации с международно участие. Относителното затваряне на научната общност от страната връща международното сътрудничество в научната област на нивото от преди двадесет години. Това е и признак за продължаващата липса на приложен фокус и/или качество на фундаменталните изследвания.

- *Нарастващи регионални различия в развитието на научния и иновационен потенциал и резултати.*

Регионалният иновационен индекс 2019 г. потвърждава тенденцията на сближаване между европейските държави и региони по отношение на техния иновационен потенциал, но подобно сближаване е налице между групите на водещите, силните и умерените иноватори. Обратно на тази тенденция „скромните“ иноватори регистрират засилващо се отдалечаване спрямо средните европейски равнища. Като потвърждение налице е влошаване на показатели във всички региони на Румъния и в повечето региони на България.

Резултатът за България е увеличаваща се дистанция между районите за планиране вътре в страната:

Югозападен район за планиране (ЮЗР) е единственият представител на страната в групата на умерените иноватори. Регионът регистрира ръст от 2.5% спрямо 2011 година. Поради концентрацията на научноизследователски и университетски звена и високотехнологичен бизнес районът е водещ по показатели за публикационна активност, образователно равнище и разходи за НИРД. ЮЗР е с най-високи стойности

за 2018 г. и в областта на маркетинговите и организационните иновации. Северен централен район за планиране (СЦР) е вторият район в България с ръст за изследвания период, макар и със скромния 1%.

Останалите четири района регистрират спад в иновационния си индекс, като най-сериозен е той за Северозападен район за планиране (СЗР) -3%. Същевременно, за целия период след 2011 г. СЗР е водещ за страната по едни от най-важните показатели за иновационна активност – продуктови и технологични иновации, дял на иновативните МСП и продажба на нови продукти и предоставяне на услуги. Това може да се обясни с приоритизирането на фирмите от този район по проекти по оперативните програми и по-специално по Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020.

Влошаването на иновационния потенциал на Североизточен район за планиране (СИР) е от -1,3%; за Югоизточен район за планиране от -1,5% и за Южен централен район за планиране от -0,9%. При последния не се наблюдават водещи на национално ниво резултати по показателите на Регионалното иновационно табло.

От една страна тези регионални различия са естествено следствие от процесите на глобализация, които изискват все по-широк комплекс от умения и знание, които естествено се намират в София и два или три други града. От друга страна подобно иновационно отдалечаване между регионите пречи на тяхното сътрудничество. Ето защо е необходимо да се търси задълбочаване на административния капацитет за провеждане на иновационни политики по райони, както и на по-доброто интегриране на местните и националните нужди.

- *Недостатъчно финансиране за научноизследователската и развойна дейност както в частния, така и в публичния сектор, резултиращо в нисък иновационен капацитет на икономиката.*

България изостава по показателите за инвестиции в НИРД. Разходите за научноизследователска и развойна дейност като процент от БВП намаляват след 2015 г., достигайки 0,84%¹. Делът на разходите за НИРД с чуждестранен източник остава един от най-високите за Европа и над три пъти над средния дял за ЕС.

Според данните от Европейското иновационно табло за България липсва напредък по показателя за иновационен индекс (49) спрямо предходната година, което в сравнителен план означава относително изоставане и затвърждаване на принадлежността на страната към „скромните иноватори“. Отстоянието спрямо първата държава, включена в групата на „умерените иноватори“ (Хърватия-63) е с цели 14 позиции, което прави поставената цел за преминаване в по-горната категория сериозно предизвикателство.

В редица области, по отношение на които ЕК поставя приоритетни цели за достигане през програмен период 2021-2027, България показва отстъпление, в това число 1) публични разходи за НИРД – 0,21% от БВП за 2018 г. при средни равнища за ЕС 27 от 0,72%, като наред с това е налице спад по показателя от 5,5% спрямо 2012 г.; 2) рисково финансиране – 0,024% от БВП при средни равнища за ЕС 27 от 0,124% и спад по показателя от 123,1% спрямо 2012 г.; въпреки на пръв поглед наситената с възможности за лесен достъп до капитал среда, те са концентрирани в географско (София) и секторно (ИКТ и свързаните дейности) отношение и остават недостъпни за

¹ Предварителни данни за 2019 г., Национален статистически институт

останалата част от бизнеса; 3) частно съфинансиране на публични инвестиции в НИРД, при което също е налице спад от 4,7% спрямо 2012 г. Разходите на бизнес сектора за НИРД са се увеличили в рамките на изследвания период с 21%, като достигат дял от 0,54% от БВП през 2018 г., но въпреки това остават далеч под средните за ЕС 27 от 1,45%.

- *Слаби резултати в областта на иновационната дейност на предприятията - резултат от ниска конкурентоспособност и преобладаваща ниско технологична структура на икономиката и недостатъчното развитие на научноизследователския потенциал на страната.*

Продължаващата интеграция на българската икономика в европейската, както и при регионалното развитие води до нехомогенно развитие при различните групи предприятия. Налице е отстъпление в области, които са пряко свързани с иновационната дейност на бизнеса и резултатите от нея: МСП със собствена иновационна дейност – спад от 15% в сравнение с 2011 г. до равнище от 13,8% от МСП, което е повече от два пъти под средното за ЕС-28 и по-високо само от резултата за Румъния; МСП с технологични (продуктови и/или технологични) иновации –16,3% при средно 33,8% за ЕС 27 ; МСП с нетехнологични (маркетингови и организационни) иновации – 15,7% при средно за ЕС 27 от 35%; продажба на нови за пазара и нови за фирмата продукти като дял от оборота – спад от 14,2% до близо 6% при двойно по-високо средно равнище за ЕС 27, което е демонстрация на изключително ниската конкурентоспособност на българските предприятия.

Междинната оценка на ОПИК за периода 2014-2020 г. представя следните заключения: 1) като цяло компаниите не се фокусират върху оригинални изследователски и развойни дейности, в резултат на което се създават иновативни процеси или услуги, като налагат по-директен подход към въвеждането на нов продукт или услуга, успешно прилагани на практика чрез покупката, монтаж и експлоатация на ново оборудване; 2) бизнесът трудно разпознава научната общност и университетите като техен адекватен партньор в развитието и усъвършенстването на техните икономически дейности; и 3) на ниво подход - въпреки териториалната приоритизация при разпределението на подпомагането, разликите между столичния регион и другите региони са големи и продължават да се задълбочават.

- *Забавен темп на модернизацията и интернационализация на научните организации и висшите училища, възпрепятстващ прехода към система за научни изследвания и иновации с нарастващ принос в икономиката на страната.*

Както се посочва в редица доклади за България на ЕС българската научноизследователска и иновационна система се нуждае от реформи в научните организации (Българска академия на науките, Селскостопанска академия) и висши училища в посока повишаване на приложимостта на научните изследвания за икономически цели и свързване на финансирането на научните изследвания с резултатите. Въпреки големия брой изследователи, работещи във висши училища (близо 30% от всички изследователи в страната), университетите все още допринасят много малко за научните изследвания и иновациите, като изпълняват само 6% от цялостния обем на изследователската и развойна дейност в България.

България постигна известен напредък в предоставянето на възможност на публичните институции да използват научните изследвания за бизнес цели. С измененията в Закона за висшето образование (ЗВО) от 2016 г. и допълнително въведеното изменение през 2020 г. се позволява публичните висши училища да създават дружества в съответствие

с Търговския закон, както и да участват в капитала на такива дружества, с което се създава възможност за насърчаване на научно-изследователската дейност, трансфера и комерсиализацията на нови знания и технологии в университетите. Независимо от това, приемането на тези промени е забавено и усилията по тяхното изпълнение все още недостатъчни, за да може страната да постигне заявените цели за превръщане на икономика в икономика, ръководена от иновации.

Базираната на проучване на СБ диагностика¹ потвърждава значението на измененията в законодателството и регулаторните механизми, свързани с трансфера на технологии и комерсиализацията на публичните изследвания, направени през последните пет години. Въпреки това, докато измененията в кариерния път на академичния персонал са добре разбрани и се прилагат изцяло от публичните изследователски институции, все още съществува необходимост от по-конкретни процедури, необходими за създаването на спин-оф компании от научноизследователските звена.

Успоредно с тези законодателни промени през последните години националните стратегически документи за научноизследователска и развойна дейност са фокусирани върху укрепването на изоставащия капацитет в тази сфера и осигуряването на дългосрочна приемственост в изпълнението на националните приоритети. В резултат на стартирания през 2015 г. нов механизъм на ЕК за подкрепа в областта на политиките (PSF) са получени препоръки за реформи в сектора, които са взети предвид при разработването на Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2017-2030 г. (НСРНИ). През 2018 г. е приет Оперативен план за изпълнение на първи етап на НСРНИ 2018-2022 г., който включва и прилагане на приоритетите на ЕНП в България с цел засилване оценката на научните и иновационните политики, търсене на допълняемост и рационализация на европейските и национални инструменти за наука и иновации (Специфична цел 9). Стратегията предвижда три клъстера на реформи – създаване на нова структура за изследвания и иновации, която да управлява инструментите за насърчаване на научните изследвания; повишаване капацитета и ефективното кариерно развитие на учените и трансфер на резултати и знание; създаване на нов устойчив финансов модел за институционално финансиране, основано на постигнати резултати, с цел гарантиране ефективността на разходите, стимулиране качеството на провежданите научни изследвания и конкуренцията между научните институции.

Подходът по отношение на финансирането на научноизследователската дейност, основано на резултатите, е залегнал и в Стратегията за развитие на висшето образование в България 2014-2020 г. с цел концентриране на ресурси и консолидиране на изследователските компетенции. Съгласно изменение на ЗВО държавните висши училища (ДВУ) трябва да получават не по-малко от 10 на сто средства за научна дейност спрямо издръжката на обучението. Тези средства се разпределят в зависимост от оценка на научната дейност, извършена въз основа на наукометрични показатели. Понастоящем обаче делът на финансирането на научноизследователската дейност на ДВУ, основаващо се на резултатите, варира приблизително до 2,5 %. За БАН този процент е в рамките до 5%, при заложен 20 процента от общата държавна субсидия за институциите на БАН. Проблемът с институционалното финансиране за наука е, че при този размер на средствата и разпределянето им на всички звена, не може да се достигнат заложените прагове. Поради това са предприети редица реформи по

---

¹ WB Survey-based Diagnostic Enhancing the Contribution of Bulgaria's Public Research to Innovation

отношение актуализиране на нормативната уредба за оценка на качеството на научноизследователската дейност и подобряване модела за оценка на научни изследвания въз основа на постигнати резултати. Също така стартира и целево финансиране за възстановяване на човешкия потенциал, основно чрез млади учени и докторанти, което също се основава на индикатори на качеството.

Очаква се мерките, предвидени съгласно НПВУ за развитието на изследователските университети и проекта за повишаване на иновационния капацитет на БАН да ускорят допълнително реформата в сектора. В рамките на НПВУ са предвидени реформи по отношение модела на финансиране на висшите училища и по-конкретно на изследователските висши училища, като до 2030 г. те следва да получават субсидия за научна и иновационна дейност в размер на приблизително 40% спрямо субсидията за обучение. Чрез увеличаване на средствата за научна и иновационна дейност на изследователските ВУ, съгласно заложените в НСРНИ цели, ще се допринесе към общото по-голямо увеличение на публичните разходи за НИРД. Създаването на шест ЦВП и десет ЦК, финансирани по ОП „Наука и образование за устойчив растеж“ (ОПНОИР), са ключови компоненти на усилието за консолидация на системата на научните изследвания.

Нетното европейско финансиране, получено от българските бенефициенти по РП „Хоризонт 2020“, възлиза на 0,25% (149 млн. евро) от общия бюджет на рамковата програма. По този показател България застава на 23 място в ЕС.

Броят на подписаните от тях грантови споразумения са 614 (1,93% от общото за ЕС). Успеваемостта на проектните предложения, подадени от български организации, се равнява на 11,24% (при средно 12,05% за ЕС). Българските организации участват в подаването на 6423 проектни предложения (0,75% от общия брой за ЕС), от които 5028 броя са допустими (1,95% от общия за ЕС). По ЕСИ участие вземат 25 организации (0,32% от общия за ЕС), а „Печат за върхови постижения“ получават 86 проектни предложения. Съгласно данните българските организации имат общо 918 участия, като в Седма рамкова програма този брой възлиза на 716. По отношение на участието България е на 21 място в ЕС. Водещо е българското участие в направленията „Енергетика“¹, „Сигурни общества“², „Информационни и комуникационни технологии“³ и „Храни, земеделие, горско стопанство, водни ресурси“⁴.

- *Ниски резултати в областта на човешкия капитал в резултат от липса на подходяща среда за кариерно развитие, изграждане на капацитет и задържане на кадри.*

В рамките на седемте основни области, обхванати в Глобалния иновационен индекс (пет групи фактори, покриващи т.нар. иновационен вход, и 2 групи фактори, съответстващи на т.нар. иновационен изход), България е с най-нисък резултат именно в областта „Човешки капитал и изследователска дейност“ със сумарна оценка от 31, което носи на страната и една от най-ниските позиции (64-то място) в подреждането между включените в изследването 131 държави.

---

¹ Secure, clean and efficient energy

² Secure societies - Protecting freedom and security of Europe and its citizens

³ Information and Communication Technologies

⁴ Food security, sustainable agriculture and forestry, marine and maritime and inland water research

Глобалният индекс на конкурентоспособност в областта на талантите прави международно сравнение на състоянието на 125 икономики по отношение на факторите, които в най-голяма степен допринасят за развитието на човешкия капитал, а оттук и на националната конкурентоспособност. В класацията за 2019 г. България се нарежда на 54-о място в света и на 30-о място в Европа (включени са 37 държави на континента), с индекс от 42,72, което е и най-доброто постижение за страната от 2013 г. насам. От страните - членки на ЕС, единствено Хърватия (55 място) и Румъния (69 място) остават след България. Няколко са областите, в които е поставен акцент:

- Отключващи фактори (Enable) – компоненти на средата, свързани със законодателството и пазара, които подкрепят бизнеса и предприемачите – 56-о място за България в света и 27-о място в Европа, преди Румъния, Гърция и Хърватия;
- Привличане на таланти (Attract) – измерва степента на атрактивност на националната бизнес среда от гледна точка на привличането на чуждестранни инвеститори и висококвалифициран персонал, както и възможностите за реализация на перспективни млади хора след ученическата скамейка – 89-о място за България в света и 30-о място в Европа, преди Румъния и Хърватия;
- Развитие на таланти (Grow) – обхваща както системата на формално образование, така и всички форми за натрупване и развитие на знания и умения чрез неформално и самостоятелно обучение – 62-о място за България в света и 30-о място в Европа, единствено преди Румъния;
- Задържане на таланти (Retain) – измерва способността за осигуряване на устойчивост в провеждането на политики и мерки за развитие на таланти, включително чрез равнището на качество на живот – 47-о място за България в света и 28-о място в Европа, преди Румъния, Гърция и Хърватия.

Сходни са резултатите от изследването World Talent Ranking на Института за управленско развитие (IMD, Швейцария). Според изданието за 2019 г. България заема 52-а позиция в компанията на 63 държави, което е и най-доброто постижение за страната до момента.

Възрастовата структура на академичния персонал в държавния сектор е с тенденция да се влоши през следващите години. По данни на Националния статистически институт (НСИ) за 2018 г. изследователските звена на държавна издръжка са регистрирали ръст единствено по отношение на зетите с НИРД служители над 65-годишна възраст – близо 20%. Във всички останали възрастови категории е налице спад, най-съществен (-30%) при младите научни работници. Във висшите училища също е налице спад при първите две категории персонал, който обаче е съпроводен от по-съществено увеличение във възрастовите категории над 35 години.

Посочените предизвикателства са част и от основните изводи от оценката на политиките за научни изследвания, иновации и технологии, осъществени в рамките на споразумението със Световната банка, като по-специално внимание се отделя на дефицитите, свързани с:

- Институциите, ангажирани с провеждането на политиките за научни изследвания, иновации и технологии страдат от фрагментация и слаби управленски структури, което води до липса на координирана национална визия, съчетаваща дневния ред за научни изследвания и иновации с ясни цели и определени отговорности;

- Липсата на капацитет на публични и частни изследователски институции и слабото изпълнение на инструментите за научни изследвания, иновации и технологии води до значителни закъснения в плащанията по европейските инструменти;
- При финансирането на политиките за научни изследвания, иновации и технологии значително преобладава подпомагането за предприятия за сметка на подпомагането на дейността на публични изследователски структури;
- Наборът от инструменти е преимуществено съставен от грантове и съпътстващи грантове, което не винаги е най-добрият механизъм за постигане на въздействие;
- Основните пропуски в политиките са свързани с подпомагането за технологичен трансфер, въвеждане на технологии на Индустрия 4.0, подпомагане за предприятията в ранен етап на развитие, подобряване на бизнес средата и цифровите умения.

Според изследването на СБ изследователските институции са единодушни по отношение на основните пречки пред върховите постижения и трансфера на технологии: липса на комуникация между публичния и частния сектор, изследвания, които не са съобразени с нуждите на индустрията и обществото, липса на политики за насърчаване на публично-частното партньорство, липса на финансиране за научни изследвания, недостатъчен човешки капитал и липса на адекватна научно-изследователска база. По-специално, необходимо е допълнително консолидиране на БАН, ССА и ВУ, за да се намали фрагментацията и да се подобрят специализацията и ефективността в областта на научните изследвания.

С цел преодоляване на всички по-горе споменати слабости, СБ прави седем препоръки: повишена роля на финансирането, основано на резултатите за стимулиране на високите постижения в областта на научните изследвания и въздействието върху трансфера на знания; подобряване на ресурсите и капацитета за подпомагане на трансфера на технологии; подобряване на управлението и стратегическата ориентация на публичните изследователски институции; засилване на мониторинга и оценката за изследвания и дейността на публичните научноизследователски организации и висши училища; и укрепване на връзките между публичните изследователски организации и висшите училища, за да се гарантира съгласуваност в предлагането и търсенето на знания и умения.

Представените и описани недостатъци и проблеми в развитието на националната екосистема за научни изследвания и иновации са в основата на предприетата **реформа в сектора на НИРД**.

Реформата в сектора на НИРД е свързана със създаването и изпълнението на нова обща политика за развитие на научните изследвания, иновациите и технологиите в подпомагане на икономическото и социалното развитие на страната. чрез създаването на продукти и услуги с по-висока добавена стойност и постигане на икономическа и индустриална трансформация. Структурният компонент на новата политика е създаването на Държавна агенция за научни изследвания и иновации като единен център за прилагане на новата политика и координиране на нейния принос спрямо останалите национални политики, свързани с икономическия и индустриален преход на страната.

Законодателният компонент на реформата е разработването и приемането на Закона за научните изследвания и иновациите и изменение във всички, свързани с него закони и подзаконовни нормативни актове. Той надгражда съществуващия Закон за насърчаване

на научните изследвания, като разширява обхвата и параметрите му с приоритетите на новата политика и регулира иновациите, като нов обект на законодателство.

Стратегическото сътрудничество с индустрията и ефективното участие на заинтересованите страни са сред основните градивни елементи на реформата. Това включва както актуализиране на функциите и ролята на Съвета за интелигентен растеж, така също и създаването на Съвет за иновации и изследвания към Държавната агенция, който подпомага управлението на Агенцията, като служи като барометър за нуждите и изискванията както на бизнеса, така и на академичната общност.

Следващият компонент на реформата в областта на научните изследвания, иновациите и технологиите се фокусира върху постепенното увеличаване на дела на финансиране на изследователските организации и висшите училища, ориентирано към проектите и резултатите. Това ще се случи чрез насърчаване на сътрудничеството с индустрията, както и чрез разширяване на портфолиото от възможности, различни от бюджетно финансиране. Като подход, финансирането на проекти е важна стъпка към въвеждането на система за мониторинг и оценка в работата на изследователските организации и университетите, което от своя страна е предпоставка за по-голяма ефикасност и ефективност на инвестициите в тях и насочване на експертния и изследователски капацитет в ключовите области на специализация.

Създаването и развитието на изследователски университети е в основата на пълноценното им участие в националната екосистема за научни изследвания и иновации и възможност за позиционирането им като привлекателен център за развитие на научните изследвания за млади учени и достъпен център за взаимодействие с индустрията в различни сектори на национално и регионално ниво.

Улесненият и значително по-ефективен процес на трансфер на знания и технологии е един от най-важните компоненти на реформата, който не само съкращава пътя на научните изследвания към иновациите и технологиите, но и служи като предпоставка за тяхната комерсиализация и бързо прилагане в икономиката, създаваща продукти, услуги и технологии с висока добавена стойност. Страната ни е получила ценни препоръки в тази област както от докладите на Световната банка, така и от докладите на Съвместния изследователски център и проучванията на Световната организация за интелектуална собственост, които служат като отправна точка при проектирането и прилагането на нов модел за насърчаване на трансфера на технологии. Той се основава на ефективното взаимодействие с индустрията и е свързан с различните модели и практики на управление на правата върху интелектуална собственост, улесняващи достъпа на бизнеса до научни знания и на изследователските организации до допълнително финансиране и предоставяне на нови идеи и ориентация спрямо търсенето.

Развитието на потенциала и капацитета на човешките ресурси в областта на НИРД заедно с дейностите по интернационализация се считат за хоризонтален елемент от всеки от посочените по-горе елементи на реформата. В съответствие с изведените приоритетни направления на реформата ще се търси фокус върху развитието на умения за интелигентна специализация и предприемачество в научните организации и висши училища.

Електронно управление

В областта на електронното управление обзорът на различни доклади и анализи¹ показва слабо представяне на страната по отношение на показателите за развитие на електронното управление, създаването на нова цифрова среда и стимулиране цифровизацията на българската икономика и общество. Пред цифровата трансформация на публичния сектор в България продължават да стоят редица предизвикателства:

- цифровите данни имат потенциала да се превърнат в двигател на икономическото развитие и основен фактор за развитие на иновативни бизнес решения, поради което дигитализацията на публичния сектор следва да се базира на единни, стандартизирани, оперативно съвместими модели на електронни данни и на свързани данни, включително за взаимодействието и споделянето им между администрациите;
- въпреки въведените в периода 2017 - 2019 г. правила и изисквания, все още не е постигната напълно оперативната съвместимост между системите, регистрите и технологичните решения за реализиране на цифровата трансформация на публичния и научноизследователския сектор. Така се отчита и застой в броя на администрациите, в т.ч. и местни, които не използват или не разполагат с различни типове информационни системи, модели на данни и модели на свързани данни, отговарящи на съвременните изисквания за оперативна съвместимост, възможност за интеграция с други системи/регистри, средства за автоматизирано извличане на информация от регистри и др.², както и прилагането на нови цифрови технологии и приложения.
- прилагането на различни и несъгласувани подходи, техники и технологии за дигитализация в публичния сектор води до ограничения и за местните администрации, където също е налице проблемът с осигуряването на оперативна съвместимост на информационните системи и процеси и на бази данни в цифров вид;
- гражданите и бизнесът все още използват инструментите за електронно управление с много по-нисък интензитет от гражданите и бизнеса в другите страни от ЕС - предизвикателствата са не само от гледна точка на предлагането, но и от страна на търсенето на електронни услуги, поради това ще се насърчава трансформацията на моделите и разширяване на каналите за взаимодействието между цифровата администрация, гражданите и бизнеса в цифрова среда;
- висшите училища са изостанали по отношение на прилагането на модерни системи за управление и контрол, спрямо колегите си от други европейски страни, необходимо е надграждане и интегриране на съществуващите електронни системи във ВУ и изграждане на нови такива, както и интегрирането им към външни организации – в т.ч. МОН, НАОА, НАЦИД и др., с които е необходим обмен на данни, както на национално, така и на европейско ниво.

---

1 Индексът за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото (DESI), <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi>; <http://www.itu.int/net4/ITU-D/idi/2017/>; <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/>; https://www.europeandataportal.eu/sites/default/files/edp_landscaping_insight_report_n4_2018.pdf; e-Government in Bulgaria: the journey to 2020 and the future ahead, World Bank report, 2020; <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/egovernment-benchmark-2020-egovernment-works-people>
2 Доклад за състоянието на администрацията през 2019 г.

Според проучване, проведено от Световната банка през май 2020 г. сред български възрастни с достъп до интернет, най-важното за потенциалните потребители на административни услуги и ресурси, като цяло, са удобство и достъпност, бързина и намаляване на документооборота и процесите. Анкетиранията лица са помолени да посочат няколко услуги, които биха искали да се предлагат онлайн или чрез мобилни канали и които понастоящем не са достъпни чрез тези канали. Като цяло някои предложения навеждат на предположението, че осведомеността относно видовете услуги, които се предлагат в момента, е ниска. Много хора посочват услуги, които вече са достъпни изцяло или частично по електронен път, включително плащането на данъци, битови сметки. Ето защо, основните усилия за повишаване на нивото на използване на наличните електронни услуги ще бъдат фокусирани върху:

- Активно ангажиране на гражданите и бизнеса в съвместното разработване и съвместното създаване на ориентирани към потребителите и персонализирани административни електронни услуги. Ориентираният към потребителите модел на електронни услуги изисква редовна оценка на нуждите на потребителите и проучване на предпочитанията и каналите за избор на гражданите, като допълнение към проучването за удовлетвореност от услугата. Повтарящият се процес може да помогне за разработването на ориентирани към потребителите електронни услуги чрез разбиране на специфичните нужди на гражданите, разработване, експериментиране и тестване на множество идеи и прототипи.
- Съвместно създаване на ориентирани към потребителите и персонализирани електронни услуги изисква нови взаимоотношения и подобряване на взаимодействието на публичните организации с гражданите и бизнеса. Публичният сектор трябва да комуникира и да се ангажира активно с гражданите, като използва данните от всички предишни взаимодействия с тях. Технологиите от последно поколение, като дълбоко обучение и машинно обучение, могат да помогнат на организациите от публичния сектор да предвидят бъдещите нужди и искания на гражданите.
- Съществуващите услуги и процедури трябва да бъдат оптимизирани и опростени, както и процедурите, които са общо свързани, трябва да бъдат интегрирани и/или предоставени проактивно.
- Приоритизиране на развитието на мобилните електронни услуги и мобилните приложения за иновативно предоставяне на услуги. Следва да се отбележи, че данните, генерирани с помощта на мобилни приложения, могат допълнително да помогнат за разработването на по-персонализирани иновативни електронни услуги, които биха подобрили удовлетвореността на потребителите.
- Активно популяризиране на наличните електронни услуги сред гражданите и на предимствата от тяхното използване спрямо традиционните директно предоставяни публични услуги чрез дейности за повишаване на информираността, регулярни работни срещи, семинари. Кампаниите ще са насочени към различни целеви групи и ще имат за цел да популяризират Единния портал за достъп до електронни административни услуги, както и да предоставят ясна и полезна информация, с оглед преодоляване на притесненията на потребителите относно сигурността на услугите. Те ще включват широк набор от комуникационни инструменти по различни комуникационни канали, осигурявайки възможно най-добрия обхват.

- Въвеждането на националната схема за електронна идентификация също ще направи електронните услуги много по-лесни и достъпни.
- Разпространение на информация и материали на национално и местно ниво чрез сътрудничество с представителни организации, като Националното сдружение на общините в Република България и други; чрез социални и традиционни медии; различни видове събития и кампании; по електронни канали, като национални телевизии и радио, и YouTube.
- Повишаване на удобството на използване за потребителя и пригодността на електронните услуги. В съответствие чл. 8 от Закона за електронното управление информацията, която потребителите трябва да въведат, за да получат достъп до електронните услуги, ще бъде сведена до минимум. За основна част от услугата гражданите ще трябва само да се идентифицират и да посочат коя услуга желаят за заявят. Това ще улесни в значителна степен достъпа до услугите. В допълнение, до 2023 г. всички електронни услуги ще бъдат достъпни от единна точка за достъп 24 часа в денонощието, 7 дни в седмицата отвсякъде – Единния портал за достъп до електронни административни услуги.
- Налице са все още технически, технологични и нормативни ограничения по отношение на мигриране/прехвърляне на информационни ресурси на администрациите и публичните организации в единно облачно пространство и необходимите предхождащи ги действия.
- Това предизвикателство ще бъде отстранено чрез приемане и изменение на съответното законодателство с цел премахване на съществуващите ограничения.
- Недостатъчна сигурност в киберпространството вкл. мрежовата и информационна сигурност.

Европейски семестър и препоръки на ЕК

В Докладите за България за 2019 г. и 2020 г. като основни структурни дефицити в областта на научноизследователската и иновационна система и обект на препоръките на Европейската комисия към българското правителство са очертани: ниските равнища на публични и частни инвестиции в научни изследвания и иновации, разпокъсаността на публичната научна база, липсата и застаряването на квалифицираните човешки ресурси, слабите връзки между науката и бизнеса, неефективното управление, ограниченото участие в европейски програми. Всички тези недостатъци са пречка пред потенциалния принос на научните изследвания и иновациите за производителността и икономическия растеж, поради което в средносрочен план те силно ще ограничат капацитета за сближаване във възходяща посока.

Препоръка 3, отправена към България в рамките на Европейския семестър 2019 г., препоръчва страната „да насочи икономическата политика, свързана с инвестициите, към научните изследвания и иновациите, транспорта, по-специално към неговата устойчивост, водите, отпадъците и енергийната инфраструктура и енергийната ефективност, като отчита регионалните различия и подобрява бизнес средата.“

Докладът за 2019 г. извеждат необходимостта от увеличаване на дела на инвестициите (публични и частни) в научноизследователска и развойна дейност (НИРД), за да се даде тласък на производителността, както и да се засилят връзките между предприятията и научноизследователските институти и трансфера на технологии и да

се постигне добре интегрирана система за научни изследвания и иновации. В Доклада за България за 2020 г. напредъкът по отношение на Препоръка 3 - за съсредоточаването на свързаната с инвестициите икономическа политика върху научните изследвания и иновациите, е класифициран като „ограничен“, което изисква засилване на усилията и тяхната ефективност.

Дейностите по първия приоритет на програмата адресират препоръките относно повишаване на интензивността на научноизследователска, развойна и иновационна дейност и подобряване на връзката между академичните среди и предприятията, което ще помогне за развитието на икономика, базирана на знания и иновации. Програмата ще увеличи публичните и частните инвестиции в научни изследвания и иновации чрез програмиране и определяне на критерии, свързани с насърчаване на сътрудничеството между научните организации и бизнеса и приноса на проектите към интелигентната икономическа трансформация.

Програмните интервенции ще помогнат за преодоляване на фрагментацията на публичната изследователска база, както и за постигането на по-успешно и концентрирано търсене на съвместни решения за справянето с обществените предизвикателства. Не на последно място програмата ще адресира нуждите от привличане и задържане на квалифицирани кадри в научноизследователската и иновационна система на страната и засилване на участието на страната в европейски програми.

Приложение Г Инвестиционни насоки относно финансирането по линия на политиката на сближаване за периода 2021—2027 г. определя като нужди от инвестиции с висок приоритет инвестициите, свързани с подобряване на капацитета за научни изследвания и иновации и увеличаване на внедряването на модерни технологии:

- подобряване на ефективността на иновациите и насърчаване на растежа на производителността чрез идентифициране на области на интелигентна специализация въз основа на потребностите и потенциала на национално и регионално ниво. Идентифицираните нужди се адресират чрез преразглеждане и актуализиране на областите на интелигентна специализация и интензифициране на процесите на предприемаческо откритие.
- увеличаване на броя на иновативните предприятия (въвеждане и разработване на иновации) във високотехнологичните сектори и секторите с по-интензивно ползване на знания в съответствие със стратегията за интелигентна специализация. Идентифицираните нужди ще се адресират в рамките на Приоритет 1 чрез подкрепата за технологични и интензивни на знания спиноф компании и създаването и развитието на индустриални стартър системи, насочени към разгръщане високи нива на научни изследвания и иновации. Подкрепата е допълваща на мерките за иновативни предприятия, заложи в ПКИП.
- повишаване на конкурентоспособността и ефикасността на системата за научни изследвания, като се постави акцент върху постиганите резултати и се създадат стимули за привличане на квалифицирани научни изследователи (напр. подобряване на условията на труд, международно сътрудничество и мобилност, сътрудничество с бизнеса). Идентифицираните нужди се адресират чрез подкрепа за пълноценно оползотворяване на капацитета на новоизградените ЦВП и ЦК и други ключови научноизследователски звена в полза на интелигентното икономическото развитие на страната и в допълнение - развитие на капацитета на

ключови звена в регионалните научноизследователски и иновационни екосистеми в съответствие с потенциала и бизнес нуждите на отделните райони.

- развиване на уменията в университетите и научноизследователските институции с цел увеличаване на търговската жизнеспособност и пазарното значение на научноизследователските им проекти и на способността за участие в научноизследователски консорциуми. Идентифицираните нужди се адресират чрез целенасочени мерки за насърчаване на пазарната ориентация и бизнес уменията в публичните висши училища и научни организации, провеждащи научни изследвания, както и развитие на капацитета за прилагане на правилата за защита на интелектуалната собственост.
- подпомагане на сътрудничеството между научните изследвания и предприятията, трансфера на технологии и търговската реализация на резултатите от научните изследвания. Идентифицираните нужди се адресират чрез реализиране на програми за сътрудничество за трансфер на технологии и развитие на капацитета на звена за технологичен трансфер, стимулиране на мобилността на изследователи, академичен персонал, докторанти и студенти между научните организации, университетите и бизнеса, развитие на капацитета в областта на правата на индустриална собственост.

Препоръка № 4 на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2020 г. и становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за 2020 г. препоръчва „да сведе до минимум административната тежест за предприятията чрез подобряване на ефективността на публичната администрация и укрепване на електронното управление.“

В Доклада за България за 2020 г. се посочва, че въпреки постигането на ключови междинни цели към 2018 г. в областта на електронното управление се наблюдава забавяне в развитието на основни компоненти за осъществяването му – създаването на секторни системи; качеството на данните в публичния сектор и използването им от гражданите и бизнес; въвеждането на националната схема за електронна идентификация; киберсигурността, като също така резултатите на страната по индекса на Европейската комисия за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото (2019 г.) са все още слаби.

Стратегическа рамка

На ниво Европейски съюз програмата е съобразена с целите на Европейското изследователско пространство за създаване на единен общ европейски пазар за изследвания, иновации и технологии, мобилност на изследователи и знания, инвестиции в изследвания и иновации и повишаване на взаимодействието между университетите, научните организации, бизнеса и другите участници в иновационния процес.

Програмата отчита европейските приоритети, свързани със "Зелената сделка" и ключовата роля на иновациите и научните изследвания за постигане на преход към неутрална по отношение на климата икономика и принос на България за постигане на целите на европейско ниво. Фокусът ще бъде насочен към инвестициите в научноизследователски и иновационни дейности и насърчаване на трансфера на съвременни технологии; инвестиции във внедряването на технологии и инфраструктури за икономически достъпна и чиста енергия, намаляване на емисиите

на парникови газове, енергийна ефективност и възобновяема енергия; както и инвестиции в областта на цифровизацията и цифрова свързаност.

За постигане на амбициозните цели на сделката трябва да се предприемат действия на различни нива и в широк кръг от области: привличане на европейско, национално публично и частно финансиране, като водеща роля има рамковата програма „Хоризонт Европа“; синергия между рамковата програма „Хоризонт Европа“ и други програми на ЕС; хоризонтални мисии за провеждане на амбициозни изследвания чрез обединяване на широк кръг от заинтересовани страни; партньорства между европейските институции, държавите членки и бизнеса, за да се създадат широки платформи за експериментално развитие и тестване на нови технологични решения; общности на знания и иновации под егидата на Европейския институт за иновации и технологии като платформа за сътрудничество между висшите училища, изследователските организации и бизнеса; тематични клъстери, които обхващат целия спектър от глобални предизвикателства чрез съвместни изследвания и иновации в областта на здравеопазването, културата, творчеството и приобщаващото общество, гражданската сигурност, цифровизацията, индустриалните и космическите технологии, климата, енергията и мобилността, храните, биоикономиката, природните ресурси, земеделие и околна среда.

България, като държава членка на Европейския съюз, следва европейската политика за „Цифрова Европа“ и цифров преход допринася за постигането на цифровото европейско бъдеще - „инвестиции в технологии, алгоритми и инструменти, които да направят възможно споделянето и използването на данни и изкуствен интелект – основните компоненти на иновациите, които да помогнат за намирането на решения на множество предизвикателства пред обществото — от здравеопазването до промишлеността и сигурността“. Част от тази политика е цифровата трансформация на публичния сектор, в центъра на която са гражданите и бизнеса, с оглед на постигане на устойчива, климатично-неутрална и ресурсно-ефективна икономика.

Ключова се явява и Европейската стратегия за данните с хоризонт до 2030 г., която очертава визията и инициативите в Европейския съюз за цялостен подход към „икономика на данни“, който има за цел да увеличи търсенето и използването на цифрови данни и базирани на тях продукти и услуги в рамките на единния европейски пазар. В документа е заложено като фундамент обединяването на данни в единно европейско пространство. Наличието на все повече цифрови данни и подобряването на начина, по който те се използват, е от съществено значение за справяне с предизвикателствата в демографската и социално-икономическите сфери, климата и околната среда, допринасяйки за по-здрав, проспериращи и по-устойчиви общества.

Национална стратегическа отправна точка за интервенциите по програмата са приоритетите на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 (НПР БЪЛГАРИЯ 2030), ос на развитие 1 „Иновативна и интелигентна България“, национален приоритет 8 „Цифрова свързаност“ на ос на развитие 3 и национален приоритет 10 „Институционална рамка“ на ос на развитие 4. На следващо ниво е Иновационната стратегия за интелигентна специализация (ИСИС), следвана от Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2017-2030 г. (НСРНИ), Националната пътна карта за научна инфраструктура 2020-2027 г. (НПКНИ), Националната стратегия за развитие на МСП (НСМСП), Стратегията за развитие на висшето образование 2020 - 2030 г., Стратегията за цифрова трансформация на

България 2020-2030 г., Концепцията за развитието на изкуствения интелект в България до 2030 г.

НПР БЪЛГАРИЯ 2030 извежда като един от основните приоритети на страната повишаването на конкурентоспособността на българската икономика и трансформирането ѝ в икономика, базирана на знанието и интелигентния растеж. Постигането му е предмет на целенасочена политика в три взаимообвързани приоритетни направления - повишаването на ролята на науката в икономиката на страната, развитие на интелигентна индустрия чрез стимулиране на процеса на цифровизация на реалната икономика и повишаване на качеството на човешкия капитал. Съгласно заложеното, основните усилия на политиката в областта на науката и научната инфраструктура са свързани със стимулиране и ускоряване на процеса на разработване и внедряване на иновации в отделните сектори на икономиката, като ключова е ролята на образователните институции, научните центрове и бизнеса и връзката между тях. От друга страна, в НПР БЪЛГАРИЯ 2030 са заложени и усилията в областта на цифровата свързаност и цифровата трансформация, насочени към предлагане на повече услуги чрез електронното управление и сътрудничество между публичния сектор, бизнеса и гражданите, при висока сигурност на киберпространството и доверие в продуктите и услугите, базирани на информационни и комуникационни технологии (ИКТ).

ИСИС 2021- 2027 г. и заложените в нея принципи са основната платформа, върху която се осъществява взаимодействието на заинтересованите страни за определяне на областите на специализиране на националната икономика и развитие на научната и иновационна екосистема. Стъпвайки на досегашния опит в прилагането на стратегията усилията ще бъдат съсредоточени върху пълноценно използване на потенциала на българските региони и развитие на регионалните иновационни системи, намалявайки по този начин различията в цялостното национално представяне. Като визия новата стратегия цели технологична трансформация на икономиката, повишаване на ресурсната ефективност и цифровизация и преодоляване на регионалните дисбаланси в иновационните показатели чрез ускорена специализация в продукти и услуги с висока технологична и научна интензивност и значими икономически въздействия. За прилагането на тази визия, наред със стратегическата цел, следва да се повишат националните и регионални иновационни показатели на страната, достигайки ниво от 65% в сравнение със средното за ЕС ниво. На оперативно ниво новата стратегия определя три цели: 1) подобряване на научноизследователската система и иновативното представяне на предприятията, вкл. сътрудничество, чрез насочване на научните изследвания към приоритетните тематични области за интелигентна специализация и технологии от Индустрия 4.0; 2) Повишаване на екологичността (въвеждане на чисти и зелени технологии) и дигитализацията в предприятията и интернационализация на българските продукти и услуги, чрез комерсиализация и ориентиране на научните изследвания към приоритетните тематични области за интелигентна специализация и технологии от Индустрия 4.0 и 3) Подобряване на човешките ресурси, чрез инвестиции в обучения и ключови компетенции в приоритетните тематични области за интелигентна специализация и технологии от Индустрия 4. 0. Мехатрониката е изведена като независима тематична област, а чистите технологии, кръговата и нисковъглеродната икономика като нова тематична област, хоризонтална за всички региони.

НСМСП предвижда целенасочено подпомагане на секторите във високотехнологичните и средно към високотехнологичните производства и услугите с

интензивно използване на знания, в които страната ни изостава от средноевропейското равнище. В синхрон с регионалната специализация на ИСИС се търси отчитане на регионалните специфики в развитието на малките и средни предприятия с цел постигане на оптималност на инвестициите в местните икономики и намаляване на съществуващите регионални дисбаланси.

НСРНИРБ 2017-2030 г. предвижда към 2030 г. България да разполага с модерна и устойчиво поддържана научноизследователска инфраструктура за провеждане на висококачествени научни изследвания и обучение с акцент върху приоритетните направления на ИСИС, да се осигури достъп на изследователите до ключова уникална научна инфраструктура. Тази цел се подкрепя от амбицията, заложена в НСРНИРБ за постепенно увеличаване на публичните разходи за НИРД, достигайки 1% от БВП до 2025 г. Основен инструмент за концентрирането на ресурси за изграждане на стратегическа за страната инфраструктура е Националната пътна карта за научна инфраструктура, която осигурява съфинансиране за изграждането и развитието на значими научни комплекси.

Стратегията за цифрова трансформация на България 2020 - 2030 г. задава рамката на политиката на страната в областта на цифровия преход за следващия десетгодишен период с цел достигане на средноевропейско равнище на навлизане на цифровите технологии в българската икономика и общество, повишаване на ефективността на държавното управление, ефективно справяне с основните социални предизвикателства и повишаване сигурността на гражданите. Научните изследвания и иновациите, цифровото управление и киберсигурността са част от очертаните приоритетни области за въздействие.

Научени уроци

Предложението за самостоятелен общ инструмент за финансиране на научните изследвания, иновациите и цифрова трансформация на публичния сектор е логично следствие от няколко важни стратегически урока, отчетени в хода на използване на европейските инвестиции за развитие на трите сфери за периодите 2007-2013 г. и 2014 – 2020 г.:

Първо: Приоритизиране на инвестициите в иновации и научни изследвания и превръщането им в приложими решения и технологии като ключов фактор за устойчивостта, продуктивността и конкурентоспособността на българската икономика.

Отчитайки всички описани слабости в развитието на научноизследователската и иновационна система и представянето на страната в тази сфера през месец септември 2020 г. правителството на Република България взе решение за създаване на Държавна агенция за научни изследвания и иновации (ДАНИИ), която поставя във фокуса на своите усилия приоритетността на иновациите, научните изследвания и технологиите в полза на икономическото и обществено развитие на страната и обединяване в една обща политика действията на държавата за тяхното развитие. Заедно с това стартираха и обединени действия на заинтересованите институции за разработване на ново законодателство, което да разшири обхвата на Закона за насърчаване на научните изследвания със сферата на иновациите, поставяйки нормативните основи на взаимодействието между научните изследвания, иновациите и индустрията. ДАНИИ изпълнява функции, свързани с разработването и изпълнението на новата за страната политика, като поема отговорност и за синергията и координацията между цялата палитра от национални и европейски инструменти и мерки, свързани с нейното

изпълнение. Водещ стратегически документ на политиката е ИСИС 2021-2027 г., като за целта Агенцията поема функции, свързани с нейното изпълнение и мониторинг от Министерството на икономиката и е оперативно звено на Съвета за интелигентен растеж.

С Решение на Министерския съвет на Република България ДАНИИ е определена и за Управляващ орган на ПНИИДИТ за програмен период 2021-2027 г. Целта е разработването и изпълнението на програмата да бъде тясно обвързано с планирането и изпълнението на политиката.

Политиката на ДАНИИ посочва като приоритет на развитието повишената производителност, представяне и принос на научните изследвания и иновациите за икономическото и социалното развитие на страната. Политиката поставя в центъра взаимодействието между научните изследвания и иновациите¹ и насочва инструментите на политиката към:

- Създаване на условия и стимули за изграждане и развитие на взаимодействие между науката и бизнеса, и капитализиране на постигнатите резултати в полза на икономическото развитие на страната и обществото;
- Развитие на национална научноизследователска и иновационна екосистема, която развива регионалния изследователски и иновационен капацитет на страната;
- Развитие на човешкия капитал, ангажиран в сферата на науката и иновациите, привличане на млади учени и таланти от страната и чужбина;
- Ефективно участие на университетите в националната изследователска и иновационна екосистема чрез създаване на условия за разработване на национален модел за развитие на изследователските университети.
- Пълноценно участие на България в европейското и световното научно и иновационно пространство.

Второ: Продуктивността и развитието на научните изследвания и иновациите зависи от лостовия ефект на взаимодействието между тях, отвореността и сътрудничество им с индустрията и бизнеса.

Междинната оценка на ИСИС показва наличие на неоползотворен потенциал на взаимодействието между научноизследователските и иновационни структури и бизнеса - по-голяма част от фирмите са склонни да си сътрудничат с университети в България (70%) и чужбина (52%), БАН (52%) и университетски научни комплекси (52%). Готовността за сътрудничество с научно-технологични паркове в страната или в чужбина, както и с ЦВП и ЦК също е висока (между 40% и 50%).

Като основни трудности в осъществяване на това сътрудничество са открити: липсата на достатъчно финансови стимули и възможности за собствено финансиране от страна на академичния сектор при партньорски проекти, недоверие в капацитета и възможностите на двете страни, липсата на ефективна координация между различните звена на една и съща научна структура, липса на проактивно поведение от страна на

---

1 Три аспекта на взаимодействието – първо, превръщане на научните изследвания в иновации и приложни разработки и технологии, съвместни дейности с индустрията и бизнеса за намиране на нови продукти, технологични и процесни решения, и трето, обмен на знания, опит и практики между научни организации и университети в рамките на страната и европейското научно и иновационно пространство.

академичния сектор, притеснения във връзка със споделянето на идеи и капацитет и защита на интелектуални права. Препоръките от доклада на JRC за ЦВП и ЦК са адекватна отправна точка за разрешаване на посочените предизвикателства.

Друга част от трудностите са тези, генерирани при изпълнението на проекти - те са свързани с липсата на капацитет за изготвяне на тръжна документация за обществени поръчки, провеждане на процедурите за избор на изпълнител и всички закъснения, които тези трудности генерират. Съществува и друг тип потребност - въпреки че инициативата за съвместна работа между науката и бизнеса идва по-често от представителите на бизнеса, те предпочитат тя да се случва по специфичен начин. Честа практика е компаниите да търсят предварително научния капацитет и да подбират персонал, с който да работят индивидуално. Това улеснява процесите за тях, тъй като спестява времето, необходимо за преминаване през всички административни изисквания, които съпътстват отношенията на бизнеса с цялата научна структура, но затруднява постигането на трайно сътрудничество между научната общност и бизнеса. Те също така наблягат на идеята, че трябва да избират научните области, в които имат нужда от научен капацитет, в зависимост от потребностите на бизнес средата, която е динамична по своя характер. Тук създаването на научните центрове и тези за върхови постижения и компетентност губят своята привлекателност, тъй като предполагат тясна специализация в определена специфична област. Изводът, който се прави е, че за насърчаване на партньорствата между научните структури и бизнеса е необходимо да бъдат положени усилия за подобряване на комуникацията и доверието между двете страни, както и развитието и подобряването на средата за взаимодействие между тях. Тази благоприятна среда се разглежда не само на регионално ниво, но дори и на ниво отделно населено място (отделен град). Препоръката е подкрепата за регионални иновационни системи, които насърчават сътрудничеството между бизнеса и академичните среди да бъде една от важните области, в които да бъдат насочени усилията от новия програмен период, но не на последно място и натрупването на проектен капацитет сред основните целеви групи от бенефициенти. Друг важен аспект е въвеждането на систематичен подход, определящ ясни и прозрачни правила и процедури за използване на съществуващата инфраструктура и създаващ различни видове стимули, както финансови, така и нефинансови.

Трето: Преодоляването на регионалните дисбаланси в научноизследователското и иновационно развитие и представяне на страната може да се случи чрез изграждането на една обща национална научноизследователска и иновационна екосистема и връзки.

Отчитайки научените уроци от изпълнението на ИСИС 2014- 2020 г., Стратегията за периода 2021- 2027 г. поставя нуждата от адресиране на регионалните дисбаланси в иновативното представяне на страната в основата на своята визия за технологична трансформация на икономиката, повишаване на нейната ресурсната ефективност и цифровизацията чрез ускорена специализация в продукти и услуги с висока технологична и научна интензивност и значими икономически въздействия. Всяка административна област на NUTS III определи своя иновационен капацитет в две приоритетни тематични области за интелигентна специализация. Тематичната област „Чисти технологии, кръгова икономика и нисковъглеродна икономика“ се счита за хоризонтална и приоритетна за всички административни области. Интелигентната специализация на региона (на ниво NUTS II) е определена като преобладаваща, базирана на идентифицираните области на специализация на областите от съответния регион.

Преодоляването на регионалните дисбаланси в научноизследователското и иновационно развитие е част от общите мерки за адресиране на регионалните несъответствия в развитието на страната, хоризонтално заложи в всички подготвяни програми, съ-финансирани от Европейските фондове за периода 2021-2027 г. и изпълнявани чрез подхода интегрирани териториални инвестиции.

ДАНИИ ще следи за осигуряване на координацията и синергията между националните и европейски мерки и интервенции за развитие на научните изследвания и иновациите и изпълнението на визията и целите на ИСИС на регионално и национално ниво.

Четвърто: Изградената национална научна, развойна и иновационна инфраструктура и нейните части в процес на изграждане се нуждаят от устойчиво публично управление и грижи, за да се гарантира пълноценното използване на нейните възможности и капацитет за трансфер на знания и технологии.

През периода 2014—2020 г. по ОПНОИР са създадени и финансирани шест центъра за върхови постижения (ЦВП), в това число два центъра със съвместно финансиране по рамкова програма Хоризонт 2020, и десет центъра за компетентност (ЦК) с общ бюджет над 220 млн. евро (ЕФРР и национален). След приключване на изграждането на научноизследователската инфраструктура на центровете в настоящия програмен период усилията през следващия период следва да бъдат насочени към нейното пълноценно използване чрез изграждане на капацитет, стимулиране на търсенето на резултатите от научните изследвания от страна на бизнеса, подпомагане на резултатно ориентирани програми и други подходящи инструменти. Основният източник и база за инвестиции тук са стратегическите препоръки на Съвместния изследователски център (JRC) за тяхното бъдещо развитие. Опитът от настоящия програмен период подчертава необходимостта от по-тясна координация между партньорските организации в рамките на ЦВП и ЦК, прилагането на подходящи бизнес модели и правен статус за структурирането на центровете, формирането на силен управленски екип и отделянето на екипите за управление и развитие на бизнеса от научните екипи, работещи по научни програми, участие в европейски мрежи и инициативи и интернационализация, укрепване на капацитета им за обществени поръчки, прилагане на правилата за държавна помощ, както и по отношение на трансфера на технологии и комерсиализация на научните резултати и преход към култура на споделяне с отворен достъп и управление на научноизследователските данни и публикации в съответствие с FAIR принципите, включително съхранението им в сигурни хранилища.

Допълнително, значимите научноизследователски комплекси и центрове с принос за икономическия растеж на България, включително на регионите, са включени в Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура (НПКНИ). С финансирането за изграждането им от държавния бюджет в размер на над 90 млн. лева в последните години започва да се модернизира научноизследователската среда и постепенно се създават съвременни условия за върхова наука. По този начин се изпълняват и целите за допълняемост на националните и европейски финансовите инструменти и потоци.

Пето: Дигиталната трансформация на публичния сектор е основна предпоставка за ефективно и ефикасно взаимодействие между администрацията, гражданите и бизнеса и за осигуряване на бърз преход към цифрово общество.¹

¹ Стъпките от анализа на Световната банка върху доклада за електронното управление за България (2019г.) и данните на ДАЕУ

Развитието на политиката за електронно управление се основава на редица научени уроци, в резултат на което претърпява значителни промени. В периода след 2007 г. развитието на електронното управление в България вече се характеризира не само с покупката на хардуер и софтуер от администрациите, но и със значително по-специфични инициативи: приет е първият Закон за електронното управление (ЗЕУ)¹ и се появяват първите „острови“ на електронното управление – отделни администрации, като Национална агенция по приходите, Националният статистически институт, Агенция „Митници“, Агенция по вписванията (за Търговския регистър), които разработват собствени системи, инфраструктура и технологични решения. Това от своя страна води до фрагментация и липса на оперативна съвместимост между ресурсите за електронно управление. В резултат, от 2013 г. се преминава към разработването на системи, които могат да улеснят електронния обмен на данни и информация между различните администрации и публични органи. Така усилията са насочени към: разработване, поэтапно внедряване и надграждане на информационни и комуникационни инфраструктури и системи (REGistry Information eXchange system, RegIX, e-Връчване (eDelivery), e-Автентикация (eAuthentication)); разработване на интернет страници и портали за предоставяне на информация и услуги (Единен портал за достъп до електронни административни услуги <https://egov.bg/>); обучения на служителите в администрациите по дигитални умения и ИКТ.

Въз основа на научените уроци от преди, постепенно подходът в политиката за електронно управление започна да се ориентира към потребителя, а след 2016 г. радикално се променя и моделът на провеждането ѝ – от децентрализиран към централизиран, с оглед постигане на висока степен на ефективност, координация и контрол. През същата година са направени съществени изменения в Закона за електронното управление и е създаден органът за провеждане и координация на политика за електронно управление – Държавна агенция „Електронно управление“ (ДАЕУ). Преди 2016 г. България има предимно децентрализирана институционална система за електронно управление, като отделните министерства, агенции и общини определят свои собствени приоритети и стандарти за развитие на ИКТ и финансират инвестиции в ИКТ и текущи разходи от общите си бюджети без конкретно счетоводство и централно отчитане.

С тази промяна в подхода, България започна да реализира и значителен напредък в изпълнението на своята Стратегия за развитие на електронното управление 2014 – 2020 г., която през 2019 г. е актуализирана с визия до 2023 г.

Разработените до момента системи влизат в експлоатация и същевременно се интегрират, за да работят в единна среда. Има промяна в политиката към осигуряване на оперативна съвместимост и обмен на данни между администрациите, така че гражданите и бизнесът да могат да почувстват реалната полза от електронното управление. Автоматичният обмен на данни между държавните институции е задължителен по закон. Измененията в Закона за електронното управление от 2016 г. изискват личните данни и информация за гражданите, съхранявани във всеки от регистрите, поддържани от различни публични органи, да се обменят по електронен път между публичните институции. Бяха направени изменения в редица закони и подзаконовни актове, за да се гарантира спазването на принципа „само веднъж“ и премахване на разпоредбите, изискващи повторно удостоверяване на данни и

---

¹ Закон за електронното управление, обн. ДВ. бр.46 от 12 юни 2007г., последно изм. ДВ. бр. 85 от 16 октомври 2020 г..

информация, които вече са налични в административните регистри, и да наложат електронен обмен на данни и информация в рамките на правителството.

С одобрената през 2019 г. Архитектура на електронното управление в Република България се утвърждава подходът за изграждане на електронно управление на принципа на архитектура, ориентирана към услуги (Service Oriented Architecture), което ще послужи за преминаване към подход, ориентиран към търсенето и ще предостави така също преминаване към единни централизирано решения за управление; консолидация на техническата и информационна инфраструктура; интеграция на работните процеси, унифициране и типизиране на работните процедури; улеснен достъп до различните административни източници на данни, анализ, наблюдение и управление на движението на информационните потоци в реално време между заинтересовани страни на местно, регионално, национално и европейско ниво. Поставя се началото на прехода към цифрова администрация и като цяло – към цифрова трансформация на публичния сектор.

За прилагането на възприетите основни принципи за развитието на електронното управление е разработен „Единен модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни услуги“, който постепенно се прилага с финансовата подкрепа на ОП „Добро управление“ (ОПДУ) 2014 - 2020. Единният модел прилага ориентиран към потребителите подход чрез хоризонталните системи за електронно управление. Моделът е в съответствие с принципите на ЕС за електронни услуги. Към настоящия момент (април 2021 г.) чрез този модел се предлагат над 439 електронни услуги както за гражданите, така и за бизнеса. Разработени са над 570 електронни формуляра за заявяване на услуги. Към Единния модел са присъединени 380 административни структури, от които 193 са се присъединили от началото на 2021 г. Например, след обявяване на извънредното епидемично положение на 13 март 2020 г., ДАЕУ съвместно с Агенцията по заетостта разработи услуга за регистрация на търсещи работа лица, която вече е заявявана повече от 17 890 пъти и 1 625 от които са за първите четири месеца на 2021 година. Непрекъснато развитие на Единния модел води до подобро качество на електронните услуги и до предимства за потребителите по отношение на лесен достъп и удобство.

От 1 ноември 2018 г. всички институции са длъжни да обменят документи, използвайки платформата за електронен обмен на документи. Понастоящем са свързани 1028 институции, включително общинските администрации.

ДАЕУ поддържа Единния портал за достъп до електронни административни услуги, като единна точка за достъп до електронни услуги и информация. Единният портал предоставя на потребителите достъп до разнообразни услуги и информация от присъединените в него публични органи. Порталът е интегриран с платформата е-Връчване, която помага на потребителите да кандидатстват сигурно за административни услуги онлайн с електронен подпис (където е необходимо) или с персонален идентификационен код (ПИК), използвайки двустепенно удостоверяване. Модулът за е-Плащане (ePayment Gateway) позволява на потребителите да плащат онлайн данъци и някои административно електронни услуги. Порталът служи така също и като канал за комуникация с бизнеса, гражданите и държавните институции и предоставя възможност за обратна връзка на потребителите относно услугите. Понастоящем порталът се актуализира, за да стане още по-удобен за потребителите.

Приоритет беше поставен и върху създаването на устойчива система на национално ниво за съхранение и споделяне с отворен достъп до научна информация. В

изпълнение на тази цел и на Препоръка (ЕС) 2018/790 на Комисията от 25 април 2018 година относно достъпа до научна информация и нейното съхранение бяха разработени Българския портал за отворена наука и Националното хранилище към него, поддържани от Националния център за информация и документация. Българският портал за отворена наука по открит и недискриминационен начин предоставя безплатен достъп до научни резултати от публично финансирани изследвания и същевременно предоставя на учените сигурно пространство, в което могат да разпространяват и съхраняват научни публикации и резултати от своите изследвания

Хоризонталните системи за електронно управление се надграждат по ОПДУ. Повишеното им използване носи значителни ползи за гражданите, бизнеса и публичния сектор. Платформата RegIXRegiX е проектирана така, че да бъде удобна за използване от институционалните потребители, а броят на организациите, използващи данни от основните регистри през системата, нараства непрекъснато. Въз основа на данните, предоставени от ДАЕУ, транзакциите през системата за целите на предоставяне на електронни услуги са се увеличили 43 пъти спрямо 2017 г. (1 000 000 транзакции през 2017 г. при над 43 800 000 през 2020 г.). Това спестява време и усилия на потребителите на услуги за предоставяне на тази информация на самите доставчици на административни услуги и в същото време има положително въздействие върху околната среда (като значително намалява количеството хартия и прави държавния сектор по-екологичен и гъвкав).

Системата за сигурно електронно връчване (eDelivery) предоставя на гражданите и компаниите възможност да взаимодействат цифрово с администрацията, както и да контролират как правителството използва техните данни. Към февруари 2020 г. тя има вече над 107 013 регистрирани потребители. Наблюдава се експоненциално нарастване на броя на обменяните съобщения, които в момента възлиза на общо 651 946. За последните 30 дни на 2020 година само броят на съобщенията е достигнал 55 678. Средният брой съобщения, изпратени чрез системата за сигурно електронно връчване, се е увеличил от 500 на ден до около 2000 на ден.

Развитието на системата за електронно удостоверяване позволява на българските граждани да се идентифицират чрез квалифициран електронен подпис, включително облачен КЕП, персонален идентификационен код на Националния осигурителен институт, използван от над 2 500 000 граждани и персонален идентификационен код на Националната агенция за приходите. За да се повиши нивото на сигурност системите поддържат опция за двустепенно удостоверяване чрез мобилен телефон. Разглеждат се и други удобни средства за идентификация, които да улеснят използването на електронни услуги.

Оперативната съвместимост между системите, въвеждането на стандарти, процедури и общи решения, и цифровизацията и интеграцията на ключови регистри са в основата на цифровото взаимодействие на публичния сектор с гражданите, бизнеса и академичните среди. Правителството на България одобри Концепция за регистрова реформа, насочена към оптимизиране на всички регистри, създадени и поддържани от публичната администрация, което да осигури: обмен на информация и данни за качествени електронни услуги, както и високо качество, пълнота, достоверност и сигурност на данните. Също така, регистровата реформа ще улесни и трансграничния обмен на данни с други държави членки на ЕС. Мерките за прилагане на тази реформа бяха започнати с ключови регистри, подкрепени от ОПДУ до 2023 г., както и с разработването на Информационната система за централизирано изграждане и

поддържане на регистри, също подкрепена от ОПДУ. Дигитализацията на ключови регистри, която ще се извърши в рамките на НПВУ, също ще бъде ключов фактор за прилагането на реформата. Той ще осигури основата за разработването и развитието на модели от данни и прехода към управление, основано на данни, което ще се постигне с подкрепата по ПНИИДИТ.

Стремежът за обединяване на ресурсите на електронното управление поставя на дневен ред и въпроса за технологиите за виртуализация и облачни услуги, като ефективен подход, който се използва в частния сектор, но едва в 6% от публичния сектор. Процесът по въвеждане на облачни технологии в публичния сектор започва с изграждането и въвеждането в експлоатация на единно облачно пространство (Държавен хибриден частен облак (ДХЧО)), което да осигурява централизирана ИКТ инфраструктура; намаляване на разходите на администрациите за използване на лицензен софтуер чрез предоставянето му като облачна услуга; предоставяне на услуги от типа IaaS, SaaS, PaaS; условия в дългосрочен план за Government-as-a-Service, Government-as-a-Platform. С доизграждането на ДХЧО ще се постигне значителна икономия от мащаба, ще се консолидират ресурси, ще се централизира поддръжката на споделените ресурси, ще се оптимизират инвестициите в техническа инфраструктура и разходи за поддръжка.

ДАЕУ поддържа Национален портал за отворени данни, разработен по ОПДУ, който да осигури публичен достъп до държавни данни по теми, свързани с бизнеса, неправителствените организации и изследователите. Той представлява единна, централизирана, уеб-базирана информационна система, която позволява на държавните институции да публикуват информация в отворен, машинно-четим формат заедно със съответните метаданни. Наличните отворени данни предоставят информация по различни теми. Разпространението на данни е лицензирано, за да гарантира свободен достъп за търговска и нетърговска употреба и за разработване на приложения.

Една от ключовите цели на реформите, извършвани от 2016 г., е да се подобри информацията за и контрола на, и да се оптимизират разходите за електронно управление. Преди 2017 г. тези разходи се правят от отделните министерства, агенции и общини от техните общи бюджети, без конкретна бюджетна линия за електронно управление и без отчитане на разходите поотделно. Без такива данни правителството бе затруднено при оценката на ефективността и съотношението цена/качество при разходите, за да вземе информирани решения относно бъдещото им разпределение и да кандидатства за съответна донорска подкрепа. От 2017 - 2018 г. ДАЕУ започна да събира данни за оперативните и капиталовите разходи за електронно управление от всяка институция, а от 2019 г. започна да одобрява бюджетните прогнози за електронно управление, включително планирани разходи за по обществени поръчки и 3-годишни бюджетни прогнози за централните държавни институции, преди тези разходи да бъдат представени в Министерството на финансите. За всички институции има официална процедура за извършване на необходимите бюджетни корекции в случай на промени в разходните позиции през бюджетната година.

Създаването и поддържането на Регистър на информационните ресурси е финансирано по ОПДУ. Пълна инвентаризация на ИКТ инфраструктурата, налична в централни, регионални и общински институции, извършена също по проект по ОПДУ, положи основите за неговото въвеждане. Регистърът разполага с актуална информация за ИКТ ресурсите на отделните администрации и се поддържа от ДАЕУ.

В допълнение към приноса на ОПДУ за създаването на хоризонтална инфраструктура и системи за електронно управление, бе подкрепено и разработването на няколко ключови секторни системи, включително, но не само:

- Новите изменения в Закона за обществените поръчки, приети през 2016 г., въведоха концепцията за електронни обществени поръчки. Измененията определят фазите на процеса на електронно възлагане на обществени поръчки, включително електронно обявления, електронни тръжни процедури, електронни търгове и динамични системи за покупки и указват, че всички процедури за обществени поръчки и всички комуникации, обменяни в процеса, трябва да се извършват чрез централизирана, уеб-базирана платформа за електронни обществени поръчки. Разработването на платформата за електронно възлагане на обществени поръчки бе финансирана по ОПДУ. Основните модули на платформата са завършени и работят от март 2019 г. Платформата е използвана за над 800 тръжни процедури от април 2020 година насам.
- Митническите системи са съществено надградени, в Агенция „Митници“ се въведе институционална архитектура, обхващаща всички основни митнически процеси (внос, износ, транзит) и критични митнически операции в съответствие с изискванията на ЕС за развитие на е-митници.
- Надградени са системите на Националната агенция по приходите.
- Надграден е Търговският регистър, поддържан от Агенцията по вписванията.
- Разработени са и са надградени информационните системи и електронни услуги в редица администрации, като Министерство на вътрешните работи, Националния център за информация и документация, Агенция по геодезия, картография и кадастър и др.

В областта на цифровизация на научно-изследователското пространство, като база се използват постигнатите резултати от инвестициите в е-инфраструктура, големи данни и дигитализация, реализирани в рамките на проекти на ЦВП и ЦК.

ДАЕУ осъществява ежегодно мониторинг върху общественото мнение за електронните административни услуги, като възлага представителни социологически проучвания. Четвъртото по ред проучване беше проведено през ноември 2020 г. и показва, че като тенденция използването на електронни услуги през последните четири години бележи бавен, но стабилен ръст. По отношение на общото ползване на електронни административни услуги, равносметката на последните четири години е по-скоро ръст, респ. наблюдава се и по-скоро спад в дела на хората, които изобщо не са използвали електронни административни услуги – преди четири години те бяха близо до 80%, а в последните две вече се движат по-близо до 70%. Основните очаквания на гражданите от електронното управление, съгласно проучването, са „Лесен достъп до информация за гражданите и фирмите, без забавяне и без загуба на време в чакане на опашки и посещение на институции“ (83% от анкетираните), както и „Улесняване на потребителите: да се увеличи обемът на предлаганите електронни услуги“ (78% от анкетираните) и „Намаляване на административната тежест върху бизнеса: улесняване на инвеститорите, които създават работни места“. Тези очаквания, наред с други, са в основата на мерките, включени в ПНИИДИТ, свързани с наличието на качествени, достъпни и свързани данни в публичния сектор и внедряването на

модели на данни за тяхното използване в полза на гражданите, частния сектор и академичните среди за стимулиране на иновациите и растежа.

Постигнат е значителен напредък при изграждането на основните хоризонтални системи за електронно управление, както и при разработването на важни секторни системи, като например тези за електронно възлагане на обществени поръчки. В рамките на този процес обаче се очертават няколко важни извода, в които ще се насочат усилията за напредък по цифровизацията на публичния сектор:

- Трябва да се приложи гъвкав подход при разработване и приемане на системи и решения, адресирани към променящите се нужди на потребителите. Използването на гъвкави методи ще помогне на публичните органи да бъдат по-проактивни и да реагират по-лесно на променящите се нужди и предпочитания на гражданите, като същевременно използват нови възможности, предоставяни от технологиите от ново поколение технологии.
- Необходимо е да се насърчават иновативни решения, основани на данни за предоставяне на услуги и информирано вземане на решения. Внедряването на иновации, основани на данни в публичния сектор изисква активно въвеждане на модели на данни и иновативни решения и технологии в публичния сектор, включително стимулиране използването на технологии от ново поколение, като изкуствения интелект (ИИ), роботика, концепцията „Интернет на нещата“ (IoT), големи данни и аналитични решения. ОПДУ подпомогна разработването на множество важни системи и електронни услуги. Стъпвайки върху тези постижения, новото ниво на развитие на политиката за електронно управление изисква отключване на потенциала на данните, генерирани и събрани от публичния сектор, което ще трансформира предоставянето на електронни услуги и ще се превърне в генератор на иновативни продукти, персонализирани и адаптивни услуги. Ползите от подхода, основан на данните, не се ограничават до публичния сектор, но обхващат гражданите, бизнеса и академичните среди, които ще могат да се възползват от силата на данните. Облачните услуги, които постепенно се въвеждат от ДАЕУ, предоставят огромни възможности за внедряване на по-интелигентни решения за предоставяне на електронни услуги.
- Важно е да има ефективен предварителен и последващ контрол, за да се гарантира съответствие с принципите и изискванията за електронно управление при разработването, внедряването и надграждането на системи, решения и електронни услуги (например автоматизирани интерфейси за свободен публичен достъп до електронни документи, отворени данни, изисквания за оперативна съвместимост и т.н.). За тази цел в края на 2019 г. беше изменен Законът за електронното управление, засилващ контролните функции на председателя на ДАЕУ и беше създадено специално звено в Агенцията.
- Когато се интегрират системи, времето трябва да бъде синхронизирано.
- Паралелното разработване на системи и решения със сходни функционалности в рамките на различни публични органи е неефективно и води до дублиране на усилия и ресурси. За да се постигне икономия от мащаба, трябва да се въведат общи функции и да се използват като споделени решения. Това изисква повторно използване на данни и

обработка на големи данни и свързани данни, което разкрива важността на защитата, наличността, достъпността и качеството на данните. Вместо да се инвестира само в отделни системи и услуги, трябва да се приложи подход, основан на данните.

- Електронното управление не може да бъде усъвършенствано без обща референтна архитектурна рамка за оперативна съвместимост. Ето защо такава архитектурна рамка в момента се разработва по проект, финансиран от ОПДУ, който ще служи като основа за моделите на данни, които трябва да бъдат разработени и внедрени по ПНИИДИТ.

Като се отчита направеното до момента, необходимостта от приемственост и развитие, както и международните тенденции в областта, цифровата трансформация в публичния сектор следва да продължи в посока на цифровизация на данни, създаване на модели за електронно събиране, обработка, съхранение, автоматичен обмен и сигурност на данни, свързани данни, обработка на големи масиви от данни чрез възможностите на новите технологии.

Киберсигурност

Сигурното киберпространство е двигател за търсенето и използването на ИКТ-базираните продукти и услуги, тъй като носи доверие на потребителите и следователно е ключов фактор за успешна цифрова трансформация. България като част от световното киберпространство не е изключение като мишена на кибератаки и зловредни действия, както индивидуални, така и на организационни нива. Случаи като пробива на Търговския регистър от 2019 г. предизвикаха спонтанна реакция в цялата страна, тъй като доведоха до изтичане на лични данни на почти всички български граждани до публични сайтове. Този случай е идеален пример, че най-високият приоритет трябва да бъде поставен върху киберсигурността, която да бъде осигурено достатъчно финансиране.

Визията за българската екосистема за киберсигурност предвижда нейното развитие в четири нива - национално, секторно, организационно и индивидуално. Съгласно националната стратегия за киберсигурност „Устойчива България“ през 2018 г. беше приет националният Закон за киберсигурността,¹ транспониращ Директивата за мрежовата и информационната сигурност (Директива ЕС 2016/1148, Директива относно управлението на рисковете за сигурността на мрежите и информационните системи)². Законът за първи път определя ролите и отговорностите на компетентните органи в областта на киберсигурността. Той поставя основите за изграждането на националната екосистема за киберсигурност. Законът за киберсигурността установява изискванията към административните органи, оператори на основни услуги и доставчици на цифрови услуги и определя сроковете за спазване.

Със закона се създават национални компетентни органи по мрежова и информационна сигурност, в рамките на които се създават секторни Екипи за Реагиране при Инциденти с Компютърната Сигурност (ЕРИКС) за следните сектори: енергетика; транспорт; банкови услуги; инфраструктура на финансовия пазар; здравеопазване; подаване и доставка на питейна вода; цифрова инфраструктура. ДАЕУ е национален ЕРИКС за всички административни органи, както и за доставчици на обществени услуги, които

¹ Закон за киберсигурност, Обн. ДВ. Бр.94 от 13 ноември 2018 г., последно изм. ДВ. бр. 85 от 2 октомври 2020 г.

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016L1148>

не са определени за оператори на основни услуги. Той е и националното звено за контакт по всички въпроси, свързани с мрежовата и информационна сигурност.

Националните компетентни органи трябва:

- да координират изпълнението на задачите, свързани с мрежовата и информационна сигурност, от административните органи, операторите на основни услуги и доставчиците на цифрови услуги в съответните сектори;
- да оценяват нивото на изпълнение на задачите и да предприемат корективни действия в случай на несъответствие;
- заедно с Агенцията за киберсигурност на Европейския съюз (ENISA) да предоставят препоръки и насоки относно приложимите стандарти относно мрежовата и информационна сигурност.

На секторните ЕРИКС се възлагат следните функции:

- мониторинг на инциденти;
- дейности за ранно предупреждение, изпращане на сигнали, разпространение на информация за рисковете и инцидентите до заинтересованите страни;
- реакция на инциденти и методологична подкрепа;
- осигуряване на динамични анализи на риска и мониторинг на актуалната информация.

ЕРИКС си сътрудничат с частния сектор и академичните среди. Всички ЕРИКС трябва да координират своите усилия в рамките на националната мрежа.

От уроците, извлечени от подобни инциденти и при надлежно съобразяване с най-добрите практики в ЕС и по света, могат да се направят следните заключения относно настоящата ситуация на киберсигурността в България:

- Съществува дисбаланс между правната среда и административните мерки, от една страна, и техническия капацитет и възможностите на основните играчи в областта на киберсигурността, от друга. Законът за киберсигурността определя конкретните роли и отговорности на основните институции в сферата на киберсигурността, както и изискванията към операторите на основни услуги и доставчиците на цифрови услуги. Въпреки това, поради липса на финансови ресурси, тези отговорности и изисквания все още не са достигнали едно подходящо ниво на зрялост. Компетентните органи трябва да изградят своя капацитет, за да могат да осигурят високо ниво на сигурност в отговор на нарастващите заплахи.
- Киберсигурността в публичния сектор, включително водещите институции по киберсигурност, изостава далеч зад частния бизнес по отношение на капацитет и възможности. Предвид водещата роля на държавните

институции, отговарящи за киберсигурността, това несъответствие е сериозно пречка и заплаха за частния бизнес и имуществото на гражданите.

- България може да постигне добър резултат в областта на киберсигурността със своята кибер стратегия, управление на киберсигурността, сигурен инженеринг и развитие, осведоменост и обучение, но изостава във важни области на киберсигурността като откриване и реагиране, които включват мониторинг на събития за информационна сигурност, откриване на злонамерени дейности, заплаха и управление на уязвимостта, реакция при инциденти и управление на риска.
- Поради недостатъчните инвестиционни ресурси за киберсигурност все още не са постигнати стратегическите и оперативни цели на Националната стратегия за киберсигурност.

Мерките за киберсигурност са организационни, технически и технологични. Всеки субект в екосистемата за киберсигурност притежава своя собствена роля и отговорности. Отделните елементи на екосистемата трябва да бъдат разработени, като се започне от националния и секторния слой. Обхватът на ПНИИДИТ се фокусира само върху развитието на националния и секторния слой.

Предложените мерки от националния слой са ориентирани към ЕРИКС, тъй като националният ЕРИКС е сърцевината на българската екосистема за киберсигурност. Тази концепция е в пълно съответствие с Националната стратегия за киберсигурност и общоевропейските стратегически препоръки, определящи националния ЕРИКС като стимул и основен двигател за дейностите по киберсигурност на национално ниво. Тя следва да формира основната линия за интеграция на българската екосистема за киберсигурност в структурите и политиките на ЕС за киберсигурност, както и за изграждане на съвместна безопасна среда за колективен отговор на национално ниво.

Съответно, секторният слой включва мерки за развитие на оперативния капацитет и способностите на секторните органи чрез капитализиране на националната роля и функционалности на ЕРИКС. Добавената стойност идва от надграждането на горния подход със спецификите на различните сектори на енергетиката, транспорта, банковото дело и други (както са изброени в Директива относно управлението на рисковете за сигурността на мрежите и информационните системи и Закона за киберсигурност, включително държавното управление като сектор), с фокус върху изграждането на централизирана интелигентна среда за управление на риска за критична стопанска дейност в тези сектори.

Киберсигурността в организациите (както частни, така и публични) и при индивидуални обекти (гражданите) носят лична законова отговорност, въпреки че те ще бъдат посочени като целеви групи на интервенциите.

Първоначалният капацитет на националния ЕРИКС е създаден с подкрепата на Механизма за свързване на Европа. Стойността на проект възлиза общо на 1 298 495,00 евро и ще бъде завършен през август 2021 г. Изпълнените дейности включват:

- Оборудване на Център за национални и международни упражнения по киберсигурност;

- Оборудване на лаборатория за анализ на злонамерени софтуери;
- Оборудване на лаборатория за съдебен анализ;
- Изграждане на Национална мрежа от ЕРИКС за споделяне на информация за рискове, заплахи и уязвимости, свързани с киберсигурността;
- Присъединяване към основната платформа за услуги на мрежата на европейските екипи за реагиране при инциденти в компютърната сигурност (MelCERTes Core Services Platform) за международно сътрудничество в областта на киберсигурността;
- Разработване на система за наблюдение и съхранение на материали, свързани с мрежовата и информационна сигурност.

Проектът „Изграждане на елементи от национална система за киберсигурност“ по Фонда за вътрешна сигурност 2014-2020 г. има за цел да подпомогне създаването на ефективна система за киберсигурност и устойчивост и е насочен към изграждане на институционализирана единна система от отговорности, процеси и процедури за наблюдение на цялостно състояние на киберпространството, за оперативна съвместимост и ефективно използване на техническия капацитет за превенция, координирана реакция и възстановяване от кибер инциденти и за анализ на тенденциите и изграждане на капацитет за активно и ефективно противодействие на кибер заплахите. За да се предостави информация за текущото състояние на киберсигурността, се планира създаването на Национален кибер ситуационен център. Необходимостта от синергия за ефективна и координирана превенция, реагиране и възстановяване от киберпрестъпления изисква създаването на Национална координационно-организационна мрежа за киберсигурност. Дейностите включват разширяване на възможностите на Националния екип за реагиране при инциденти с киберсигурността, изграждане на Национален оперативен център за киберсигурност, изграждане на Национален оперативен кибер ситуационен център и установяване на механизми за координация между компетентните органи по киберсигурност на национално ниво.

Двата проекта ще помогнат за създаването на първоначалния капацитет на националния ЕРИКС, който трябва да бъде значително развит през следващия период. Дейностите в рамките на програмата се основават на тези първоначални резултати и ще помогнат за изграждането на напълно функционална екосистема за киберсигурност в България.

Отговори на политиката

Като един от инструментите за осъществяване на новата политика на взаимодействие на научните изследвания и иновациите и реформата в сектора ПНИИДИТ адресира описаните дефицити и предизвикателства като пряко насочва своите усилия към:

- Изграждане и развитие на национална екосистема за научни изследвания и иновации, включително свързаност и продуктивно взаимодействие между отделните участници в системата;

- Създаване и развитие на устойчиви партньорства между научните, университетски и иновационни звена и бизнеса с цел интензифициране притока на знания, технологии и иновации към стратегически за развитието на индустрията и икономиката сфери и в отговор на възникващи предизвикателства и кризи;
- Ускоряване на процесите на трансфер на технологии и комерсиализация на резултатите от научните изследвания чрез ефективно лицензиране, създаване на спиноф компании и изграждане на капацитет за технологичен трансфер, включително чрез финансови инструменти с възможност за комбинация с безвъзмездна финансова помощ;
- Ускоряване на темповете на интернационализация и ефективност на участието в европейското научно-изследователско и иновационно пространство, в това число чрез синергия с Рамковата програма на ЕС за научни изследвания и иновации; Създаване и укрепване на глобални партньорски мрежи и сътрудничество за увеличаване на добавената стойност на дадена идея, изследване, резултат, продукт;
- Продължаване на процесите на цифровизация на научно-изследователското и иновационно пространство;
- Развитие на ефективно електронно управление и създаване на нова цифрова среда за развитие на българската икономика и общество;
- Развитие и повишаване на нивото на киберсигурност в публичния сектор и при взаимодействие с него, включително на международно ниво.

Логика на интервенциите и подход

За да се ускорят темповете на икономическа и социална трансформация, логиката на програмата свързва инвестициите в приложни изследвания и иновации с инвестиции в развитието на ефективно електронно управление и изграждане на благоприятна цифрова среда. Този подход позволява максимизиране на лостовите ефекти от сътрудничеството на трите сфери, улеснява взаимодействието между различните заинтересовани страни и участници и съкращава пътя на знанието между тях. Координацията и синергията с интервенциите в Програма Конкурентноспособност и иновации в предприятията (ПКИП) и програмите и проектите от НПВУ са важни елементи от този подход.

Електронното управление е основното средство за облекчаване на взаимодействието между администрацията, гражданите и бизнеса и за осигуряване на бърз преход към цифрово общество, а в новата реалност се доказва и като механизъм за устойчиво управление на кризисни и извънредни ситуации. То е както условие за навременна, актуална и надеждна информация, така и ефективен и ефикасен инструмент за взаимодействие между различните сфери на живота, позволяващ ефективна координация и обединени действия на национално ниво с тези на други държави и икономики, което е от изключителна важност за посрещане на глобалните предизвикателства.

Процесите на дизайн, изпълнение, мониторинг и оценка на Програмата ще се основават на комбинацията от екосистемен и териториален подход.

Екосистемният подход предопределя постигането на основната цел на Програмата. Той позволява ефективно комбиниране на двата процеса на вземане на решения и идентифициране на нуждите - отдолу нагоре и отгоре надолу, което е предпоставка за адекватност в целеполагането и конструиране на мерките и интервенции, заложи в

програмата. Интерактивната и динамична екосистема изисква споделена визия, гъвкави стратегии, устойчив ангажимент и институционално сътрудничество. В основата ѝ стои взаимодействието, което прави изключително важни потенциала и възможностите на всеки един от участниците в нея, ролята на балансираното регионално развитие и връзките между местните заинтересовани страни и участници в процесите, протичащи на различни нива от развитие на екосистемата.

Прилагането на подхода осигурява: ясна демаркация между отделните политики, мерки и инструменти за въздействие на национално и европейско ниво, като гарантира тяхната координация, съгласуваност, допълняемост, надграждане и синергия; прилагане на диверсифицирано портфолио от финансови и нефинансови инструменти за подкрепа на потенциалните бенефициенти, съобразени с техния капацитет, потребностите и развитие; и съгласуваност към постигане както на националните стратегически цели, така и на идентифициране и изграждане на местни и регионални уникални конкурентни предимства по райони на страната чрез непрекъснато динамично изграждане и провеждане на процеса на предприемаческо откритие с българския бизнес.

Развитието на национална иновационна екосистема предполага въздействие и върху включените в нея регионални иновационни екосистеми. Комбинацията между системен и териториален подход е заложена в рамките на регионалните интервенции от Европейските фондове, създава възможност за комплексно въздействие върху развитието на територията на страната при обвързване на приоритетите на национално и регионално ниво с капацитета и възможностите на местните участници, територия и икономика.

Инвестициите в регионални иновационни центрове и специализирани научноизследователски и иновационни инфраструктури в индустриалните паркове са планирани като един от ключовите елементи при планиране и използване на европейски средства на регионално ниво. Подкрепата за индустриални паркове обхваща инвестиции в техническа инфраструктура, които ще бъдат реализирани на база на картографиране, извършено на национално ниво след влизането в сила на Закона за индустриалните паркове. Предвижда се индустриалните паркове, идентифицирани като такива със стратегическо национално значение да получат подпомагане по НПВУ. Техническата инфраструктура за индустриалните паркове с фокус върху развитието на регионалната икономика ще бъде подкрепена по Програма Развитие на регионите. За да се постигне пълна функционалност на техническата инфраструктура, изграждането ѝ ще бъде допълнено от мерки за специализирана инфраструктура за научноизследователска и иновационна дейност, подкрепени от ПНИИДИТ, както и от подкрепа за предприятия в рамките на и около парковете, предвидена по ПКИП. ДАНИИ в координация и сътрудничество с другите отговорни институции и звена, свързани с индустриалната и иновационната политика на страната, ще координира планирането и осъществяването на инвестиции в специализирана НИРД инфраструктура в индустриалните паркове въз основа на картографирането на потребностите и пътната карта за развитие на научноизследователската и иновационна екосистема. Този ангажимент осигурява липсата на припокриване и осигуряване на синергия на инвестициите по различните европейски и национални инструменти за финансиране.

Приоритети

Интервенциите и мерките, предвидени в програмата са организирани по два приоритета: 1) Устойчиво развитие на българската научно-изследователска и иновационна екосистема и 2) Цифрова трансформация на публичния сектор.

Приоритет 1: Устойчиво развитие на българската научноизследователска и иновационна екосистема

В рамките на този приоритет програмата ще подкрепи мерки в няколко направления, чрез които ще адресира пропуските в екосистемата, ще подобри капацитета, представянето и връзката между отделните нейни елементи и ще повиши ефективността на тяхното взаимодействие, интеграцията им в европейското и глобално пространство за постигне на максимален ефект и резултати в полза на интелигентната икономическа трансформация.

Програмата ще продължи да подпомага интегрирането, бизнес развитието и взаимното обвързване на обектите на националната научноизследователска и иновационна система създадени през първите два програмни периода от членството на страната в ЕС, както и такива, които обслужват централно управляваните европейски хоризонтални програми.

Мрежовият подход е възможност и за промяна на досега съществуващият повече или по-малко затворен модел на развитие на научните и университетски звена, която ще увеличи тяхната достъпност и ще скъси пътя на индустрията до тях. Нещо повече ще позволи споделеното използване на ресурси и капацитет и развитието на отворена наука и иновации, което е най-прекият път към интернационализация на научната и иновационна система. Стратегическият фокус на интервенциите се основава на приоритетите и целите, заложи в ИСИС.

Приоритет 2: Цифрова трансформация на публичния сектор

В рамките на Приоритет 2 на Програмата е предвидена подкрепа, която да допринесе за извличане на максимални ползи за обществото от дигиталната трансформация на публичния сектор, което ще допринесе директно за изпълнение на СЦ (ii) в рамките на ЦП 1.

Ще бъдат подкрепени инвестиции в две направления - осигуряване на ефективност и ефикасност на използваните информационни ресурси и процеси чрез централизиран и хоризонтални решения за е-управление и преход към икономика, основана на данни и обезпечаване на високо ниво на киберсигурност. Предвидените видове дейности са насочени към развитие на ключовите елементи от екосистемата на електронното управление, вкл. изграждането на необходимите взаимовръзки между тях, за постигане на по-висок растеж и предоставяне на качествени, ориентирани към търсенето публични услуги, включително и тези в научноизследователската и иновационната сфера.

Инструментарий

За осигуряване на по-голяма ефективност на намесата на публичния ресурс в сферите на научните изследвания и иновациите ще се приложат модели на баланс между безвъзмездното финансиране и финансовите инструменти въз основата на ясни критерии и на натрупания опит от предходните два програмни периода. Ще бъде прилагана и възможността за комбинирано финансиране на интервенциите с безвъзмездно финансиране и финансови инструменти, включително в рамките на една операция, където е приложимо.

Ще бъде продължена и допълнително прецизирана установената практика за координация на използваните механизми на подпомагане от различни източници и избягване на припокриването между тях. Обезпечаването на допълняемост и синергия на секторно и регионално ниво ще осигури ефективност на инвестираните средства.

Принос към хоризонталните приоритети

Кръговата икономика има висок икономически потенциал за модернизиране на икономиката при отчитане на предизвикателствата, свързани с околната среда. Реализирането на този потенциал се осъществява чрез засилената роля на иновациите и научните изследвания в създаването на новите технологии, иновативни решения, процеси и бизнес модели. Следвайки тази европейска и световна тенденция интервенциите по ПНИИДИТ са обвързани с нейното изпълнение и са в синергия с мерките в тази сфера по линия на другите програми, съфинансирани от Европейските фондове, инициативи и инструменти.

Научните изследвания и иновациите и цифровата трансформация са основата и на европейската инициатива за осъществяване на зелен преход. Те са катализатор на процесите на преход, внедряването на нови решения и намаляване на рисковете, свързани с тях, ангажирането на гражданите за участие в новия тип социалните иновации и участието на страната в зелените партньорства на европейско ниво.

За да се посрещнат предизвикателствата на зеления и цифровия преход, втората оперативна цел на ИСИС 2021- 2027 г. е свързана с повишаване на екологичността (въвеждане на чисти и зелени технологии) и цифровизацията в предприятията и интернационализация на българските продукти и услуги, чрез комерсиализация и ориентиране на научните изследвания към приоритетните тематични области за интелигентна специализация и технологии от Индустрия 4.0, а „Чисти технологии, кръгова и нисковъглеродна икономика“ е въведена като нова хоризонтална тематична област на специализация.

Дизайнът и изпълнението на мерките по ПНИИДИТ са в координация с националните и европейски действия, свързани с осъществяване на тази важна за икономиката на страната трансформация. ДАНИИ координира приноса на отделни инициативи за изпълнението на целите и приоритетите на зеления преход в страната, свързани с научните изследвания и иновациите.

В контекста на европейския хоризонтален приоритет за цифрова трансформация интервенциите по ПНИИДИТ допринасят за:

- постигане на целта на Европейския съюз да защити и укрепи своя цифров суверенитет и да осигури стратегическа автономия в цифровото пространство, като същевременно популяризира общите ценности и укрепи основните свободи в Съюза, включително защита на данните и поверителност, безопасност и сигурност;
- прилагане на европейските ценности за цифрово включване чрез цифрови иновации и технологии за по-достъпен публичен сектор и по-достъпни социални и икономически дейности за гражданите.

За целта „Инвестиции за работни места и растеж“:

Таблица 1

Цел на политиката или Специфична цел на ФСП	Специфична цел или специален приоритет*	Обосновка (резюме)
<p>ЦП 1 По-конкурентоспособна и по-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативна и интелигентна икономическа трансформация и регионална свързаност на ИКТ</p>	<p><i>СЦ (i) развитие и засилване на капацитета за научни изследвания и иновации и на внедряването на модерни технологии</i></p>	<p>[2 000 за всяка специфична цел или специален приоритет по ЕСФ+]</p> <p>Подкрепата в рамките на тази специфична цел ще адресира ниската продуктивност и незадоволително представяне на научноизследователската и иновационната система на страната, свързани с:</p> <ul style="list-style-type: none"> - неефективното сътрудничество между научноизследователските организации, висши училища и предприятията, резултиращо в ниски нива на технологичен трансфер, съвместни разработки, работа с права върху интелектуална собственост и комерсиализация на резултатите от научните изследвания; - фрагментираната и неравномерно разпределена научноизследователска и иновационна инфраструктура и потенциал (човешки, технологичен, проектен) и задълбочаващи се регионални различия; липса на стратегически фокус и непълноценна наточеност; - недостатъчното финансиране на научноизследователската и развойна дейност в публичния сектор и недостатъчното стимулиране на частните инвестиции в НИРД, резултиращо в нисък иновационен капацитет на икономиката; - забавена модернизация на научните организации и държавните висши училища по отношение на засилване на приложимостта на научните

		<p>изследвания и прехода към система за научни изследвания и иновации с нарастващ принос в икономиката на страната;</p> <ul style="list-style-type: none"> - непълноценното използване на ползите от участие в европейското и глобалното научноизследователско и иновационно пространство; - ниските резултати в областта на развитие на човешкия капитал – недостатъчен персонал, зает с НИРД, липса на подходяща среда за кариерно развитие, изграждане на капацитет и задържане на кадри; <p>Подкрепата ще бъде насочена към:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Създаване на условия за пълноценен принос на научните изследвания и иновациите за развитие на общество, основано на знанието и на икономика, произвеждаща продукти с висока добавена стойност; - Създаване на система от стимули за ускорен трансфер на технологии и знание и комерсиализация на резултатите от научни изследвания; - Изграждане и развитие на национална научноизследователска и иновационна екосистема, която развива регионалния научноизследователски и иновационен потенциал и намалява регионалните различия в използването и развитието му; - Развитие на човешкия капитал и равностойно интегриране в европейското и световно научно и иновационно пространство.
<p>ЦП 1 По-конкурентоспособна и по-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативна и</p>	<p><i>СЦ (iv) развитие на умения за интелигентна специализация, индустриален</i></p>	<p>Подкрепата в рамките на тази специфична цел адресира дефицитите в научноизследователската и иновационната система на страната, свързани с изоставането в развитието на човешките ресурси в областта на</p>

<p>интелигентна икономическа трансформация и регионална свързаност на ИКТ</p>	<p><i>преход и предприемачество.</i></p>	<p>интелигентната специализация и предприемачески умения. Подкрепата е насочена към развитие на потенциала на научноизследователските звена и предприятия за пълноценно участие в процеса на предприемаческо откритие и развитие на уменията за комерсиализиране на резултатите от научните изследвания. Подкрепата е допълваща на интервенциите за развитие на човешкия капитал в рамките на <i>СЦ (i)</i></p>
<p>ЦП 1 По-конкурентоспособна и по-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативна и интелигентна икономическа трансформация и регионална свързаност на ИКТ</p>	<p><i>(ii) усвояване на ползите от цифровизацията за гражданите, дружествата, изследователските организации и публичните органи;</i></p>	<p>Подкрепата по тази цел ще адресира предизвикателствата, свързани с:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Наличието на фрагментирани, неструктурирани и оперативно несъвместими данни в системата на електронното управление; <p>Нарастващият обем данни на национално ниво в комбинация с технологичната промяна в начина, по който данните се събират, съхраняват и обработват представлява основен ресурс за растеж и иновации в обществото и е от полза за всеки един гражданин. По тази причина, специален акцент в Програмата ще бъде поставен върху осигуряването на надеждни, налични, достъпни, сигурни и оперативно съвместими данни, както и преход към свързани данни, споделяне и повторна употреба на данни, в съответствие с изискванията на ОРЗД и мерки за осигуряване на поверителност и контрол на данните. Съгласно целите на НПР България 2030 акцентът на мерките пада върху модели на данни, позволяващи разработването и внедряването на иновативни продукти, процеси и бизнес модели, целящи повишаване на ресурсната ефективност на икономиката, както и иновации, стимулиращи икономическия растеж, демографския ръст и намаляване на социалните различия..</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • недостатъчно развитата облачна инфраструктура; <p>За да се постигне цялостна цифрова трансформация на публичния сектор и надграждане на постигнатото в областта на електронното управление до момента са предвидени целенасочени действия за осигуряване на надеждна, функционална и достъпна споделена облачна инфраструктура, както и осигуряване на ефективност и ефикасност на използваните информационни ресурси чрез прилагане на съвременни технологични централизирани и хоризонтални решения за е-управление. Оптимизацията на ресурсите и процесите, както и интеграцията между отделните елементи на екосистемата, ще допринесе значително за прилагането на политики, базирани на данни и доказателства, както и за развитие на публичните услуги в полза на обществото.</p> <ul style="list-style-type: none"> • липса на цифрова свързаност на висшите училища и научните организации и достъп до отворени данни и научни резултати; <p>Фокус в рамките на приоритета е осигуряването на свободен и сигурен достъп до големи бази от качествени данни в полза на научноизследователските организации, гражданите и бизнеса, като същевременно ще се инвестира в стандарти, средства и инструменти за тяхното използване и повторно използване. При достъп до данни ще се спазват принципите за защита на личните данни, включително чрез псевдонимизация / анонимизация. Ще бъде осигурен максимален безплатен достъп до базите данни и, когато това не е възможно, ще бъде осигурен достъп до обобщена информация. Информацията ще бъде достъпна чрез</p>
--	--	---

		<p>публичната интернет мрежа чрез потребителски и машинен интерфейс.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Необходимост от дигитална промяна в системата на висшето образование, включително и чрез модернизация и повишаване на качеството във висшите училища, чрез дигитална трансформация и споделяне на ресурси <p>Предложените дейности се фокусират върху прилагането на модерни системи за управление и контрол във висшите училища и създаването на стимули за структурна промяна в администрирането на висшите училища, включително чрез надграждане и интегриране на съществуващи електронни системи във ВУ и въвеждане на нови такива, включително свързани с по-ефективно управление на човешките ресурси. От изключително значение е и интегрирането на системите във ВУ с външни организации, включително с МОН, НАОА, НАЦИД и др., с които е необходим обмен на данни, както на национално, така и на европейско ниво. Една от водещите политики за повишаване на качеството във висшите училища е свързана с насърчаване на свързаността между висшите училища в страната и споделяне на общи ресурси за обучение и научни изследвания чрез изграждане на консорциуми за висше образование. Това ще бъде основен елемент за развитие на мрежата от висши училища в страната в подкрепа повишаване на квалификацията на преподавателите и създаване на привлекателна среда за учене и развитие на научна дейност, както възпроизвеждане на умения в реална среда в подкрепа на обществото.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Недостатъчна сигурност в киберпространството вкл. мрежовата и информационна сигурност;
--	--	---

		<p>Киберсигурността е ключов елемент от цифровата трансформация и основна предпоставка за нейния успех. В тази връзка, в рамките на приоритета са предвидени редица действия за укрепване на капацитета на националния и секторните екипи за реагиране при инциденти с компютърната сигурност, за киберзащита на критичните информационни ресурси и инфраструктура и изграждането на устойчиви навици за киберхигиена.</p> <p>С оглед превръщането на данните в основен капитал на обществото се предвиждат широкомащабни информационни и образователни кампании за насърчаване на културата за споделяне на данни и повишаване ползването на електронните публични услуги.</p> <p>Всички предвидени интервенции по програмата в своята съвкупност ще допринесат за по-лесен преход към икономика, основана на данни, създаване на добавена стойност и изграждане на приобщаващо цифрово общество.</p>
--	--	--

* Специални приоритети според Регламента за ЕСФ+.

2. Приоритети

Позоваване: член 22, параграф 2 и член 22, параграф 3, буква в) от РОР

2.1. Приоритети, различни от техническа помощ

2.1.1. Наименование на приоритета [300] (повтаря се за всеки приоритет)

ПРИОРИТЕТ 1: УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА И ИНОВАЦИОННА ЕКОСИСТЕМА

☐ Това е приоритет, насочен към младежката заетост
☐ Това е приоритет, насочен към социалните иновативни действия
☐ Това е приоритет, насочен към подкрепата за най-нуждаещите се лица съгласно специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква м) от Регламента за ЕСФ+*
☐ Това е приоритет, насочен към подкрепата за най-нуждаещите се лица съгласно специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква л) от Регламента за ЕСФ+ ¹
☐ Това е приоритет, насочен към специфичната цел за градска мобилност, посочена в член 3, параграф 1, буква б), подточка viii) от Регламента за ЕФРР и за Кохезионния фонд
☐ Това е приоритет, насочен към специфичната цел за цифрова свързаност, посочена в член 3, параграф 1, буква а), подточка v) от Регламента за ЕФРР и за Кохезионния фонд

* Ако е маркирано, преминете към раздел 2.1.1.2.

2.1.1.1. Специфична цел² — повтаря се за всяка избрана специфична цел, за приоритети, различни от техническа помощ

СЦ (i) Развитие и повишаване на капацитета за научни изследвания и иновации и усвояване на съвременни технологии

2.1.1.1.1. Интервенции по линия на фондовете

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), подточки i), iii), iv), v), vi) и vii) от РОР;

Свързани видове действия — член 22, параграф 3, буква г), подточка i) от РОР; член 6 от Регламента за ЕСФ+:

Текстово поле [8 000]

¹ В случай че ресурсите по специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква л) от Регламента за ЕСФ+, са взети предвид за целите на член 7, параграф 4 от Регламента за ЕСФ+.

² С изключение на специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква м) от Регламента за ЕСФ+.

Водещата цел на интервенциите в първия приоритет на програмата е засилване на приноса на научните изследвания и иновациите към по-високото икономическо развитие на страната. Фокусът на мерките е върху засилване на сътрудничеството на научноизследователските организации и висши училища с индустрията; повишаване на ориентираността към пазарното търсене; събясване на пътя от научните изследвания до иновациите; внедряване и трансфер на нови технологии и знания, комерсиализация и създаване на условия за интернационализация и увеличаване на дела на заетите в НИРД.

Интервенциите са групирани в три приоритетни направления:

- Устойчиво развитие на националния капацитет за научни изследвания и иновации;
- Трансфер на технологии и знания; и
- Европейска интеграция и интернационализация.

В резултат от интервенциите по посочените направления се очаква да се повиши продуктивността на научноизследователските организации и да се създадат и развиват успешни и устойчиви партньорства с индустрията в полза на икономическото развитие на страната, както и да се задълбочи интеграцията на българските организации в Европейското изследователско пространство. Инвестициите се основават на картографиране на изследователския и иновационен потенциал и пътна карта за развитие на екосистемата, разработени от ДАНИИ. Пътната карта е един от инструментите за устойчиво управление и развитие на националната научноизследователска и иновационна екосистема. Тя е предмет на редовен анализ и актуализация от страна на Агенцията. Картографирането стъпва на информацията и анализите, използвани при изготвянето на Националната пътна карта за научна инфраструктура (НПКНИ), като я надгражда и доразвива с оценка на индивидуалния потенциал и капацитет на отделните звена (научен, иновационен, човешки, инфраструктурен, национален и регионален обхват и значимост) от гледна точка на националните приоритети, нивата на технологична готовност, ролята на тези звена в НИИ екосистема и тяхната готовност да отговорят на реалните нужди на пазара и бизнеса.

Пътната карта е механизъм за изграждане на необходимите връзки и възможности за сътрудничество, допълняемост, споделяне на ресурси и работа в мрежа, чрез който се постига пълноценно използване на националния научноизследователски и иновационен капацитет и ефективно и ефикасно управление на ресурсите. Отправна точка са целите и приоритети на НПП България 2030, ИСИС 2021-2027 г. и НСРНИ 2017-2030. На базата на тези стратегически приоритети ще бъдат идентифицирани краткосрочните, средносрочни и дългосрочни цели и приоритети на отделните звена спрямо визията за тяхното развитие.

Водещи принципи за подбор на обектите, които да бъдат подкрепени по ПНИИДИТ, са: приносът към икономическото развитие на страната и създаването на продукти и услуги с висока добавена стойност; развитие на потенциала на съответния регион; високото качество на научните и иновационни продукти, които се създават, и участието и ролята в международни и европейски мрежи и програми.

Всички интервенции по този приоритет са фокусирани върху нива на технологична готовност над TRL 2. Конкретните нива на технологична готовност ще бъдат специфицирани на ниво процедура в зависимост от нейните цели и търсени резултати.

Важна част от ефективността и качеството на предвидената подкрепа е системата за оценка на проектите предложения и доверието в нейната независимост, експертност и безпристрастност. За целта ще бъде разработена методика за привличане и подбор на пул от висококвалифицирани и подбрани спрямо ясно дефинирани критерии и изисквания външни, независими, международно признати чуждестранни и български експерти, които

да гарантират необходимото качество на оценителния процес. Подготовката на самия оценителен процес ще бъде основана на международно признати стандарти и изисквания. Посоченият пул от експерти ще бъде използван за оценка на проектни предложения, кандидатстващи за безвъзмездна финансова помощ. При подкрепата чрез ФИ водеща роля има жизнеспособността на инвестицията, която ще бъде оценява от финансовите посредници, избрани от Фонда на фондовете.

Приоритетно направление 1: Устойчиво развитие на националния капацитет за научни изследвания и иновации

Приоритетно ще бъдат подкрепяни вече изградени и работещи звена за дейности, свързани с научни изследвания и иновации и създаването и внедряването на базирани на резултатите от НИРД разработки с високо качество. Предвижда се около 75% от финансирането да бъде заделено за същинските дейности за осъществяване на научни изследвания от звената (експериментално развитие, индустриални изследвания, изграждане на научен и иновационен капацитет) и не повече от 25% да бъдат отделени за допълващи дейности, свързани с модернизация и обновяване на оборудването, необходимо за изпълнение на същинските дейности. За новоизграждащите се научноизследователски и иновационни инфраструктури, като напр. регионалните иновационни центрове, се предвижда до 60% от финансирането да бъде заделено за ново оборудване и инсталирането му в лабораториите, а останалото финансиране да бъде насочено към използването на новоизграденото оборудване за осъществяване на научни изследвания и иновации в тези звена. Задължителен компонент за предоставяне на подкрепата е наличие на ефективно сътрудничество с бизнеса.

Основните интервенции са:

Развитие на изградените в периода 2014-2020 г. ЦВП и ЦК. Основната цел на интервенцията е да подпомогне устойчивото развитие на ЦВП и ЦК, които се изграждат по ОПНОИР. Настоящата програма ще подпомогне тяхното преминаване в оперативна фаза, пълноценното им интегриране в научноизследователската и иновационна екосистема на страната и увеличаване на приноса им към интелигентната икономическа трансформация. Отправна точка при осигуряване на подкрепата са стратегическите препоръки на Съвместния изследователски център (JRC) за тяхното бъдещо развитие. Финансирането се предоставя на базата на разработени програми за развитие и устойчивост. Програмите съдържат дългосрочната визия и приоритетите за развитие на ЦВП и ЦК по отношение на оптималната експлоатация на изграденото оборудване и механизмите за ефективно сътрудничество с бизнеса, установяване на подходящ управленски модел, изграждане на управленски и експертен капацитет, привличане и задържане на таланти, изграждане на капацитет за технологичен трансфер, управление и защита на интелектуални права, развитие на спин-оф компании и привличане на инвестиции за ранните фази на развитие, план за управление на риска, план за отворен достъп и разпространение на резултатите и др. Като част от програмите за развитие се предвижда разработването на бизнес планове за всеки един от центровете. ЦВП и ЦК са конкретни бенефициенти по програмата.

Подкрепа за други ключови научноизследователски и иновационни проекти от НПКНИ извън ЦВП и ЦК. Подкрепата обхваща проекти в етап на зрялост с ясен принос към икономическото развитие на страната, регионите и тематичните области на ИСИС 2021-2027 г.. Подкрепата е допълваща на подкрепата, осигурена от националния бюджет и НПВУ и по-конкретно Програмата за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез наука и иновации и проекта за Повишаване на иновационния капацитет на БАН в сферата на зелените и цифровите технологии. Съгласно процедурите

на НПКНИ по ПНИИДИТ се кандидатства само след извършване на последователна оценка на готовността за изграждане или развитие на тези инфраструктури и след представяне на програми за развитие и устойчивост с бизнес планове. Подкрепата по ПНИИДИТ се предоставя чрез конкурентен подбор след осъществяване на оценка на предложените за финансиране дейности от програмите за развитие с бизнес планове на кандидатстващата научна инфраструктура спрямо приоритетите и специфични цели по Програмата. Подкрепата ще обхваща дейности, свързани с осигуряване на необходимите условия за провеждане на научни изследвания и иновации (помещения, оборудване, материали, анализи и др.) в сътрудничество с бизнес структури, възнаграждения на персонала в изследователската група и подобряване на тяхната квалификация (включително за наемане на докторанти, пост-докторанти, опитни/водещи изследователи; дългосрочни специализации и др., обучение на експерти за бранша); разпространение на резултатите (участие в международни мрежи, сътрудничество, научни публикации, участие и организиране на международни конференции, защита на интелектуална собственост и др.) и др.

Създаване на регионални иновационни центрове и/или специализирана научноизследователска и иновационна инфраструктура като част от планираните индустриални паркове. Интервенцията се изпълнява като част от интегрирания териториален подход на страната за периода 2021-2027 г. и ще се реализира на базата на Интегрираните териториални стратегии на ниво NUTS II и отчитайки резултатите от картографирането на научноизследователския и иновационен потенциал. Картографирането ще определи регионалния и тематичен профил на обектите и тяхната приоритизация спрямо стратегическата визия на страната за развитие на научноизследователската и иновационна екосистема. Подготовката и вземането на решение за потенциалните регионални центрове отчита рисковете от припокриване, насищане и наличие на бели петна. Отчитат се местоположението, спецификата и ролята по отношение на тематичните области на ИСИС и нуждите на бизнеса, регионалното и тематично присъствие, наличието на ЦВП и ЦК, научноизследователски инфраструктури от НПКНИ, дигитални иновационни хъбове, планове за развитие на индустриалните паркове, подкрепата за изследователски университети и институтите на БАН в рамките на НПВУ и важността на евентуална инвестиция за развитието на съответния регион. Подборът на проекти е чрез конкурентна процедура, която се реализира в рамките на интегрирания териториален подход. Индикативните дейности включват инвестиции в развитие на иновационния капацитет и изграждане на иновационна инфраструктура.

Европейски цифрови иновационни хъбове (ЕЦИХ). Интервенцията осигурява допълващо съфинансиране от 50% за подкрепа на национално избрани и одобрени от ЕС европейски центрове за цифрови иновации, членове на европейска мрежа. ЕЦИХ са следващото ниво на научно-иновационната инфраструктура и функционират като гишета, които помагат на компаниите да реагират динамично на цифровите предизвикателства и да станат по-конкурентоспособни. ЕЦИХ подпомагат компаниите в подобряване на бизнес и производствените си процеси и създаването на продукти или услуги на базата на цифрови технологии. Проектите са в тематичните области на ИСИС 2021-2027 г. Интервенцията е в координация с останалите интервенции от тази програма, предвидената мярка в същата област в НПВУ и мерките за цифровизация на предприятията на ПКИП.

Разработване на единна информационна платформа за научни изследвания и иновации. Целта е да се създаде ясна единна комуникационна и информационна платформа, която да обслужва изпълнението на новата политика на взаимодействие на научните изследвания и иновациите. Модулите на платформата ще бъдат обособени по

фази на проектния цикъл и по тематични направления и ще обхващат дейностите по обмен на информация относно възможностите за финансиране по национални и европейски инструменти за подкрепа на научни изследвания и иновации (ПНИИДИТ, националните научни и иновационни програми, Програма Хоризонт Европа, НПВУ, ФНИ, НИФ и др.). Чрез платформата ще се улесни процеса на технологично представяне и намиране на партньорства за бъдещи покани, комуникацията и взаимодействие между различните заинтересовани страни, експертна подкрепа при подготовката и изпълнение на проекти, възможности за финансиране на проекти за научни изследвания и иновации, контакт с националните контактни лица и събития на Националната контактна мрежа, публичност и комуникация на резултатите от проектите и др. Платформата ще разполага с функционалности, спомагащи за комерсиализация на резултати от НИ в бизнес среда, подпомагане на процеса на трансфер на технологии (участници, процес, аналитика), проблематика на интелектуалната собственост и ще се бъде осигурена и връзка с ИСУН. Платформата ще свързва в реално време различните съществуващи вече бази данни и регистри в областта и ще има връзка с българския портал за отворена наука, съдържащ отворени данни и отворени публикации, свързани с авторите и различните организации. Това ще осигури свързаността между основните участници в системата за обмен на научна информация и знания, като се създаде цялостна система за мониторинг, управление на дейности в областта на научните изследвания и вземане на стратегически решения. Платформата ще създаде условия за усъвършенстване на отчетността на научноизследователската дейност, имплементиране на помощни инструменти за академичното израстване и кариерното развитие на учените, оценяване на научноизследователската дейност на научните организации, като ще подпомага включването на учени и научноизследователски организации в национални и международни мрежи за обмен на знания и по-доброто им интегриране в европейското научноизследователско пространство. Публичната част на платформата ще предоставя и удобна за потребителите информация за ключови услуги предлагани от изследователите и организациите, нововъзникващи резултати от изследвания и знания.

Създаване на условия за споделянето и управлението на научноизследователските данни в съответствие с FAIR принципите и утвърждаването на отворената наука като стандартна практика при провеждане на научни изследвания. Интервенцията ще бъде реализирана чрез надграждане на националната технологична платформа за отворен достъп до научна информация, поддържана от НАЦИД, чрез разширяване на възможностите ѝ за съхранение, обработка и обмен на научноизследователски данни в цифров вид и засилване на ролята ѝ като координиращо звено между участниците в процеса по споделяне и ползване на научна информация с отворен достъп. Фокус ще бъде поставен и върху развиване на умения и компетентности във връзка със съхранението, организирането и управлението на научноизследователски данни с отворен достъп в съответствие с FAIR принципите чрез организиране на обучения, семинари и конференции с представители на научноизследователската общност. Ще бъдат създадени необходимите предпоставки за интеграция и оперативна съвместимост на научноизследователските инфраструктури и е-инфраструктури със стандартите, технологиите и архитектурата на Европейския облак за отворена наука. Ще бъдат реализирани действия, насочени към популяризиране на отворената наука сред научноизследователската общност, включително запознаване на учените с ползите от споделянето с отворен достъп, управлението и сигурното съхранение на научни публикации и научноизследователски данни с цел поэтапно утвърждаване на отворената наука като стандартна практика при провеждане на научните изследвания.

Насърчаване на МСП за използване на капацитета на научноизследователските организации. Основната цел на интервенцията е да подпомогне и насърчи иновативното предприемачество и въвеждане на иновации и иновативни решения в МСП. Подкрепата е в тематичните области на ИСИС 2021-2027 г. и е насочена към тези от българските малки и средни предприятия, които се нуждаят от професионално ноу-хау и специалисти, за да развият своя иновационен и НИРД потенциал и се предоставя с ваучери. Фокусът е върху нива на технологична готовност от TRL 2 до TRL 4. Стойността на ваучера покрива разходите за консултантска подкрепа, възнаграждения за труда на изследователите, предпроектно проучване, използване на оборудване, материали и консумативи и др. Финансовите ресурси, разпределени за Приоритетно направление 1, представляват 35% от общото разпределение на средства за Приоритет 1.

Приоритетно направление 2: Трансфер на технологии и знания

Основната цел на интервенциите в тази приоритетна област е да се осигури подкрепа за изграждане на функционираща система за трансфер на знания и технологии, която да подпомогне процеса на пазарна реализация на резултатите от научните изследвания и иновациите в индустрията. Основните интервенции са:

Програми за сътрудничество за трансфер на технологии. Интервенцията стимулира развитието на капацитета за трансфер на знания и технологии от страна както на научните организации, така и на бизнеса в тематичните области на интелигентната специализация. Проектите се избират чрез конкурентен подбор и се оценяват от групата на външни независими оценители. Подкрепата ще покрива следните индикативни дейности, свързани с процеса на трансфер на знания и технологии: тестване за осъществимост, проектиране на процеси, прототипиране, формулиране, трансфер на нови материали и методи, подобряване и оптимизиране; демонстриране, пилотно производство и развитие на свързани бизнес приложения на тестваните и валидирани продукти и технологии; прехвърляне на експертни знания, умения и опит, обучение и наставничество, свързани с технологията и придобиването, защитата и експлоатацията на нематериални активи (продажба на патенти, лицензиране), използването на стандарти, оценка на техническия риск и др. Част от подкрепата ще бъде реализирана чрез фонд за технологичен трансфер. При подкрепа чрез ФИ водеща роля при подбора ще има финансов посредник.

Подкрепа за звена за технологичен трансфер. Интервенцията е насочена към развитие на капацитета и устойчивостта на съществуващи офиси за трансфер на технологии. Въз основа на резултатите от картографирането ще бъде разработен модел за развитие на съществуващите звена за трансфер на технологии съобразени със спецификата и нуждите на националната НИИ екосистема (централизиран или деконцентриран модел на развитие, създаване и развитие на мрежа от експерти по трансфер на технологии и др.). Подкрепата ще обхваща дейности за развитие на капацитета и устойчиво развитие, развитие на експертиза, модернизация на съществуващо оборудване и/или закупуване на ново при необходимост, обучение и специализация на български експерти във водещи европейски офиси за трансфер на технологии, разширяване на портфолиото от предоставяни услуги, цифровизация на дейности, комуникационни и промоционални дейности и др. Подкрепата е допълваща на подкрепата, осигурена в рамките на проекта за изследователски университети и проекта за структурите на БАН по НПВУ.

Развитие на иновационни кълъстери. Интервенцията е насочена към вече изградени иновационни кълъстери, опериращи в тематичните области на ИСИС 2021-2027 г. и има за цел да подкрепи тяхното по-нататъшно развитие и пълноценно участие в научноизследователската и иновационна екосистема, като стимулира кълъстерите да подобрят своя иновационен капацитет и капацитет за технологичен трансфер.

Подкрепата покрива инвестиционни разходи в материални и нематериални активи и оперативна помощ, свързани с иновационни разработки и трансфера на знания и технологии.

Подкрепа на технологични и интензивни на знания спиноф компании. Ще бъде предоставяно подпомагане на ЦВП, ЦК и други научноизследователски организации чрез финансов инструмент за трансфер и комерсиализация на технологии, който ще включва продукти както за ранния етап на развитие на спин-оф компаниите, така също и продукти за подпомагане на техните планове за комерсиализация на разработените технологии.

Подкрепа за създаването и развитието на индустриални стартап системи, насочени към разгръщане високи нива на научни изследвания и иновации. Подкрепата ще бъде предоставена чрез финансов инструмент за трансфер на технологии и комерсиализация. Целта на подпомагането е стимулиране процеса на разгръщане и акселерация на стартиращи компании около развити индустрии и клъстери, за високоэффективно споделяне на ползите в областта на научните изследвания и иновациите и в полза на икономическото развитие на дадения сектор и регионите в страната.

Подобряване на капацитета за защита и експлоатация на правата върху интелектуалната собственост. Подкрепата в рамките на тази интервенция ще бъде в изпълнение на нова национална рамка на политиката за създаване, защита и комерсиализация на интелектуалната собственост, както и за стимулиране на дейности за използване на интелектуални права с висока добавена стойност за организациите. Основните дейности, които ще бъдат финансирани са за: развитие на капацитет в сферата на интелектуалната собственост във връзка с комерсиализация на научни резултати от предприятията, научните организации и висши училища и патентната активност на европейско ниво; въвеждането на нови модели и форми за развитие и защита на интелектуалната собственост и повишаване на ефективността на услугите, предоставяни от Патентно ведомство (напр. обучения на МСП и представители на бизнеса, предоставяне на услугата „Предварително проучване на интелектуалната собственост“ (IP-Pre-diagnostic service/IP Scan) и др.), сътрудничество с Европейското патентно ведомство по отношение на политиката в тази сфера. Интервенцията ще бъде реализирана в синхрон с дейностите за развитие на капацитета на звената за технологичен трансфер, като подпомогне развитието на ИП капацитета в тях. Мярката ще бъде изпълнявана чрез предоставяне на институционална подкрепа на ДАНИИ в партньорство с Патентно ведомство.

Финансовите ресурси, разпределени за Приоритетно направление 2, представляват 44% от общото разпределение на средства за Приоритет 1.

Приоритетно направление 3: Европейска интеграция и интернационализация

Основната цел на направлението е повишаване на интернационализацията и увеличаване дела на участие на страната в Рамковата програма на ЕС „Хоризонт Европа“ чрез осигуряване на набор от мерки за развитие на капацитета на страната в тази сфера:

Подкрепа за дейността на националната контактна мрежа (НКМ) на Рамковата програма „Хоризонт Европа“. Интервенциите са в съответствие с визията на ДАНИИ относно развитието на националния капацитет за участие в Рамковата програма на ЕС „Хоризонт Европа“. Поддържаните дейности ще бъдат в три компонента: информиране и повишаване на осведомеността; подпомагане, експертно консултиране и обучение, изграждане и развитие на партньорства. Компонентът за информиране и повишаване на осведомеността ще обхваща следните индикативни дейности: разпространение на обща и специфична документация по Хоризонт 2020; организиране на информационни и

промоционални дейности. Компонентът експертно консултиране и обучение включва: предоставяне на помощ за изследователи и организации с оглед увеличаване на тяхното участие в „Хоризонт 2020“; съдействие в дейности за търсене на партньори; консултиране по административни процедури, правила и въпроси; съветване на участниците, по-специално по-малките организации и МСП, относно създаването на подходящи управленски и правни структури в проекти с голям бюджет и /или многобройни участници; организиране на курсове и обучителни семинари за конкретни целеви групи. Третият компонент за партньорство е насочен към: създаване на възможности за участие в други мрежи за подкрепа на бизнес услуги на потенциални участници, които се нуждаят от подпомагане (по общи въпроси на ЕС или въпроси, свързани с вътрешния пазар, трансфера на технологии, правата върху интелектуална собственост и др.;

Финансиране за проекти, получили „Печат за върхови постижения“ от Европейския съвет по иновации (ЕСИ). Подкрепата осигурява национално финансиране за изпълнение на иновативни проектни предложения на МСП или предприятия със средна пазарна капитализация, удостоени с етикет за качество „Печат за върхови постижения“ от ЕСИ в тематичните области на ИСИС. Подкрепата допълва инвестициите, заложи в Стълб 1, операция 1 от Програмата за ускоряване на възстановяването и трансформацията на икономиката чрез наука и иновации по НПВУ. Основната демаркационна линия е периодът на финансиране - мерките по НПВУ обхващат проектите, наградени с Печат за върхови постижения 2021-2023 г., докато подкрепата, предвидена по тази интервенция, обхваща проекти, наградени с Печат за върхови постижения 2024-2026 г.

Засилване на интеграцията и укрепване на участието на българските организации в европейски и глобални мрежи и програми за научноизследователска и развойна дейност:

- **Засилване и надграждане на сътрудничеството** с Европейския институт за иновации и технологии (ЕИИТ), установено с Меморандум за разбирателство между МОН и ЕИИТ:
- Подкрепа за участието на български организации в европейските партньорства по „Хоризонт Европа“, вкл. и в Обществата на знанието и иновациите на ЕИИТ (Knowledge and Innovation Communities – EIT KICs) чрез осигуряване на национално съфинансиране за участие в съвместно финансираните и в институционализираните европейски партньорства, а където е приложимо и заплащане на членски внос. Ще се подкрепя и членството на МСП и стартиращи предприятия в паневропейски организации (umbrella organisations), когато това е свързано с участие в горепосочените европейски партньорства. Цялостната координация на участието на България в европейските партньорства ще се осъществява от ДАНИИ.

Финансовите ресурси, разпределени за Приоритетно направление 3, представляват 16 % от общото разпределение на средства за Приоритет 1.

Синергия и допълване с други програми и инструменти

Комплексният подход към устойчиво развитие на научните изследвания, иновациите и цифровизацията предвижда Програмата да осигури ключова допълняемост и синергия със стратегически документи и програми за развитие на научните изследвания, образованието, икономиката и цифровизацията на национално и европейско ниво.

Водещият подход при осигуряване на допълване и координация с Програма Конкурентоспособност и иновации в предприятията и Програма Образование е максимизиране на приноса към интелигентната трансформация на българската икономика.

Програма Конкурентоспособност и иновации в предприятията 2021-2027 г. (ПКИП)

Фокусът на ПНИИДИТ е добавената стойност от съвместната дейност на изследователски звена, предприятия и други елементи на екосистемата, споделеното използване на резултатите от научната дейност и иновациите и отворените иновации в полза на икономическото развитие.

ПКИП ще допринесе като отговори на нуждите на отделните икономически оператори за повишаване на тяхната конкурентоспособност и растеж чрез развитие на тяхната вътрешнофирмена иновационна дейност и подкрепа за въвеждане на нови услуги, решения и продукти, които не са базирани на НИРД.

Ще бъдат приложени координирани и интегрирани мерки по отношение на бъдещото развитие на индустриалните паркове, като настоящата програма ще се съсредоточи приоритетно върху подпомагането на регионални иновационни центрове и/или научноизследователска и иновационна инфраструктура в рамките на индустриалните паркове и подпомагане на сътрудничеството за трансфер на технологии и знания между научните звена и иновационни клъстери.

По отношение на интервенциите за защита правата по индустриална собственост ПКИП осигурява подпомагане и съдействие за защита на правата на индустриална собственост на нивото на отделните предприятия.

Програма Образование 2021-2027 г. (ПО)

Инвестициите в рамките на ПНИИДИТ са в синхрон с усилията по ПО за модернизиране на програмите на висшето образование и развитието на компетентности и умения, въвеждане на дуално образование и професионално ориентиране на студентите, с което ще се осигури захранване на научноизследователската и иновационна система с висококвалифицирани кадри.

Подкрепата по ПНИИДИТ за насърчаване на пазарната ориентация и бизнес уменията и умения, свързани с интелигентната специализация, в публичните висши училища и научни организации ще се допълва от подкрепа по ПО за проектна докторантура. Проектната докторантура е насочена към подпомагане на професионалното развитие на докторанти за провеждане на докторантури, пряко свързани с актуални нужди на конкретни икономически сектори, бизнеси и работодатели, приоритетно насочени към индустрия 4.0, зеления преход, син растеж, тематичните области на ИСИС, както и за развитие на презентационните умения на докторанти чрез участие в международни конференции за споделяне на научни резултати.

Други национални и европейски програми и инструменти

Инвестициите по ПНИИДИТ за подкрепа на научноизследователските обектите и интернационализация са допълващи по отношение на публичните средства за изграждането на качествена и производителна научна инфраструктура, както и разширяване на международното сътрудничество чрез участие в тематични проекти и мрежи.

Възможностите, които Рамковата програма за научни изследвания и иновации на ЕС предоставя на българските академични и научни организации допринасят за ангажирането на български университети, научни инфраструктури и иноватори в мащабни международни проекти и сътрудничество с водещи европейски организации за постигане на измерими резултати в процеса на развитие на европейския научен капацитет и повишаване на конкурентоспособността на европейската икономика.

Освен възможностите за обмен на учени и специалисти по Рамковата програма за научни изследвания и иновации на ЕС по програма „Мария Кюри“, утвърдени и успешни програми като COST и Еразъм+ предлагат възможности за студенти и специалисти да се развиват професионално и да си сътрудничат със свои чуждестранни колеги, допълвайки възможностите и подпомагането предоставени от Националните научни програми.

Национален план за възстановяване и устойчивост (НПВУ)

Частта „Научни изследвания и иновации“ на приоритета „Иновативна България“ на НПВУ предвижда инвестиции организирани в три стълба:

Първи стълб: създаване на мрежа от изследователски университети, целящо изграждането на цялостна система във висшето образование за разработване и трансфер на знания включващ университет, стартиращи иновационни компании, спиноф и спинаут компании с ясно поет партньорски ангажимент, съпътствано от ясно изразени стимули за развитие на практически насочени и обвързани с нуждите на бизнеса докторски програми, с кариерен фокус и пряка насоченост към комерсиализация на резултатите от научната и развойна дейност.

Вторият стълб включва подпомагане за разширяване на участието на България в Рамковата програма „Хоризонт Европа“ 2021-2027 г., чрез реализиране на синергии от три инициативи на национално ниво. Първата инициатива е свързана с осигуряване на национално съфинансиране на българското участие в Европейските научноизследователски и иновационни партньорства в сферата на здравето, цифровите технологии, индустрията, климата, енергетиката, мобилността, храните, биоикономиката, земеделието, околната среда, хоризонталните партньорства и други приоритетни направления. Втората и трета инициатива предвиждат изпълнение на механизма „Печат за върхови постижения“ за български бенефициенти по Европейския съвет по иновациите (European Innovation Council) в рамките на двата му инструмента – „Изследвач“ (Pathfinder) и „Ускорител“ (Accelerator) и компонента „Разширяване и укрепване на европейското научноизследователско пространство“ на „Хоризонт Европа“, и по-специфично на мерките „Изграждане на връзки (Туининг)“ (Twinning) и „Катедри на ЕНП“ (ERA Chairs).

Третият стълб предвижда подпомагане за създаване на цифрови иновационни хъбове на регионален принцип. Подкрепа обхваща ЕДИХ, които са участвали, преминали са национална селекция и са получили печат за високо качество в рамките на европейската селекция. Подкрепата е допълваща на подкрепата по ПНИИДИТ за съ-финансиране на центровете, получили европейско финансиране.

Планираните инвестиции допълват предвиденото в ПНИИДИТ подпомагане за изграждане и развитие на национална научноизследователска и иновационна екосистема. Изследователските университети са едно от липсващите звена в нея, отсъствието на което пречи за нейното пълноценно развитие. Програмата предвижда инвестиции в пълноценно използване и развитие на съществуващите звена от нея и създаване на нови такива при доказана нужда, ясен фокус върху изграждането на устойчиви партньорства с бизнеса, трансфер на технологии и права на интелектуална собственост. Неизменна част от инвестициите са стимулите за развитие на човешкия потенциал, чрез участието в съвместни програми с индустрията и интернационализация на резултатите от научноизследователската и развойна дейност, както чрез допълващо подпомагане за засилване на участието на страната в Хоризонт Европа, така и чрез създаване на необходимите предпоставки и развитие за пълноценно участие в Европейското изследователско и иновационно пространство. В допълнение, ПНИИДИТ ще финансира

онази част от проектите, получили печат за върхови постижения, които надхвърлят периода на реализация на НПВУ.

Основни целеви групи — член 22, параграф 3, буква г), подточка iii) от РОР:

Текстово поле [1 000]

Центрове за върхови постижения, центрове за компетентност, изследователски организации, висши училища, предприятия, иновационни кълстери, офиси за технологичен трансфер, индустриални паркове, консорциуми, институции и ведомства, работещи в областта на научноизследователската и иновационна дейност, защитата на индустриалната и интелектуалната собственост.

Действия за гарантиране на равенство, приобщаване и недискриминация — член 22, параграф 3, буква г), подточка iv) от РОР и член 6 от Регламента за ЕСФ+

Текстово поле [2 000]

Посочване на специфичните целеви територии, включително планирано използване на териториални инструменти — член 22, параграф 3, буква г), подточка v) от РОР

Текстово поле [2 000]

Мерките, предвидени на регионално ниво за развитието на научноизследователската и иновационна екосистема включват създаването и развитието на регионални иновационни центрове и/или специализирана научноизследователска и иновационна инфраструктура като част от развитието на индустриални паркове и иновационни кълстери. Подкрепата ще се предоставя само след картографиране на нуждите и съгласно пътната карта за развитието на научноизследователска и иновационна екосистемата. Тези мерки допълват подкрепата, предвидена в НПВУ за индустриални паркове, определени като паркове от стратегическо значение.

Дейностите ще се реализират чрез подхода за Интегрираните териториални инвестиции (ИТИ), съгласно чл. 22 (а) от Регламента за общоприложими разпоредби за периода 2021-2027 г. Подкрепените мерки трябва да отговарят на целите и приоритетите за развитие, определени в съответните интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите NUTS 2 (подход отдолу нагоре) и картографирането на нуждите, извършени на национално ниво за развитието на научноизследователската и иновационна екосистема (подход отгоре надолу). В рамките на подхода ИТИ ще бъде подкрепено прилагането на концепции за ИТИ. Концепциите включват набор от взаимно свързани и допълващи се (интегрирани) проектни идеи, насочени към територии с общи характеристики и или потенциал за развитие и включващи най-подходящата комбинация от ресурси и мерки, които да се използват за постигане на конкретна цел или приоритет на местно ниво. Концепциите за ИТИ ще се прилагат чрез партньорства, включващи широк кръг заинтересовани страни и участници в социално-икономическия живот на конкретната територия. Източниците на финансиране за отделните проекти, включени в концепциите за ИТИ, са различни и включват програми, съфинансирани от ЕФРР, ЕСФ +, ЕЗФРСР, финансови инструменти, държавни и общински бюджети, собствени средства и други.

Изпълнението на отделните проекти ще се извършва координирано, съчетавайки мерките по ПНИИДИТ за интелигентна трансформация с интервенциите на регионално ниво по останалите програми на политиката за сближаване. По този начин подкрепата за регионални иновационни центрове и специализирана научноизследователска и иновационна инфраструктура в индустриалните паркове ще бъде допълнена от подкрепа за развитието на иновационния капацитет на предприятията в и около индустриалните паркове и тяхното развитие, растеж и интернационализация по ПК ИП. Инфраструктурните мерки за насърчаване на икономическа дейност на територията на общините, включително техническа инфраструктура за развитие на бизнес и индустриални паркове, ще бъдат подкрепени от Програма Развитие на регионите. При необходимост горепосочените мерки ще бъдат допълвани от мерки, насърчаващи партньорството между образователни институции, социални и икономически партньори по Програма Образование и социални мерки по Програма Развитие на човешките ресурси.

Междурегионални, трансгранични и транснационални действия — член 22, параграф 3, буква г), подточка vi) от РОР

Текстово поле [2 000]

Планирано използване на финансови инструменти — член 22, параграф 3, буква г), подточка vii) от РОР

Текстово поле [1 000]

В рамките на настоящия приоритет се планира използването на финансови инструменти, с което да се увеличи размера на инвестициите чрез прилагане на нови модели на финансиране в областта на научните изследвания и иновациите. Особено важна в тази насока е подкрепата чрез ФИ за трансфер на знания и технологии, активна комерсиализация на резултатите от научни изследвания, интелектуалната собственост и нейното управление като основен инструмент за трансфер на знания и генериране на приходи. Използването на финансови инструменти в рамките на този приоритет се очаква да доведе до по-голяма ефективност и ефикасност на финансирането, поради прилагането на по-близък до пазара подход на оценка на иновативността и икономическата приложимост на резултатите от научни изследвания.

Изследваният опит в прилагането на ФИ в областта на научните изследвания и иновациите на ниво ЕС, както и характера на видовете дейности, към които са насочени финансовите инструменти, показват като най-подходящи форми за структуриране на финансови инструменти по ПНИИДИТ рисковите такива, а именно дялови и квази-дялови инвестиции. Основната част от инвестициите ще бъдат в създаването на спин-оф компании, стартиращи високотехнологични предприятия и предприятия, базирани на знанието като част от индустриални стартъп системи, превръщане на научни разработки в пазарно приложими продукти и технологии, комерсиализация и управление на интелектуална собственост. Подкрепа ще се предоставя за инвестиции, попадащи в областите на интелигентна специализация съгласно ИСИС 2021-2027.

При интервенциите по приоритета ще се прилага комбинирана подкрепа на БФП и финансови инструменти, включително в рамките на една операция, при което размерът

на БФП не надвишава средствата по финансовия продукт и операцията се изпълнява по правилата за финансови инструменти.

От гледна точка на механизма за управление на финансовите инструменти като най-удачен се счита механизмът под споделено управление. В съответствие със сега действащите разпоредби на ЗУСЕСИФ управлението на всички финансови инструменти в страната, съфинансирани от ЕСИФ, се осъществява от „Фонд мениджър на финансови инструменти в България“ ЕАД.

2.1.1.1.2. Показатели

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), подточка ii) от POP, член 8 от Регламента за ЕФРР и за КФ

Таблица 2: Показатели за крайния продукт

Приоритет	Специфична цел (цел „Растеж и заетост“) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Фонд	Категория регион	Идентификационен код [5]	Показател [255]	Мерна единица	Междинна цел (2024 г.)	Целева стойност (2029)
П1	СЦ 1 (i)	ЕФРР	По-слабо развити	RCO 05	Нови подкрепени предприятия	Предприятия		25
П1	СЦ 1 (i)	ЕФРР	Преход	RCO 05	Нови подкрепени предприятия	Предприятия		30
П1	СЦ 1 (i)	ЕФРР	По-слабо развити	RCO 06	Изследователи, работещи в подпомагани научноизследователски бази	Годишни еквиваленти на пълна заетост		111
П1	СЦ 1 (i)	ЕФРР	Преход	RCO 06	Изследователи, работещи в подпомагани научноизследователски бази	Годишни еквиваленти на пълна заетост		202

П1	СЦ 1 (i)	ЕФ РР	По-слабо развити	RCO 07	Научноизследователски институции, участващи в съвместни научноизследователски проекти	Научноизследователски институции		29
П1	СЦ 1 (i)	ЕФ РР	Преход	RCO 07	Научноизследователски институции, участващи в съвместни научноизследователски проекти	Научноизследователски институции		21
П1	СЦ 1 (i)	ЕФ РР	По-слабо развити	RCO 08	Номинална стойност на оборудването ва научноизследователска дейност и иновации	Евро		56 200 000
П1	СЦ 1 (i)	ЕФ РР	Преход	RCO 08	Номинална стойност на оборудването ва научноизследователска дейност и иновации	Евро		31 471 429
П1	СЦ 1 (i)	ЕФ РР	По-слабо развити	RCO 10	Предприятия, които си сътрудничат с научноизследователски институции	Предприятия		802
П1	СЦ 1 (i)	ЕФ РР	Преход	RCO 10	Предприятия, които си сътрудничат с научноизследователски институции	Предприятия		429

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), подточка ii) от РОР

Таблица 3: Показатели за резултата

Приоритет	Специфична цел	Фонд	Категория региони	Идентификационен код [5]	Показател [255]	Мерна единица	Базова или референтна	Референтна година	Целева стойност	Източник на данните	Коментари [200]
-----------	----------------	------	-------------------	--------------------------	-----------------	---------------	-----------------------	-------------------	-----------------	---------------------	-----------------

							стойност		(2029 г.)	[200]	
П1	СЦ 1 (i)	ЕФРР	По-слабо развити	RCR102	Научноизследователска заетост, създадена в подпомаганите субекти	Годишни еквиваленти на пълна заетост	0	2021	129	ИСУН	
П1	СЦ 1 (i)	ЕФРР	Преход	RCR102	Научноизследователска заетост, създадена в подпомаганите субекти	Годишни еквиваленти на пълна заетост	0	2021	133	ИСУН	
П1	СЦ 1 (i)	ЕФРР	По-слабо развити	RCR 06	Подадени заявки за патент	Заявки за патент	0	2021	94	ИСУН	
П1	СЦ 1 (i)	ЕФРР	Преход	RCR 06	Подадени заявки за патент	Заявки за патент	0	2021	62	ИСУН	
П1	СЦ 1 (i)	ЕФРР	По-слабо развити	RCR 08	Публикации и на подкрепени проекти	Публикации	0	2021	220	ИСУН	
П1	СЦ 1 (i)	ЕФРР	Преход	RCR 08	Публикации и на подкрепени проекти	Публикации	0	2021	182	ИСУН	

2.1.1.1.3. Индикативна разбивка на програмираните ресурси (ЕС) по видове интервенции (не е приложимо за ЕФМДРА)

Позоваване: Член 22, параграф 3, букви г), подточка viii) от РОР

Таблица 4: Измерение 1 — Област на интервенция

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
П1	ЕФРР	По-слабо развити	СЦ 1 (i)	IF 004	62 150 000

		Преход			
П1	ЕФРР	По-слабо развити Преход	СЦ 1 (i)	IF 008	19 900 000
П1	ЕФРР	По-слабо развити Преход	СЦ 1 (i)	IF 012	147 432 500
П1	ЕФРР	По-слабо развити Преход	СЦ 1 (i)	IF 013	18 000 000
П1	ЕФРР	По-слабо развити Преход	СЦ 1 (i)	IF 025	17 000 000
П1	ЕФРР	По-слабо развити Преход	СЦ 1 (i)	IF 026	34 500 000
П1	ЕФРР	По-слабо развити Преход	СЦ 1 (i)	IF 028	198 993 500
П1	ЕФРР	По-слабо развити Преход	СЦ 1 (i)	IF 029	20 378 000
П1	ЕФРР	По-слабо развити Преход	СЦ 1 (i)	IF 030	40 756 000
П1	ЕФРР	По-слабо развити Преход	СЦ 1 (i)	IF 182	11 000 000

Таблица 5: Измерение 2 — Форма на финансиране

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
П1	ЕФРР	По-слабо развити Преход	СЦ 1 (i)	FF 01	523 110 000
П1	ЕФРР	По-слабо развити Преход	СЦ 1 (i)	FF 02	47 000 000

Таблица 6: Измерение 3 — Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
П1	ЕФРР	По-слабо развити Преход	СЦ (i)	08	86 429 000
		По-слабо развити Преход	СЦ (i)	33	513 781 000

Таблица 7: Измерение 6 — Вторични тематични области по ЕСФ+

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

Таблица 8: Измерение 7 — измерение „Равенство между половете“ на ЕСФ+*, ЕФРР, Кохезионния фонд и ФСП

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

* По принцип 40% за ЕСФ+ допринасят за проследяването на равенството между половете. 100% се прилагат, когато държавата членка избере да използва член 6 от Регламента за ЕСФ+, както и специфични за програмата действия в областта на равенството между половете.

2.1.1.2. Специфична цел¹ — повтаря се за всяка избрана специфична цел, за приоритети, различни от техническа помощ

СЦ (iv) развитие на умения за интелигентна специализация, индустриален преход и предприемачество;

2.1.1.2.1. Интервенции по линия на фондовете

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), подточки i), iii), iv), v), vi) и vii) от POP;

Свързани видове действия — член 22, параграф 3, буква г), подточка i) от POP; член 6 от Регламента за ЕСФ+;

Текстово поле [8 000]

Основна цел на интервенциите в рамките на тази специфична цел е адресиране на дефицитите в развитието на научноизследователската и иновационна екосистема, свързани с условията за развитие на човешките ресурси. Мерките са насочени към по-нататъшно изграждане и развитие на капацитет за интелигентна специализация, предприемачество и развитие на уменията за комерсиализиране на резултатите от научните изследвания. Интервенциите се очаква да допринесат за по-ефективно участие и обвързване на основните заинтересованите страни и българския бизнес в регионалните и национални процеси на предприемаческо откритие и увеличаване на пазарната жизнеспособност и ориентираност на научноизследователската дейност в полза на интелигентната икономическа трансформация.

Подкрепата по тази специфична цел се осъществява чрез фокусирани процедури за развитие на капацитета в посочените области и се допълва от мерките за изграждане на капацитет, реализирани като част от интервенции в рамките на СЦ (i) повишаване на капацитета за научни изследвания и иновации и усвояване на съвременни технологии (по-конкретно мерките за изграждане на капацитет в ЦВП, ЦК, други научни организации, изграждане на капацитет за технологичен трансфер и управление на правата за интелектуална собственост и др.).

Подкрепата е насочена към:

Насърчаване на пазарната ориентация и бизнес уменията в публичните висши училища и научни организации, провеждащи научни изследвания. Интервенциите в тази област целят устойчиво развитие на капацитета за бизнес планиране, управление на изследователската инфраструктура; взаимодействие с бизнеса за споделено използване на потенциала, повишаване на капацитета за оценка и мониторинг на ефективността на изследователските дейности и принос на съответните организации за развитието на изследователската екосистема и областта, в която работят. Интервенцията ще бъде осъществена чрез целенасочени обучения, семинари и обмяна на опит, осигурени от висококвалифицирани и опитни експерти и организации с опит в управлението на научните изследвания и иновациите.

Насърчаване на уменията за интелигентна специализация в научните организации и предприятията. За целта програмата ще осигури обучение, обмяна на опит и добри практики за широк кръг представители на научната общност и МСП за задълбочаване на

¹ С изключение на специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква м) от Регламента за ЕСФ+.

разбирането и практическото осъществяване на процеса на предприемаческо откритие. Ще се подпомогне развитието на мрежа от експерти в областта на интелигентната специализация във водещите центрове на националната научноизследователска и иновационна система. Ще се търси участието на организации, които имат капацитет да осъществят връзка и с европейските и водещите глобални практики за интелигентна специализация.

Основни целеви групи — член 22, параграф 3, буква г), подточка iii) от РОР:

Текстово поле [1 000]

Представители на научни организации, висши училища, осъществяващи изследователска дейност, предприятия, институции и ведомства, работещи в областта на научноизследователската и иновационна дейност.

Действия за гарантиране на равенство, приобщаване и недискриминация — член 22, параграф 3, буква г), подточка iv) от РОР и член 6 от Регламента за ЕСФ+

Текстово поле [2 000]

Посочване на специфичните целеви територии, включително планирано използване на териториални инструменти — член 22, параграф 3, буква г), подточка v) от РОР

Текстово поле [2 000]

Интервенциите ще бъдат реализирани чрез централизирани процедури на национално ниво. Ползите и резултатите са за развитието както на националната, така и на регионалните научноизследователски и иновационни екосистеми.

Междурегионални, трансгранични и транснационални действия — член 22, параграф 3, буква г), подточка vi) от РОР

Текстово поле [2 000]

Планирано използване на финансови инструменти — член 22, параграф 3, буква г), подточка vii) от РОР

Текстово поле [1 000]

Н/П

2.1.1.2.2. Показатели

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), подточка ii) от РОР, член 8 от Регламента за ЕФРР и за КФ

Таблица 2: Показатели за крайния продукт

Приоритет	Специфична цел (цел „Растежи и заетост“) или област на подпомогане (ЕФМДР)	Фонд	Категория регион	Идентификационен код [5]	Показател [255]	Мерна единица	Междина цел (2024 г.)	Целева стойност (2029)
П1	СЦ (iv)	ЕФРР	По-слабо развити	RCO16	Участници от институционални заинтересовани страни в процеса на предприемаческо откритие	Участници		
П1	СЦ (iv)	ЕФРР	Преход	RCO16	Участници от институционални заинтересовани страни в процеса на предприемаческо откритие	Участници		

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), подточка ii) от POP

Таблица 3: Показатели за резултата

Приоритет	Специфична цел	Фонд	Категория региони	Идентификационен код [5]	Показател [255]	Мерна единица	Базова или референтна стойност	Референтна година	Целева стойност (2029 г.)	Източник на данните [200]	Коментари [200]
П1	СЦ (iv)	ЕФРР	По-слабо развити Преход	RCR98	Персонал от МСП преминали обучение за умения за интелигентна специализация, индустриален преход и предприемачество	Участници	0	2021		ИСУН	
П1	СЦ (iv)	ЕФРР	По-слабо развити Преход		Участници от научни организации и висши училища, преминали обучения за	Участници	0	2021		ИСУН	

					интелигентна специализация и предприемачески умения						
П1	СЦ (iv)	ЕФРР	По-слабо развити Преход		Създадена и оперираща мрежа от експерти по интелигентна специализация	Експерти	0	2021		ИСУН	

2.1.1.2.3. Индикативна разбивка на програмираните ресурси (ЕС) по видове интервенции (не е приложимо за ЕФМДРА)

Позоваване: Член 22, параграф 3, букви г), подточка viii) от РОР

Таблица 4: Измерение 1 — Област на интервенция

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
П1	ЕФРР	По-слабо развити Преход	СЦ 1 (iv)	023	30 100 000

Таблица 5: Измерение 2 — Форма на финансиране

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
П1	ЕФРР	По-слабо развити Преход	СЦ 1 (iv)	FF 01	30 100 000

Таблица 6: Измерение 3 — Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
П1	ЕФРР	Региони в преход По-слабо развити региони	СЦ (i)	33	30 100 000

Таблица 7: Измерение 6 — Вторични тематични области по ЕСФ+

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

--	--	--	--	--	--

Таблица 8: Измерение 7 — измерение „Равенство между половете“ на ЕСФ+*, ЕФРР, Кохезионния фонд и ФСП

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

* По принцип 40% за ЕСФ+ допринасят за проследяването на равенството между половете. 100% се прилагат, когато държавата членка избере да използва член 6 от Регламента за ЕСФ+, както и специфични за програмата действия в областта на равенството между половете.

2.1.2. Наименование на приоритета [300] (повтаря се за всеки приоритет)

ПРИОРИТЕТ 2: ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР

☐ Това е приоритет, насочен към младежката заетост
☐ Това е приоритет, насочен към социалните иновативни действия
☐ Това е приоритет, насочен към подкрепата за най-нуждаещите се лица съгласно специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква м) от Регламента за ЕСФ+*
☐ Това е приоритет, насочен към подкрепата за най-нуждаещите се лица съгласно специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква л) от Регламента за ЕСФ+ ¹
☐ Това е приоритет, насочен към специфичната цел за градска мобилност, посочена в член 3, параграф 1, буква б), подточка viii) от Регламента за ЕФРР и за Кохезионния фонд
☐ Това е приоритет, насочен към специфичната цел за цифрова свързаност, посочена в член 3, параграф 1, буква а), подточка v) от Регламента за ЕФРР и за Кохезионния фонд

* Ако е маркирано, преминете към раздел 2.1.1.2.

¹ В случай че ресурсите по специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква л) от Регламента за ЕСФ+, са взети предвид за целите на член 7, параграф 4 от Регламента за ЕСФ+.

2.1.2.1. Специфична цел¹ — повтаря се за всяка избрана специфична цел, за приоритети, различни от техническа помощ

СЦ (ii) усвояване на ползите от цифровизацията за гражданите, дружествата, изследователските организации и публичните органи

2.1.2.1.1. Интервенции по линия на фондовете

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), подточки i), iii), iv), v), vi) и vii) от POP;

Свързани видове действия — член 22, параграф 3, буква г), подточка i) от POP; член 6 от Регламента за ЕСФ+:

Текстово поле [8 000]

Приоритетно направление 1: Данните като ключов капитал на обществото

Данните са в основата на цифровата трансформация и са ключов капитал за обществото. Те имат потенциала да се превърнат в двигател на икономическо развитие и в основен фактор за развитие на иновативни бизнес решения. По тази причина, фокусът в рамките на приоритета ще бъде поставен върху осигуряването на свободен и сигурен достъп до големи бази от качествени данни, като същевременно ще се инвестира в стандарти, средства и инструменти за тяхното използване и повторно използване, вкл. такива, базирани на изкуствен интелект.. Публичният сектор трябва да бъде оборудван с инструменти, които позволяват свързване, обработка, анализ и споделяне на големи данни и тяхното интегриране в единна среда, като се възползват от възможностите на технологиите от ново поколение.

Силата на данните радикално преобразува индустрии, като автомобилната индустрия, здравеопазването, фармацевтиката и др. големи база данни, генерирани от оборудване и машини, създават огромни възможности за разработване на нови бизнес модели, създаване на иновативни продукти и услуги, предоставящи икономическа и социална полза. От друга страна, социалното и икономическото въздействие на дигиталната ера изисква адаптиране на регулаторната рамка и вземане на решения, основани на факти, особено в контекста на големи кризи като пандемията COVID-19. За тази цел мерките по Приоритет 2 ще осигурят необходимите технологични средства и инструменти, позволяващи трансформацията, оперативната съвместимост в целия ЕС, съхранението и обмена, управлението и обработката на непрекъснато нарастващите обеми информация, необходими не само за публичния сектор, но и за нуждите на гражданите, бизнеса и академичните среди, особено във времена на преодоляване на социални и икономически последици, произтичащи от пандемия или други световни кризи.

От една страна, публичният сектор, бизнесът и академичните среди могат да подават данни в настоящите си бизнес модели, което води до изцяло нови решения и услуги. От друга страна, данните могат да променят изцяло техните бизнес модели, което води до нови подходи и премахване на остарелите модели.

В рамките на приоритета ще бъде осигурена подкрепа за следните мерки:

¹ С изключение на специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква м) от Регламента за ЕСФ+.

- **създаване на рамка за управление на данни и оперативно съвместими пространства за данни с цел** повишаване на оперативната съвместимост и качеството на данните в публичния сектор и бизнеса, в т.ч. чрез разработване на оперативно съвместими модели на данни и модели на свързани данни, които са от ключово значение за развитието на обществото в цифровата среда както и създаването на оперативно съвместими пространства на данни в стратегически сектори, съгласно стратегията за данните на ЕС;
- **изграждане на платформа за интелигентно управление с цел** постигне ново и по-високо ниво на зрялост, насочено към управление базирано на данни чрез взаимодействие и анализ на различни източници на информация в реално време и Интернет на нещата (IoT), позволявайки на различни заинтересовани страни от публичния, частния, неправителствения, академичния и др. сектори да си сътрудничат помежду си с цел разработване на иновации и предоставяне на нови продукти и услуги, адаптирани към нуждите на обществото или на част от него. Мярката е свързана с разработване на технологични решения и усъвършенствани приложения (като изкуствен интелект, машинно обучение, суперкомпютри, виртуална и добавена реалност) и прилагане на математически модели за прогнозиране и оценка на ситуацията; експертни системи и системи с изкуствен интелект за подпомагане вземането на решения; системи за координирано планиране и др.;
- **изграждане на пространствата за данни и технологични средства за тяхното функциониране** - мярката включва развитие на технологични средства за сигурно съхранение и обработка на лични, нелични и публични данни и предоставянето им за използване и повторно ползване от граждани, бизнес и администрация;
- **създаване на инструментариум за обработка на големи масиви от данни** - мярката предвижда създаване на аналитични и интелигентни инструменти за обработка на големи масиви от данни и оптимизация на процеса – разширяване на функционалността и осъвременяване на технологичните средства на хоризонталните и централизираните системи на електронното управление, в т.ч. разработване и внедряване на съвременни инструменти за големи данни и анализ за обработка и съхранение на голям обем информация, извлечена от различни източници, вкл. чрез използване на възможностите на създадените в рамките на програмен период 2014-2020 г. центрове за върхови постижения, центрове за компетентност и София Тех Парк. Ще се разработят приложения и бази данни, които улесняват управлението на информацията на всички нива, вкл. визуални инструменти, които позволяват на всички типове потребители да имат достъп до услугите, предлагани от платформата;
- **изграждане на централизирана инфраструктура и технологични инструменти за обезличаване на чувствителни данни** – мярката предвижда решения за анонимизиране, псевдонимизиране, диференциална неприкосновеност, генерализиране или премахване и рандомизиране на бази данни, съдържащи чувствителни данни, в съответствие с изискванията на ОРЗД, и има за цел изграждането на централизирана инфраструктура и технологични инструменти за обезличаване на чувствителни данни и създаване на условия за повторното им използване от граждани, бизнес, администрация, с оглед изграждане на сигурни връзки и ограничаване на

възможностите за неоторизиран достъп и повишаване на доверието на гражданите и предприятията при взаимодействие в цифрова среда;

- **развитие на услуги за трансгранично използване и споделяне на данни** - мярката цели развитие на услуги за улесняване на трансграничното използване и споделяне на данни, в съответствие с изискванията на европейското законодателство и инициативите на европейско ниво съгласувано със създадената рамка за управление на данни и оперативно съвместими пространства за данни;
- **създаване на компетентни органи за споделяне на данни на органите от общественния сектор и за подкрепа на организациите, предоставящи достъп до споделени данни;**
- **насърчаване на посредническите услуги за споделяне на данни и алтруизмът на данни** - мярката предвижда създаване на масиви от данни, предоставяни въз основа на алтруизъм по отношение на данните, които са достатъчно големи, за да позволят извършването на анализ на данните и машинно обучение, включително в рамките на ЕС;
- **развитие на надеждна, функционална и достъпна облачна инфраструктура** и облачни услуги (Инфраструктура като услуга (IaaS), Платформа като услуга (PaaS) и Софтуер като услуга (SaaS));
- **интеграция с други публични облаци и Европейска облачна инфраструктура** (например Европейски облак за отворена наука) за използване на налични високотехнологични продукти и услуги (като облачно изчисляване, облачни технологии в периферията на мрежата);
- **прилагане на модерни системи за управление и контрол във висшите училища** и създаването на стимули за структурна промяна в администрирането на висшите училища, вкл. чрез надграждане и интегриране на съществуващи електронни системи във ВУ и въвеждане на нови такива, включително свързани с по-ефективно управление на човешките ресурси; Интегриране на системи във ВУ с външни организации, вкл. с МОН, НАОА, НАЦИД и др., с които е необходим обмен на данни както на национално, така и на европейски ниво, в т. ч. обща за висшите училища, НАЦИД, НАОА и МОН електронна платформа, съдържаща данните, необходими за акредитационните процедури. Създаване и поддържане на електронна платформа за осъществяване на акредитация от НАОА;
- **създаване на облачна система за обмен на данни между различни електронни платформи и ресурси на национално ниво, с цел регулиране и оптимизиране на системата на висшето образование** и въвеждане на електронен модел за управление, в т.ч. създаване на електронна национална карта на системата за висше образование, обединяване на регистрите и различните електронни системи и платформи за висше образование, улесняване на мрежовата свързаност между отделните институции и други;
- **провеждане на широкомащабни информационни и образователни кампании** за насърчаване на културата за споделяне на данни и повишаване ползването на електронни публични услуги;

Прилагането на тези мерки ще доведе до създаването и предоставянето на иновативни услуги, включително обществени услуги, в много области, като транспорт, градско планиране (услуги, свързани с преместване – консултиране на гражданите относно

техните възможности, въз основа на анализ на наличната информация за даден човек, неговите предпочитания и нужди), социална сфера, здравеопазване, образование (консултантски услуги, свързани с избор на училище / висше училище, училищни програми, прогноза за професионално развитие), култура, околна среда (например информационни табла за качеството на околната среда), услуги, свързани с интелигентни домове и градове, повишаване на сигурността на гражданите, ежедневни дейности и бизнес операции и др. Ще бъдат обхванати както статични, така и динамични потоци от данни, свързани с всички сектори и аспекти от живота на гражданите, развитието на бизнеса и научноизследователската и иновационна дейност. Приоритет ще бъде даден на данните в областите на Европейските пространства от данни, както е определено в Европейската стратегия за данни.¹

Една от водещите политики за повишаване на качеството във висшите училища е свързана с насърчаване на свързаността между висшите училища в страната и споделяне на общи ресурси за обучение и научни изследвания чрез изграждане на консорциуми за висше образование. Дигитализацията ще спомогне за осигуряване на качествено образование при по-малки разходи, които са във възможностите на много по-голям брой студенти с различен социален произход и финансови възможности.

Създаването на електронна платформа за осъществяване на акредитация от НАОА ще улесни значително процедурите по оценяване и акредитация, както и обмена на данни между висшите училища и държавните органи. Ще се преодолеят съществуващите технологични ограничения и ще се премахне необходимостта от неколккратно подаване на едни и същи данни към различни институции. Ще се осигури възможност за предоставяне на актуална информация и статистически данни в реално време, на база на което да се формират национални и институционални стратегии и политики.

Приоритетно направление 2: Киберсигурност

По отношение на Приоритетно направление 1, **Киберсигурността** е пряко свързана с осигуряване на надеждност, сигурност и непрекъсваемост на системите на електронното управление, а оттам – с повишаване на доверието на потребителите в електронните услуги и като цяло в цифровите технологии. Затова тя трябва да се разглежда като ключов елемент от цифровата трансформация и основна предпоставка за нейния успех. Обхватът на интервенциите в това приоритетно направление включва цялото национално киберпространство и защитата на споделените ресурси на електронното управление и на информацията. Въвеждането на техники и технологии за сигурност и защита ще минимизира съществени рискове за информационните ресурси на електронното управление като злонамерен достъп; временно блокиране обслужването на гражданите; компрометиране на услуги, данни и информационни системи; подмяна и кражба на лични данни и чувствителна информация.

Приоритетната област предвижда редица мерки за доизграждане на национална екосистема за киберсигурност чрез фокусиране върху функционалността и ролята на секторните ЕРИКС и колаборационното киберсигурно пространство. Целта е да се доизгради националната екосистема за киберсигурност с така необходимите набори от инструменти и оркестрация за мониторинг и реакция, както и изграждане на доверена партньорска среда за взаимодействие и координация в случай на кибер инциденти и кризи. Мерките са насочени и към киберсигурността и защитата на критични информационни ресурси и инфраструктура. Те са насочени към достигане на средното

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1593073685620&uri=CELEX%3A52020DC0066>

за ЕС ниво на киберсигурност, с цел пълноценна интеграция на България в европейските структури и политики за киберсигурност, като доверен и силен партньор на техническо, оперативно и стратегическо ниво.

Подкрепата се осигурява за следните мерки и дейности:

Мярка #CS1: Изграждане на среда за сътрудничество за насърчаване на доверието и сътрудничеството на партньорите в киберсигурността на национално ниво.

Съответните дейности по тази мярка включват:

- Внедряване на платформа за сътрудничество и инструменти за партньорство за споделяне на информация в областта на киберсигурността и създаване на партньорска мрежа за координиран отговор на кибератаките в българското киберпространство;
- Развитие на капацитета и компетенциите на определения национален орган за киберсигурност, както се изисква от Европейската рамка за сертифициране на киберсигурността, който да упражнява контрол върху схемите за сертифициране на киберсигурността на ЕС в страната, чрез анализ на критичните инфраструктурни рискове и автоматизиране на сканирането за съответствие с изискванията за киберсигурност, произтичащи от българския Закон за киберсигурността;
- Разработване на платформа и методология за кибер диапазони и национални кибер упражнения до нивата на ескалация при кибер кризи;
- Включване на принципите на киберетиката между партньорите и в процесите на обмен на информация, чрез разработване и налагане на Етичен кодекс за киберсигурност.

Мярка #CS2: Разширяване на функциите на националните ЕРИКС до критични секторни структури, чрез създаване на ЕРИКС-ориентирани екипи със специфични компетенции в секторните структури и предприятия.

Съответните дейности по тази мярка включват следните дейности на националния ЕРИКС, свързани с постигане на високо ниво на киберсигурност в критичните сектори, както е определено от Директивата относно управлението на рисковете за сигурността на мрежите и информационните системи (енергетика, транспорт, цифрови услуги, регионално развитие, околна среда, банково дело и финансов пазар) и предстоящата Директива 2 относно управлението на рисковете за сигурността на мрежите и информационните системи (всички съществени и важни икономически субекти):

- Интегриране на националните системи на ЕРИКС със секторните ресурси на ЕРИКС за автоматизиране на обмена на информация, координиран отговор на кибератаките, превантивни кампании и изпълнение на специфични секторни изисквания;
- Постигане на оперативна интеграция между Националния център за информационна сигурност (Национален ЦИС като част от националния ЕРИКС) и отделните ЦИС на операторите на основни услуги и публични институции;

Мярка #CS3: Изграждане на сигурна среда за киберсигурност за уязвими обществени и бизнес организации, чрез предоставяне на услуги за централизиран мониторинг и защита.

Съответните дейности по тази мярка включват:

- Разработване (Developing) – като услуга за граждани, бизнес и правителствени потребители – централизирана система и решение за мониторинг на крайни станции за откриване на т. нар. „zero-day“ („нулев ден“) атаки и анализ на поведението на потребителски и системни процеси за ранно откриване на злонамерен софтуер и прониквания;
- Разработване на инструменти за информация, комуникация и демонстрация за улесняване на виртуални информационни кампании за киберхигиена, за информиране на потребители за най-новите заплахи и начините за намаляване на отделните кибер рискове;
- Разработване на портал за оценка на риска за киберсигурността, който да автоматизира и ръководи процеса на самооценка на риска в организации и да им помогне да определят адекватни мерки и да следят напредъка по смекчаване на последствията.

Мярка #CS4: Изграждане на защитено споделено информационно пространство на електронното управление (ЗСИПЕУ), което да гарантира централизирано интелигентно управление на информационните ресурси на електронното управление. ЗСИПЕУ ще позволи да се наложат по най-ефективен начин централизиран автоматизирани политики за достъп и сигурност, да се унифицират и стандартизират процесите и процедурите за мониторинг на общото състояние на споделените информационни ресурси на електронното управление, както и да се предприемат координирани мерки за превенция и възстановяване на данни и системи.

Съответните дейности по тази мярка включват:

- Създаване на защитено споделено информационно пространство за е-управление;
- Присъединяване и интегриране на публични структури и техни ресурси към ЗСИПЕУ;

Синергия и допълване с други програми и инструменти

Предвидените интервенции за цифрова трансформация на публичния сектор са част от националната стратегия за цифрова трансформация и допълват интервенциите, заложи в другите програми, съфинансирани от Европейските фондове и предвиденото по НПВУ.

Програмата „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 г. осигурява целенасочена подкрепа за повишаване нивото на цифровизация на предприятия и предвижда интервенции за цифровизацията на малки и средни предприятия, като мерките за големи предприятия в тази сфера са заложи в Националния план за възстановяване и устойчивост.

Мерките за цифрова трансформация на училищното образование в неговата цялост са изложени в Програма Образование 2021-2027 г. Ще бъдат подкрепени както дейности, свързани с техническото обезпечаване на процеса на цифровизация (надграждане на облачната среда в системата на образованието, въвеждане на специализирани софтуерни решения, цифровизация на учебното съдържание и др.), така и дейности, свързани с повишаване на цифровите компетентности и умения на учителите и учениците.

Мерките за цифрова трансформация на училищното образование в неговата цялост са заложи в **Програма Образование 2021-2027 г.** По ПО 2021-2027 ще бъде подкрепена дигиталната трансформация на училищното образование в т.ч. професионалното образование и обучение, чрез: надграждане и развитие на облачната

среда в образователната система; подобряване на условия за преподаване и учене във виртуални класни стаи; повишаване на дигиталната компетентност и умения на педагогическите специалисти, занимания по интереси за ученици за надграждане на придобитата общообразователна подготовка в областта на дигиталните умения в съответния етап на образование, вкл. за постигане на равнище в областта на дигиталните умения по Рамката за дигитални компетентности; обучение на родители за работа с електронни ресурси с отворен достъп и уеб базирани приложения, провеждане на информационни кампании относно опасностите в интернет, насърчаване на дигиталната креативност у учениците чрез осигуряване на оборудване за програмиране и роботика извън STEM центровете. Мерките в Приоритетно направление 1 от Приоритет 2 на ПНИИДИТ, насочени към подкрепа за прилагане на модерни системи за управление и контрол във висшите училища и подкрепа за създаване на облачна система за обмен на данни между различни електронни платформи и ресурси на национално ниво, ще се допълват от мерките за подкрепа на висшето образование по Приоритет 3 от ПО, насочени към дигитална промяна във висшето образование, вкл. разширяване обхвата на цифровото образование чрез разработване и въвеждане на нови програми с изцяло дигитално образователно съдържание, в съответствие с тенденцията за развитието на цифровата трансформация и все по-засиленото ползване на изкуствения интелект.

Програмата за развитие на човешките ресурси 2021-2027 г. от своя страна допълва усилията на ПНИИДИТ за изграждане на благоприятна цифрова среда, осигурявайки подкрепа за необходимото развитие на цифрови умения и компетентности в няколко насоки: развитие на цифрови умения на работещите в социалните предприятия и специалистите, осъществяващи социални дейности; обучение в цифрови умения, като част от компетентностите, свързани с бъдещето на труда; фокус върху общите и специфичните цифрови умения и компетентности по отношение на пазара на труда и програми за учене през целият живот; обучения за придобиване на базови цифрови умения за ползване на социални услуги и установени местни потребности.

Инвестициите, заложи в **НПВУ**, са насочени към изграждането на модерна, сигурна и защитена цифрова инфраструктура, преодоляване на териториалните дисбаланси, свързани с разпространението на ширококолентовия достъп, събирането, обработването, съхранението и опазването на данните и цифровизация на информационните масиви на администрацията, като възможност за разгръщане потенциала на електронното управление с оглед подобряване на бизнес средата. Подобрената среда за пренос на данни, както и цифрова свързаност и високата степен на защита на публичните институции, администрации и потребители, ще позволят адекватно осъществяване на предвидените по Кохезионната политика мерки за повишаване на оперативната съвместимост и качеството на данните в публичния сектор и обезпечаване на високо ниво на киберсигурност.

Дигитализацията на хартиените масиви от данни (регистри) на централните и местните администрации, предвидена в НПВУ, ще осигури обмен на информация между регистрите, подобряване на оперативната съвместимост и качеството на данните в публичния сектор и на бизнес процесите в администрациите. Те ще създадат допълнителна основа за мерките, планирани в ПНИИДИТ, за да се осигури свободен и сигурен достъп до големи бази данни с качествени данни, отворени и пространствени данни и разработване на стандарти и инструменти за тяхното използване, включително разработване и внедряване на съвременни инструменти за последващо агрегиране на данни, анализ на големи данни и свързани данни, оптимизация на процесите, изкуствен интелект, машинно обучение, Интернет на нещата. След осигуряване на наличността

на данни от ключови регистри в структуриран и машинно четим формат, цифровата трансформация в публичния сектор, използвайки подкрепата по тази програма, ще продължи с установяването на модели за цифрово събиране, обработка, съхранение, автоматичен обмен и сигурност на цифровите данни, свързани с обработката на големи данни, използвайки потенциала на новите технологии.

Прилагането на мерки, включени в НПВУ, ще доведе до дигитализация на целия хартиен архив, наличен в Агенцията по вписванията (общо 111 служби по вписванията). Ще бъдат дигитализирани всички актове, които подлежат на вписване, като приоритетно тези, с които се прехвърля правото на собственост (продажба, дарение, замяна, даване вместо изпълнение, отчуждаване срещу задължение за гледане и хранене и др.) или с които се учредява, прехвърля, изменя или прекратява друго вещно право (право на ползуване, собственост върху постройка и др.) върху недвижими имоти, както и актове, с които се признават такива права (констативни нотариални актове, актове, които имат силата на констативни нотариални актове, актовете за държавна собственост, актовете за общинска собственост и други, изрично предвидени в закон). Това се определя от тяхното актуално значение за изясняване на правата върху имотите при последващи прехвърлителни сделки, това са и актовете, за които се иска издаването на заверени и незаверени преписи.

Завършването на националната схема за електронна идентификация е хоризонтален двигател за използване на наличните и нови услуги и продукти.

В НПВУ е предвидено доизграждането на националното ниво чрез проекта за изграждане на национална платформа за киберсигурност с отворена архитектура и надграждане на системата за мониторинг на националното киберпространство. Проектът ще се допълва от мерките по ПНИИДИТ за изграждане и развитие на секторното ниво от екосистемата за киберсигурност, с цел постигане на кумулативен ефект от двете нива. Дейностите по включения в НПВУ проект представляват ключов елемент за изграждането на национална екосистема за киберсигурност и подпомагат прилагането на практика на принципите за доверие и сигурност в цифровия обмен в администрацията, надеждност и сигурност, и цифрово по подразбиране. Киберсигурността обезпечава достъпа, създаването, съхранението, използването и повторното използване на данните в публичния сектор както от гражданите, така и от частния и научния сектор.

Основни целеви групи — член 22, параграф 3, буква г), подточка iii) от POP:

Текстово поле [1 000]

Структури на държавната администрация на всички нива и нейните служители; граждани; предприятия.

Действия за гарантиране на равенство, приобщаване и недискриминация — член 22, параграф 3, буква г), подточка iv) от POP и член 6 от Регламента за ЕСФ+

Текстово поле [2 000]

Посочване на специфичните целеви територии, включително планирано използване на териториални инструменти — член 22, параграф 3, буква г), подточка v) от POP

Текстово поле [2 000]

Междурегионални, трансгранични и транснационални действия — член 22, параграф 3, буква г), подточка vi) от POP

Текстово поле [2 000]

Планирано използване на финансови инструменти — член 22, параграф 3, буква г), подточка vii) от POP

Текстово поле [1 000] Неприложимо

2.1.2.1.2. Показатели

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), подточка ii) от POP, член 8 от Регламента за ЕФРР и за КФ

Таблица 2: Показатели за крайния продукт

Приоритет	Специфична цел (цел „Растеж и заетост“ ⁴) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Фонд	Категория регион	Идентификационен код [5]	Показател [255]	Мерна единица	Междинна цел (2024 г.)	Целева стойност (2029)
П2	СЦ (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход	RCO 13	Стойност на разработените цифрови услуги и продукти	Евро	6 000 000	64 000 000
П2	СЦ (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход	RCO 14	Подпомагани публични институции за разработване на цифрови услуги и приложения	Брой	45	150
П2	СЦ (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход		Нови облачни услуги, предоставяни на администрацията	брой	3	20

П2	СЦ (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход		Разработени модели за оперативно съвместими данни	брой	25	120
П2	СЦ (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход		Събития и инициативи за повишаване на осведомеността и използване на електронни публични услуги	брой	6	20
П2	СЦ (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход		Включени партньори в платформата за сътрудничество в областта на в киберсигурността на национално ниво	брой	2	5
П2	СЦ (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход		Събития и инициативи, насочени към подобряване на киберхигиената	брой	3	7
П2	СЦ (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход		Подкрепени секторни компетентни органи	брой	1	3
П2	СЦ (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход		Обучени лица, изпълняващи функции, свързани с мрежова и информационна сигурност	Брой	200	1800

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), подточка ii) от РОР

Таблица 3: Показатели за резултата

Приоритет	Специфична цел	Фонд	Категория региони	Идентификационен код [5]	Показател [255]	Мерна единица	Базова или референтна стойност	Референтна година	Целева стойност (2029 г.)	Източник на данните [200]	Коментари [200]
П2	СЦ (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход	RCR 11	Потребител и на нови цифрови	Брой	0	2020	20 000 000	ЕПДЕА У	

					услуги и приложения						
П2	СЦ (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход		Въведени схеми за сертифициране по Европейския механизъм за сертифициране в областта на киберсигурността	Брой	0	2020	3	Национален орган за сертифициране на киберсигурността	
П2	СЦ (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход		Участници, споделящи информация за уязвимости	Брой	0	2020	100	ДАЕУ	
П2	СЦ (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход		Административни органи, оператори на основни услуги и доставчици на цифрови услуги, обхващащи минималните изисквания за компютърна и информационна система (КИС)	Брой	0	2019	30	ДАЕУ / национални компетентни органи	
П2	СЦ (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход		Административни органи, обхванати от националната система за киберсигурност	Брой	0	2020	140	ДАЕУ	

2.1.2.1.3. Индикативна разбивка на програмираните ресурси (ЕС) по видове интервенции (не е приложимо за ЕФМДРА)

Позоваване: Член 22, параграф 3, букви г), подточка viii) от POP

Таблица 4: Измерение 1 — Област на интервенция

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
П1	ЕФРР	Региони в преход	СЦ (ii)	016	150 000 000
П1	ЕФРР	Региони в преход	СЦ (ii)	036	114 080 000

Таблица 5: Измерение 2 — Форма на финансиране

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
П1	ЕФРР	Региони в преход	СЦ (ii)	01	264 080 000

Таблица 6: Измерение 3 — Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
П1	ЕФРР	Региони в преход	СЦ (ii)	33	264 080 000

Таблица 7: Измерение 6 — Вторични тематични области по ЕСФ+

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

Таблица 8: Измерение 7 — измерение „Равенство между половете“ на ЕСФ+*, ЕФРР, Кохезионния фонд и ФСП

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

* По принцип 40% за ЕСФ+ допринасят за проследяването на равенството между половете. 100% се прилагат, когато държавата членка избере да използва член 6 от Регламента за ЕСФ+, както и специфични за програмата действия в областта на равенството между половете.

2.2. Приоритети на техническа помощ

2.2.1. Приоритет на техническа помощ съгласно член 36, параграф 4 от РОР (повтаря се за всеки такъв приоритет на техническа помощ)

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква д) от РОР

2.2.1.1. Интервенции от фондовете

Съответни видове действия — член 22, параграф 3, буква д), подточка i) от РОР

Текстово поле [8 000]

Подкрепата в рамките на оста за техническа помощ стъпва върху идентифицираните специфични нужди за изграждане на капацитет на Управляващия орган, укрепване и развитие на капацитета за стратегическо планиране и изпълнение на политики в областта на научните изследвания и иновациите и електронното управление, и повишаване на капацитета на бенефициентите по ПНИИДИТ за изпълнение на мерките по програмата. На тази база са предложени фокусирани мерки за адресиране на посочените нужди.

1. По отношение на Управляващия орган нуждите от изграждане на капацитет се определят от скорошното развитие на системата за научни изследвания и иновации, и по-специално - създаването на Държавната агенция за научни изследвания и иновации (ДАНИИ) и дирекция в ДАНИИ, която ще изпълнява функциите на УО на ПНИИДИТ за периода 2021-27 г. Като част от Агенцията, УО е част от цялостния процес на създаване на капацитет за разработване на политики и прилагане на мерки и инструменти в областта на новата политика на взаимодействие на научните изследвания и иновациите в полза на икономиката и обществото.

Новият УО се възползва от вече създадения административен капацитет в УО в ИАОПНОИР към МОН, Министерството на икономиката и ОП „Добро управление“. Преходът на експерти от тези структури ще се осъществи постепенно, заедно с всички други необходими дейности за осигуряване на безпроблемно и навременно стартиране и изпълнение на ПНИИДИТ. Въпреки това, като новосъздадена структура, все още *ще има нужда от укрепване на административния капацитет на привлечения персонал, за да се гарантира успех на изпълнението на Програмата и постигане на целите ѝ*. Идентифицираните нужди са в три основни направления - изграждане на култура на екип и организация, развитие на специфични знания и умения, свързани с областта на намеса и укрепване на капацитета за изпълнение на политики и стратегии.

За да изпълнява ефективно своите функции, новосъздадения УО се нуждае от целенасочени усилия за изграждане на организационна култура. Планираните интервенции са насочени към изграждане на доверие, определяне на роли в екипа, разрешаване и управление на конфликти, ефективна комуникация, изграждане на ефективни работни отношения, развитие на умения за разрешаване на проблеми и

създаване на организационна култура. Наред с това има нужда от реалистична и задълбочена оценка на резултатите, постигнати от организацията и от служителите, както и от щадяща и ефективна процедура за оценка и управление на риска и стратегия за намаляване на основните предизвикателства.

Другата област, в която ще има нужда от целенасочени усилия, е повишаването на *знанията и уменията, свързани със спецификата на политиката в рамките на интервенциите на Програмата*. Планирани са дейности за изграждане на знания и развиване на умения за проектиране, мониторинг и оценка на изпълнението на планираните програмни инвестиции - участие в тематични обучения, опростени разходи, ориентиране към резултатите, финансови инструменти, планиране, оценка и мониторинг в тази област.

Специфичните интервенции са както следва:

- Анализ и оценка на нуждите и изпълнение на планове за действие за укрепване на административния капацитет на експертите в рамките на УО, в т.ч. организиране и участие в семинари, работни посещения, обмен на опит и добри практики и др. (присъствени и дистанционни/онлайн) форми на обучение за персонала на УО и други структури, подкрепящи изпълнението на Програмата, за да се осигури и поддържа високо ниво на компетентност;
- Повишаване капацитета на пряко ангажираните служители и подпомагане на планирането, управлението, изпълнението, наблюдението, контрола и оценка на риска на проекти и дейности по програмата;
- Подкрепа за развитие на капацитета на УО в областта на информационните технологии, правните услуги, ефективна организация на работните процеси, опростяване на правилата и намаляване на административната тежест; прилагане на правилата за обществени поръчки; прилагане на опции за опростени разходи; прилагане на правилата за държавни помощи; навременно планиране на изискванията за данни и на съответните мерки за предоставяне/събиране на необходимите данни;
- Подкрепа за развитие на експертния капацитет на УО в областта на научните изследвания и иновациите, стратегическото планиране и развитие на електронното управление и киберсигурността; координацията, синергията и допълване с други програми и интервенции;
- Укрепване на капацитета за откриване, докладване и проследяване на нередности и измами, засягащи фондовете, включително чрез: докладване през системата за управление на нередности (IMS) за всички открити нередности или измами, включително тези, произтичащи от случаи/препоръки на OLAF и редовно актуализиране на всички SMS известия; разработване на политика или изявление за борба с измамите на програмно ниво, в съответствие с Националната стратегия за борба с измамите; пълноценно използване на наличните инструменти за извличане на данни, като Arachne;
- Събиране, обобщаване и анализ на информация и данни, изготвяне на доклади и документи, провеждане на изследвания и извършване на други дейности в подкрепа на изпълнението на функциите на УО;
- Осигуряване на материална база, техническо оборудване, информационни системи и софтуерни програми, необходими за управлението и изпълнението на Програмата;

- Предоставяне на външна експертиза - изготвяне на експертни доклади, анализи, проучвания, методологична подкрепа и др. на програмно и оперативно ниво, свързани с управлението на Програмата; разработване на методологични и оценъчни инструменти за нуждите на електронното управление;
- Укрепване на ролята на оценките на програмите като инструмент за повишаване на ефективността и ефикасността на програмата чрез обмен на знания и сътрудничество, укрепване на капацитета за планиране и възлагане на оценки, предоставяне на данни, необходими за целите на оценката (включително на регионално ниво) и използване на резултатите от оценките;
- Подкрепа на процесите за оценка и подбор на проекти - организиране на комисии за оценка, включване и използване на независими (международни и национални) експерти/оценители с необходимите технически знания и опит и др.;
- Възнаграждения, вкл. допълнителни материални стимули и всички други съпътстващи разходи съгласно националното законодателство, за служителите на УО;
- Експертна и техническа подкрепа за подготовка на следващия програмен период;
- Осигуряване на работата на Комитета за наблюдение на ПНИИДИТ 2021-2027;
- Други дейности, осигуряващи правилното управление, изпълнение, мониторинг, оценка и контрол на Програмата.

Директен бенефициент: УО на ПНИИДИТ 2021-2027 г.

2. Укрепване и развитие на капацитета за стратегическо планиране, реформи и изпълнение на политики в областта на научните изследвания и иновациите и електронното управление

Капацитет за изпълнение на отключващи условия

Във връзка с изпълнението на ИСИС за периода 2021-2027 има ясно идентифицирана необходимост от развитие на капацитета в областта на интелигентната специализация и въвеждане на адекватен набор от инструменти, изграждане на ефективна платформа и система за мониторинг и управление на процеса на предприемаческо откриване (EDP). Друг слой е развиване на капацитета на служителите за управление на процеса на интелигентна специализация и на процеса на предприемаческо откриване, свързано с участие в тематични обучения и международни и национални форуми и платформи, провеждане на анализи и проучвания, свързани с постигнатите резултати.

Капацитет за разработване и прилагане на политики

Планираните инвестиции по Приоритетна ос 1 на Програмата са обусловени от картографиране на екосистемата на научни изследвания и иновации и базирана на него пътна карта за развитие, разработени от ДАНИИ. Картографирането и пътната карта ще бъдат един от управленските инструменти на Агенцията за разработване и изпълнение на програмни интервенции на национално и регионално ниво. Идентифицирана е необходимост от външна аналитична и експертна подкрепа, допълваща усилията на ДАНИИ за изпълнението на тази важна подкрепяща условност за изпълнението на програмата и ключов фактор за изграждане на капацитет на основните бенефициенти по програмата.

Капацитет за прилагане на реформи по политики

Друг важен елемент на политическо ниво е изготвянето, приемането и влизането в сила на нов Закон за научните изследвания и иновациите. Законът е един от основните

компоненти на реформата по отношение на общата политика за научни изследвания и иновации в полза на интелигентното икономическо развитие и трансформация. Идентифицираната нужда тук е за висококвалифицирана външна подкрепа от международни органи като СБ, ОИСР, TAIEX-REGIO PEER 2 PEER, Съвместния изследователски център и др. за изследване и анализ на най-добрите международни практики в областта на правната регулация на тази нова за България политика.

Капацитета на ДАНИИ за осигуряване на координация и синергия на интервенциите за научни изследвания и иновации

Една от ключовите роли на ДАНИИ е осигуряването на координация, взаимно допълване и синергия на интервенциите за научни изследвания и иновации, финансирани от различни финансови източници, за да се гарантира ефективно, ефективно и целенасочено използване на средствата, основано на приоритетите за прилагане на политиката и пътната карта за развитие на екосистемата на научните изследвания и иновациите. С оглед изпълнението на всички дейности, свързани с този процес, е идентифицирана необходимост от допълнителна тематична аналитична подкрепа, събиране на данни и анализ.

Капацитет за стратегическо планиране в областта на електронното управление

По отношение на частта от програмата за електронно управление са идентифицирани нужди от подкрепа за разработването на Стратегията за развитие на електронното управление и на пътна карта за нейното прилагане, както и оценка на изпълнението на Стратегията за киберсигурност.

Специфични мерки за изграждане на капацитет, свързани със стратегическото планиране, реформите и изпълнението на политики:

- дейности в подкрепа на изпълнението на ИСИС (ISSS) - текущ мониторинг, анализ на резултатите от дейности, свързани с изпълнението на процеса на предприемаческо откриване (EDP), подготовка на анализи и проучвания, свързани с евентуално актуализиране на стратегията, оценки на изпълнението на стратегията - междинна, текуща, окончателна, стратегически анализ и експертна и / или консултантска подкрепа за подготовката на новата стратегия;
- експертна, аналитична и консултантска подкрепа, свързана с картографирането на екосистемата за научни изследвания и иновации и изготвянето на пътна карта за нейното развитие, както и текущото ѝ наблюдение и актуализиране (провеждане на текущи анализи, срещи със заинтересовани страни, обмен, обработка, обобщаване и анализ на информацията), използване на емпирични методи за събиране и обработка на информацията;
- експертна и консултантска подкрепа, свързана с разработването на концепцията на Закона за научните изследвания и иновациите, провеждане на срещи, обобщаване, анализ и обработка на обратната връзка от заинтересованите страни,
- подкрепа за дейности, свързани с подобряване на координацията, допълняемостта и синергията с други интервенции в областта на прилагането на общата политика за развитие на научните изследвания и иновациите и политиката за развитие на електронното управление чрез постоянен мониторинг, тематичен обмен и анализ на информацията, използване на тематични консултации и експертна подкрепа;
- Провеждане на консултации, изследвания, анализи и др., необходими за оценка на нуждите на потребителите на електронни услуги, оценка на развитието на

електронното управление в европейски и глобален контекст, за разработване на политиката за електронно управление, електронни услуги, киберсигурност, оценка на ефекта от приложените мерки;

- Техническа помощ за разработване на Стратегията за електронно управление и Пътната карта към нея за периода след 2025 г.;
- Оценка на изпълнението на Стратегията за електронно управление и Пътната карта към нея и оценка на изпълнението на Стратегията за киберсигурност.

Директни бенефициенти: ДАНИИ и ДАЕУ

3. Укрепване на капацитета на бенефициентите по ПНИИДИТ

Правилното прилагане на новата политика за научни изследвания и иновации изисква повишаване на капацитета не само на УО и на ДАНИИ като цяло, но и на потенциалните кандидати и бенефициенти по програмата. Укрепването на техния капацитет за планиране и изпълнение на проекти е от решаващо значение за постигането на приоритетите на новата политика за научни изследвания и иновации. В областта на електронното управление са идентифицирани нужди от развитие на капацитета на ДАЕУ във връзка с ефективното изпълнение на заложените по програмата мерки.

При изготвянето на мерки за изграждане на капацитет за бенефициентите са взети под внимание уроците, извлечени от изпълнението на програми с подобен фокус - ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“ и ОП „Иновации и конкурентоспособност“. Нуждите от изграждане на капацитет в областта на цифровизацията на публичния сектор се основават на уроците, извлечени от ОП „Добро управление“.

Междинният преглед на ОПИК потвърждава все още недостатъчния капацитет на потенциалните кандидати и бенефициенти - предимно малки и средни предприятия, за подготовка на проекти и изпълнение на проекти, финансирани от ЕС, и необходимостта от продължаване на усилията в това отношение. Това е особено вярно за прилагането на териториални инструменти като ВОМР и важна обратна връзка по отношение на планираното използване на подхода за ИТИ през периода 2021-2027. Опитът по ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“ показва, че забавянията в създаването на ЦВП и ЦК в повечето случаи се дължат на недостатъчния капацитет за управление на такива проекти, за провеждане на обществени поръчки, за прилагане и спазване на правилата на програмата и договора. Въпреки усилията на УО на ОПНОИР, все още има нужда от укрепване на административния капацитет на централните институции с оглед на тяхното бъдещо развитие и изпълнение на проекти по настоящата програма.

В областта на електронното управление съвместното създаване на ориентирани към потребителя и персонализирани електронни услуги изисква нови взаимоотношения и подобряване на взаимодействието на държавните организации с гражданите и бизнеса. Публичният сектор трябва да комуникира проактивно и да се ангажира с гражданина, като използва данни от всички предишни взаимодействия с гражданина. Възникващите технологии, като дълбоко обучение и машинно обучение, могат да помогнат на организациите от публичния сектор да предскажат бъдещите нужди и искания на гражданина. Необходимо е да се насърчават иновативни решения за предоставяне на услуги и изпреварващо вземане на решения, основани на данни. Приемането на управлявани от данни иновации в публичния сектор изисква активно въвеждане на модели на данни и иновативни решения и технологии в публичния сектор, включително стимулиране на приемането на нововъзникващи технологии като изкуствен интелект, роботика, интернет на нещата, големи данни и анализи. По-нататъшното развитие на политиката за електронното управление изисква отключване на потенциала на данните,

за да се генерират и събират от публичния сектор, което ще трансформира предоставянето на електронни услуги и ще бъде генератор на иновативни продукти, персонализирани и адаптивни услуги. Ползите от подхода, управляван от данни, не се ограничават до публичния сектор, а се отнасят до гражданите, индустрията и академичните среди, които ще могат да се възползват от силата на данните. Облачните изчислителни услуги, които постепенно се разгръщат от ДАЕУ, предоставят огромни възможности за внедряване на по-интелигентни решения за доставка на електронни услуги. За да интегрира всички тези иновационни елементи в стратегически документи и проекти, ДАЕУ се нуждае от авангардни експерти и редовен обмен с академичните среди и съответните органи за електронно управление от други държави-членки на ЕС. Съществува дисбаланс между правна среда и административни мерки, от една страна, и технически капацитет и възможности на основните играчи в киберсигурността, от друга. Законът за киберсигурността определя конкретни роли и отговорности на основните институции в киберсигурността, както и изискванията към операторите на основни услуги и доставчиците на цифрови услуги. Въпреки това, поради липса на финансови ресурси, тези отговорности и изисквания все още не са достигнали до подходящо ниво на зрялост. Компетентните органи трябва да изградят своя капацитет, за да могат да осигурят високо ниво на сигурност, в отговор на нарастващите заплахи.

Публичният домейн за киберсигурност, включително водещите институции по киберсигурност, е далеч зад частния бизнес по отношение на капаците и възможности. Предвид водещата роля на държавните институции, отговарящи за киберсигурността, това несъответствие е сериозно пречка и заплаха за частния бизнес и активите на гражданите.

Специфични мерки за изграждане на капацитет на бенефициентите по ПНИИДИТ:

- Осигуряване на целенасочена подкрепа за развитието на капацитета за подготовка, управление и изпълнение на проекти, координация на взаимодействието между различните участници в тях, провеждане на процедури за обществени поръчки и прилагане на правилата за държавна помощ, текущ мониторинг и оценка на изпълнението на проектите чрез тематични обучения, партньорски проверки, привличане на външна експертна помощ. Специално внимание ще бъде обърнато на потенциалните кандидати и бенефициенти с малък или никакъв опит във финансиране от ЕС проекти;
- Предоставяне на експертиза и подкрепа за създаването на устойчиви мрежи, доверие и координация между представителите на научноизследователската общност и бизнес сектора, за да се реализират успешно партньорски проекти;
- Организиране и осигуряване на участие в информационни дни, кръгли маси, семинари, работни срещи и други форми за повишаване на осведомеността, знанията и уменията на бенефициентите по програмата, както и на потенциалните бенефициенти;
- Укрепване на капацитета на националната координационна мрежа (НКН) във връзка с подпомогне на успешното участие на български научноизследователски организации и предприятия в Рамковата програма „Хоризонт Европа“. Това включва, наред с всичко, наемане, обучение и задържане на професионалисти в специфичните области на Програма „Хоризонт Европа“;
- Разработване и прилагане на план за действие за укрепване на капацитета на ДАЕУ – наемане на експерти, организиране на обучителни събития, учебни материали и др.) чрез Укрепване на капацитета на ДАЕУ в областта на математическите модели за прогнозиране и оценка на ситуацията; експертни системи и системи за изкуствен интелект; координирани системи за планиране;

аналитични и интелигентни инструменти за обработка на големи масиви от данни и оптимизиране на процесите; големи данни; киберзащита; и т.н.;

- Създаване на редовни възможности за двупосочна комуникация между национални и секторни ЕРИКС за обмен на информация и споделяне на знания за мониторинг на киберпространството, откриване на уязвимости, предотвратяване и реагиране на кибер инциденти и кризи от различен мащаб, както и постигане на пълна интеграция на България в Европейската екосистема за киберсигурност чрез интензивна и ефективна двупосочна комуникация между национални и секторни ЕРИКС;
- Създаване на редовни възможности за двупосочна комуникация между националните ЦИС и отделните ЦИС на операторите на основни услуги и публичните институции за обмен на информация и споделяне на знания за киберсигурността в критичните сектори и основни услуги, чрез интензивна и ефективна двупосочна комуникация между националните ЦИС и отделни ЦИС на операторите на основни услуги и публичните институции

Директни бенефициенти: УО на ПНИИДИТ 2021-2027 и научноизследователски организации, висши училища, ЦВП, ЦК, предприятия, дигитални иновационни центрове, структури на публичната администрация и др.

Дейности за осигуряване на публичност и прозрачност на изпълнението на ПНИИДИТ 2021-2027

Основна цел на дейностите в това направление е осигуряване на необходимото ниво на публичност, осведоменост и разбиране на целите, приоритетите, възможностите за финансиране, постигнатите резултати и ефекта от програмата в контекста на националната и европейската политика за насърчаване на научните изследвания и иновациите и дигитализация на публичния сектор.

Специфични дейности, които ще бъдат подпомогнати чрез техническата помощ включват:

- Разработване и изпълнение на комуникационен план на програмата, обвързан с цялостната комуникационна стратегия на европейските фондове и националната и европейската политика за развитие на научните изследвания и иновациите и дигитализацията, в изпълнение на изискванията за прозрачност при усвояването на средствата и комуникацията на програмите;
- Организиране на публични събития; изработване и разпространение на рекламни и информационни материали; работа с медиите; разработване и разпространение на аудио-визуални формати; външна реклама; комуникация чрез социалните мрежи; комуникация със заинтересованите страни; разработване и провеждане на комуникационни кампании, придобиване на лицензи и авторски права, провеждане на социологически проучвания и др;
- Оценка на въздействието от изпълнението на комуникационните и прозрачните дейности;
- Други дейности, свързани с изпълнението на мерките за прозрачност и комуникация.

Директен бенефициент: УО на ПНИИДИТ 2021-2027 г.

Основни целеви групи — член 22, параграф 3, буква д), подточка iii) от POP

Текстово поле [1 000]

2.2.1.2. Показатели

Показатели за крайния продукт със съответните междинни цели и целеви стойности

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква д), подточка ii) от РОР

Таблица 2: Показатели за крайния продукт

Приоритет	Фонд	Категория региони	Идентификационен код [5]	Показател [255]	Мерна единица	Междинна цел (2024 г.)	Целева стойност (2029 г.)

2.2.1.3. Индикативна разбивка на програмираните ресурси (ЕС) по видове интервенции

Член 22, параграф 3, буква д), подточка iv) от РОР

Таблица 4: Измерение 1 — Област на интервенция

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Код	Сума (EUR)
Приоритет ТП	ЕФРР	Региони в преход	179	1 226 082
Приоритет ТП	ЕФРР	Региони в преход	180	2 416 417
Приоритет ТП	ЕФРР	Региони в преход	181	666 835
Приоритет ТП	ЕФРР	Региони в преход	182	16 910 666

Таблица 7: Измерение 6 — Вторични тематични области по ЕСФ+

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Код	Сума (EUR)

Таблица 8: Измерение „Равенство между половете“ на ЕСФ+, ЕФРР, Кохезионния фонд и ФСП

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Код	Сума (EUR)

* По принцип 40% за ЕСФ+ допринасят за проследяването на равенството между половете. 100% се прилагат, когато държавата членка избере да използва член 6 от Регламента за ЕСФ+, както и специфични за програмата действия в областта на равенството между половете.

Таблица 9: Индикативна разбивка на програмираните средства (ЕС) по видове интервенции за ЕФМДРА

Приоритет №	Специфична цел	Вид интервенция	Код	Сума (EUR)

2.2.2. Приоритет за техническа помощ съгласно член 37 от РОР (повтаря се за всеки такъв приоритет за техническа помощ)

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква е) от РОР

2.2.2.1. Описание на техническата помощ по финансиране, което не е свързано с разходите — член 37 от РОР

Текстово поле [3 000]

2.2.2.2. Индикативна разбивка на програмираните ресурси (ЕС) по видове интервенции

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква е) от РОР

Таблица 4: Измерение 1 — Област на интервенция

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Код	Сума (EUR)

Таблица 7: Измерение 6 — Вторични тематични области по ЕСФ+

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Код	Сума (EUR)

Таблица 8: Измерение 7 — Измерение „Равенство между половете“ на ЕСФ+*, ЕФРР, Кохезионния фонд и ФСП

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Код	Сума (EUR)

* По принцип 40% за ЕСФ+ допринасят за проследяването на равенството между половете. 100% се прилагат, когато държавата членка избере да използва член 6 от Регламента за ЕСФ+, както и специфични за програмата действия в областта на равенството между половете.

Таблица 9: Индикативна разбивка на програмираните средства (ЕС) по видове интервенции за ЕФМДРА

Приоритет №	Специфична цел	Вид интервенция	Код	Сума (EUR)

3. План за финансиране

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква ж), подточки i), ii) и iii), член 112, параграфи 1, 2 и 3 и членове 14 и 26 от РОР

3.1. Прехвърляния и принос¹

Позоваване: Членове 14, 26 и 27 от РОР

Изменение на програмата, свързано с:	☐ принос към InvestEU
	☐ прехвърляния към инструменти, изпълнявани при пряко или непряко управление
	☐ прехвърляния между ЕФРР, ЕСФ+, Кохезионния фонд или друг фонд или фондове

---

¹ Приложимо само за изменения на програми в съответствие с членове 14 и 26, с изключение на допълнителните прехвърляния към ФСП в съответствие с член 27 от РОР. Прехвърлянията не засягат годишното разпределение на финансовите кредити на равнището на МФР за дадена държава членка.

Таблица 15А: Принос към InvestEU* (разбивка по години)

Принос от		Принос към	Разбивка по години								
Фонд	Категория региони		Компонент(и) на InvestEU	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.	2027 г.	Общо
ЕФРР	По-силно развити региони										
	Региони в преход										
	По-слабо развити региони										
ЕСФ+	По-силно развити региони										
	Региони в преход										
	По-слабо развити региони										

Кохезио нен фонд	Не е прилож имо									
ЕФМДР А	Не е прилож имо									

* За всяко ново искане за принос: в изменение на програмата се определят общите суми за всяка година по фондове и по категории региони.

Таблица 16А: Прехвърляния към инструменти, изпълнявани при пряко или непряко управление (разбивка по години)

Прехвърляне от		Прехвърляне към	Разбивка по години								
Фонд	Категория региони		Инструмент	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.	2027 г.	Общо
ЕФРР	По-силно развити региони										
	Регион и в преход										
	По-слабо развити региони										
ЕСФ+	По-силно развити региони										

Прехвърляне от		Прехвърляне към	Разбивка по години									
Фонд	Категория региони	Инструмент	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.		2027 г.		Общо
	Региони в преход											
	Посолабо развити региони											
Кохезионен фонд	Не е приложимо											
ЕФМДР А	Не е приложимо											

Таблица 16Б: Прехвърляния към инструменти, изпълнявани при пряко или непряко управление* (резюме)

Фонд	Категория региони	Инструмент 1 а)	Инструмент 2 б)	Инструмент 3 в)	Инструмент 4 г)	Инструмент 5** д)	Общо е)=а)+б)+в)+г)+д)
ЕФРР	По-силно развити региони						
	Регион и в преход						
	По-слабо развити региони						
ЕСФ+	По-силно развити региони						
	Регион и в преход						
	По-слабо						

Фонд	Категория региони	Инструмент 1 а)	Инструмент 2 б)	Инструмент 3 в)	Инструмент 4 г)	Инструмент 5** д)	Общо е)=(а)+б)+в)+г)+д)
	развити региони						
Кохезионен фонд	Не е приложимо						
ЕФМДР А	Не е приложимо						
Общо							

* Кумулативни суми за всички прехвърляния, направени чрез изменения на програмата през програмния период. Към всяко ново искане за прехвърляне в изменение на програмата се определят общите суми, прехвърлени за всяка година по фондове и по категории региони.

** Прехвърлянията могат да се извършват към всеки друг инструмент, изпълняван при пряко или непряко управление, когато такава възможност е предвидена в основния акт. Съответно ще бъдат посочени броят и наименованията на съответните инструменти на Съюза.

Текстово поле [3 500] (обосновка)

Таблица 17А: Прехвърляния между ЕФРР, ЕСФ+ и Кохезионния фонд или друг фонд или фондове* (разбивка по години)

Прехвърляния от		Прехвърляния към		Разбивка по години							
Фонд	Категория регион и	Фонд	Категория региони (когато е приложимо)	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.	2027 г.	Общо
ЕФРР	По-силно развити региони	ЕФРР, ЕСФ+ или Кохезионен фонд, ЕФМД РА, ФУМИ, ФВС, ИУГВП									
	Региони в преход										
	По-слабо развити региони										
ЕСФ+	По-силно развити										

Прехвърляния от		Прехвърляния към		Разбивка по години								
Фонд	Категория регион и	Фонд	Категория региони (когато е приложимо)	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.	2027 г.	Общо	
	регион и											
	Регион и в преход											
	По-слабо развити региони											
Кохезионен фонд	Не е приложимо											
ЕФМД РА	Не е приложимо											

* Прехвърляния към други програми. Прехвърлянията между ЕФРР и ЕСФ+ могат да се извършват само в рамките на една и съща категория региони.

Таблица 17Б: Прехвърляния между ЕФРР, ЕСФ+ и Кохезионния фонд или друг фонд или фондове* (резюме)

		ЕФРР			ЕСФ+			Кохезионен фонд	Е
		По-силно развити региони	Региони в преход	По-слабо развити региони	По-силно развити региони	Региони в преход	По-слабо развити региони		
ЕФРР	По-силно развити региони								
	Региони в преход								
	По-слабо развити региони								
ЕСФ+	По-силно развити региони								
	Региони в преход								
	По-слабо развити региони								
Кохезионен фонд	Не е приложимо								
ЕФМДРА	Не е приложимо								

Общо									
------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

* Кумулативни суми за всички прехвърляния, направени чрез изменения на програмата през програмния период. Към всяко ново искане за прехвърляне в изменение на програмата се определят общите суми, прехвърлени за всяка година по фондове и по категории региони.

Текстово поле [3 500] (обосновка)

3.2. ФСП: разпределени средства в програмата и прехвърляния¹

3.2.1. Разпределени по линия на ФСП средства за програмата преди прехвърлянията по приоритети (когато е от значение)²

Позоваване: Член 27 от POP

Таблица 18: Разпределени по линия на ФСП средства за програмата в съответствие с член 3 от Регламента за ФСП, преди прехвърлянията

Приоритет 1 по ФСП	
Приоритет 2 по ФСП	
	Общо

1 Прехвърлянията не засягат годишното разпределение на финансовите кредити на равнището на МФР за дадена държава членка.

2 Приложимо за първото приемане на програми с разпределени по линия на ФСП средства.

3.2.2. Прехвърляния към ФСП като допълнителна подкрепа¹ (когато е приложимо)

Прехвърляне към ФСП	☐ отнася се до вътрешни прехвърляния в рамките на програмата с разпределени по линия на ФСП средства	
	☐ отнася се до прехвърляния от други програми към програмата с разпределени по линия на ФСП средства	

---

1 Разделът се попълва от получаващата програма. Когато програма, подкрепяна по линия на ФСП, получи допълнителна подкрепа (вж. член 27 от POP) в рамките на програмата и от други програми, всички таблици в настоящия раздел трябва да бъдат попълнени. При първото приемане със средства, разпределени по линия на ФСП, настоящият раздел трябва да потвърди или коригира предварителните прехвърляния, предложени в споразумението за партньорство.

Таблица 18А: Прехвърляния към ФСП в рамките на програмата (разбивка по години)

Прехвърляне от		Прехвърляне към	Разбивка по години							
Фонд	Категория регион и	Приоритет по ФСП*	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.	2027 г.	Общо
ЕФР Р	По-силно развити региони	Приоритет 1 по ФСП								
	Региони в преход									
	По-слабо развити региони									
ЕСФ +	По-силно развити региони	Приоритет 2 по ФСП								
	Региони в преход									

	По-слабо развити региони									
--	--------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

* Ресурсите от ФСП следва да бъдат допълнени с ресурси от ЕФРР или ЕСФ+ от категорията региони, в които се намира съответната територия.

Таблица 18Б: Прехвърляне на ресурси от ЕФРР и ЕСФ+ към ФСП в рамките на програмата

		Разпределени по линия на ФСП средства в програмата*, разбити по категория региони, на коя територия се намира** (по приоритети на ФСП)	
		Приоритет по ФСП (за всеки приоритет по ФСП)	Сума
Прехвърляне в рамките на програмата* (допълнителна подкрепа) по категории региони			
ЕФРР	По-силно развити региони		
	Региони в преход		
	По-слабо развити региони		
ЕСФ+	По-силно развити региони		
	Региони в преход		
	По-слабо развити региони		
Общо	По-силно развити региони		
	Региони в преход		

	По-слабо развити региони		
--	-----------------------------	--	--

* Програма с разпределени по линия на ФСП средства.

** Ресурсите от ФСП следва да бъдат допълнени с ресурси от ЕФРР или ЕСФ+ от категорията региони, в която се намира съответната територия.

Таблица 18В: Прехвърляния към ФСП от друга(и) програма(и) (разбивка по години)

Прехвърляне от		Прехвърляне към	Разбивка по години							
Фонд	Категория регион и	Приоритет по ФСП*	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.	2027 г.	Общо
ЕФР Р	Посилно развити региони	Приоритет 1 по ФСП								
	Региони в преход									
	Послабо развити региони									
ЕС Ф+	Посилно развити региони	Приоритет 2 по ФСП								
	Региони в преход									

	По-слабо развити региони											
--	--------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

* Ресурсите от ФСП следва да бъдат допълнени с ресурси от ЕФРР или ЕСФ+ от категорията региони, в която се намира съответната територия.

Таблица 18Г: Прехвърляне на ресурси от ЕФРР и ЕСФ+ от други програми към ФСП в рамките на тази програма

		Допълнителна подкрепа за ФСП в настоящата програма* за територията, разположена*** в дадена категория региони (по приоритети):	
		Приоритет по ФСП	Сума
Прехвърляне(ия) от друга(и) програма(и)** по категории региони			
ЕФРР	По-силно развити региони		
	Региони в преход		
	По-слабо развити региони		
ЕСФ+	По-силно развити региони		
	Региони в преход		
	По-слабо развити региони		
Общо			

* Програма с отпуснати по ФСП средства, която получава допълнителна подкрепа от ЕФРР и ЕСФ+.

** Програма, предоставяща допълнителна подкрепа от ЕФРР и ЕСФ+ (източник).

*** Ресурсите от ФСП следва да бъдат допълнени с ресурси от ЕФРР или ЕСФ+ от категорията региони, в която се намира съответната територия.

Текстово поле [3 000] Обосновка за допълнителното прехвърляне от ЕФРР и ЕСФ+ въз основа на планираните видове интервенции — член 22, параграф 3, буква г), подточка ix) от POP

3.3. Прехвърляния между категории региони в резултат на междинния преглед

Таблица 19А: Прехвърляния между категории региони в резултат на междинния преглед в рамките на програмата (разбивка по години)

Прехвърляне от	Прехвърляне към	Разбивка по години			
		2025 г.	2026 г.	2027 г.	Общо
Категория региони*	Категория региони*				
По-силно развити региони	По-силно развити региони/ Региони в преход/ По-слабо развити региони				
Региони в преход					
По-слабо развити региони					

* Прилага се само за ЕФРР и ЕСФ+.

Таблица 19Б: Прехвърляния към други програми между категории региони в резултат на междинния преглед (разбивка по години)

Прехвърляне от	Прехвърляне към	Разбивка по години			
		2025 г.	2026 г.	2027 г.	Общо
Категория региони*	Категория региони*				
По-силно развити региони	По-силно развити региони/ Региони в преход/ По-слабо развити региони				
Региони в преход					
По-слабо развити региони					

* Прилага се само за ЕФРР и ЕСФ+.

3.4. Обратни прехвърляния¹

Таблица 20А: Обратни прехвърляния (разбивка по години)

Прехвърляне от	Прехвърляне към		Разбивка по години								
			2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.	2027 г.	Общо	
InvestEU или друг инструмент на Съюза	Фонд	Категория региони									
InvestEU Компонент 1 Компонент 2 Компонент 3 Компонент 4	ЕФРР	По-силно развити региони									
		Региони в преход									
		По-слабо развити региони									
		Инструмент 1 на Съюза									
Инструмент 2 на Съюза	ЕСФ+	По-силно развити региони									

¹ Приложимо само за изменения на програми за ресурси, прехвърлени обратно от други инструменти на Съюза, включително елементи на ФУМИ, ФВС и ИУГВП, при пряко или непряко управление, или от InvestEU.

[...]		Региони в преход								
		По- слабо развити региони								
	Кохезио нен фонд	Не е прилож имо								
	ЕФМДР А	Не е прилож имо								

Таблица 20Б: Обратни прехвърляния* (резюме)

От/До	ЕФРР			ЕСФ+			Кохезионен фонд	ЕФМДР А
	По-силно развити региони	Региони в преход	По-слабо развити региони	По-силно развити региони	Региони в преход	По-слабо развити региони		
InvestEU								
Компонент 1								
Компонент 2								
Компонент 3								
Компонент 4								
Инструмент 1								
Инструмент 2								
Инструмент 3								
Инструмент 4**								

* Кумулативни суми за всички прехвърляния, направени чрез изменения на програмата през програмния период. При всяко ново искане за прехвърляне в изменение на програмата се определят общите суми, прехвърляни за всяка година по фондове и по категории региони.

** Прехвърлянията могат да се извършват към всеки друг инструмент, изпълняван при пряко или непряко управление, когато такава възможност е предвидена в основния акт. Съответно ще бъдат посочени броят и наименованията на съответните инструменти на Съюза.

3.5. Финансови бюджетни кредити по години

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква ж), подточка и) от РОР и членове 3, 4 и 7 от Регламента за ФСП

Таблица 10: Финансови бюджетни кредити по години

Фонд	Категория региони	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2026 г.		2026 г. сум	2027 г.		2027 г. сум	Общо
							Финансови бюджетни кредити без сума за ГЪВКАВОС	Сума за ГЪВКАВОС		Финансови бюджетни кредити без сума за ГЪВКАВОС	Сума за ГЪВКАВОС		
ЕФРР*	Посилно развити региони												
	Региони в												

Фонд	Категория региони	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.		2027 г.		2027 г.	Общо
							Финансови бюджетни и кредити без сума та за ГЪВКАВОСТ	Сума за ГЪВКАВОСТ	Финансови бюджетни и кредити без сума та за ГЪВКАВОСТ	Сума за ГЪВКАВОСТ		
	преход											
	Послабоза развити региони											
	Найотдалечни региони											

Фонд	Категория региони	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.		2027 г.		2027 г.	Общо
							Финансови бюджетни и кредити без сума та за ГЪВКАВОСТ	Сума за ГЪВКАВОСТ	Финансови бюджетни и кредити без сума та за ГЪВКАВОСТ	Сума за ГЪВКАВОСТ		
	и северни слабо населени региони											
Общо												
ЕСФ+*	Политико развити											

Фонд	Категория региони	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.		2027 г.		2027 г.	Общо
							Финансови бюджетни кредити без сума та за ГЪВКАВОСТ	Сума за ГЪВКАВОСТ	Финансови бюджетни кредити без сума та за ГЪВКАВОСТ	Сума за ГЪВКАВОСТ		
	региони											
	Региони в преход											
	Послабозвити региони											

Фонд	Категория региони	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.		2027 г.		2027 г.	Общо
							Финансови бюджетни кредити без сума за ГЪВКАВОСТ	Сума за ГЪВКАВОСТ	Финансови бюджетни кредити без сума за ГЪВКАВОСТ	Сума за ГЪВКАВОСТ		
	Най-отдалечени региони и северни слабо населени региони											

Фонд	Категория региони	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.		2027 г.		2027 г.	Общо	
							Финансови бюджетни и кредити без сума та за ГЪВКАВОСТ	Сума за ГЪВКАВОСТ	2026 г. само за ЕФМДРА	Финансови бюджетни и кредити без сума та за ГЪВКАВОСТ			Сума за ГЪВКАВОСТ
Общо													
ФСП *	Ресурси по член 3 от Регламента за ФСП												
	Ресурси по член												

Фонд	Категория региони	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.		2027 г.		2027 г.	Общо
								Финансови бюджетни и кредити без сума та за ГЪВКАВОСТ	Сума за ГЪВКАВОСТ	2026 г. само за ЕФМДРА	Финансови бюджетни и кредити без сума та за ГЪВКАВОСТ		
4 от Регламента за ФС П													
Ресурси по член 7 от Регламента за ФС П													

Фонд	Категория региони	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.		2027 г.		2027 г.	Общо
							Финансови бюджетни и кредити без сума та за ГЪВКАВОСТ	Сума за ГЪВКАВОСТ	Финансови бюджетни и кредити без сума та за ГЪВКАВОСТ	Сума за ГЪВКАВОСТ		
	(възвръзка с ресурсите по член 3 от Регламента за ФС П)											
	Ресурси по											

Фонд	Категория региони	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.		2027 г.		2027 г.	Общо	
							Финансови бюджетни и кредити без сума та за ГЪВКАВОСТ	Сума за ГЪВКАВОСТ	Финансови бюджетни и кредити без сума та за ГЪВКАВОСТ	Сума за ГЪВКАВОСТ			
член 7 от Регламента за ФС П (във връзка с ресурсите по член 4 от Регламента													

Фонд	Категория региони	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.		2027 г.		2027 г. само за ЕФ МД РА	Общо
							Финансови бюджетни и кредити без сума та за ГЪВКАВОСТ	Сума за ГЪВКАВОСТ	Финансови бюджетни и кредити без сума та за ГЪВКАВОСТ	Сума за ГЪВКАВОСТ		
	та за ФС П)											
Общо												
Кохезионен фонд	Не е приложимо											
ЕФ МДРА	Не е приложимо											

Фонд	Категория региони	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.		2027 г.		2027 г.	Общо
							Финансови бюджетни и кредити без сума за ГЪВКАВОСТ	Сума за ГЪВКАВОСТ	Финансови бюджетни и кредити без сума за ГЪВКАВОСТ	Сума за ГЪВКАВОСТ		
Общо												

* Суми след допълнителното прехвърляне към ФСП.

3.6. Общо финансови бюджетни кредити по фондове и национално съфинансиране
 Позоваване: Член 22, параграф 3, буква ж), подточка ii), член 22, параграф 6 и член 36
 от POP

За програми по цел „Инвестиции за работни места и растеж“, когато в споразумението
 за партньорство е избрана техническа помощ в съответствие с член 36, параграф 4 от
 POP.

Таблица 11: Общо бюджетни кредити по фонд и национално съфинансиране

Номер на цел на политиката/специфична цел на ФСП или техническа помощ	Приоритет	Основа за изчисляване на подкрепата от Съюза (общо допустими разходи или публичен принос)	Фонд	Категория региони*	Принос на Съюза а)=ж) +з)	Разбивка на приноса на Съюза		Национален принос б) = в) + г)	Индикативна разбивка на националния принос		Общо д) = а) + б)	Процент на съфинансиране е)=а)/д)	
						Принос на Съюза за безсумата за гъвкавост ж)	Сума за гъвкавост з)		публичен в)	частен г)			
ЦП 1	Приоритет 1	публичен/общо	ЕФРР	По-силно развити региони	369 129 150			65 140 438			434 269 588	85%	
				Региони в преход	231 080 850			99 034 650			330 115 500	70%	
				По-слабо развити региони									
				Най-отдалечени региони и северни слабо населени региони									

ЦП 1	Приоритет 2		ЕФРР	По-силно развити региони								
				Региони в преход	264 080 000			113 177 143			377 257 143	70%
				По-слабо развити региони								
				Най-отдалечени региони и северни слабо населени региони								
Техническа помощ	Приоритет 5 техническа помощ съгласно член 36, параграф 4 от РОР		ЕФРР или ЕСФ+, или ФСП, или Кохезионен фонд		21 220 000			9 094 286		30 314 286	70%	
			Общо ЕФРР	По-силно развити региони								
				Региони в преход	516 380 850			221 306 079			737 686 929	70%
				По-слабо развити региони	369 129 150			65 140 439			434 269 589	85%
				Най-отдалечени региони и северни слабо населени региони								
			Всичко общо		885 510 000			286 446 517		1 171 956 518		

* За ЕФРР: по-слабо развитите региони, регионите в преход, по-силно развитите региони и, когато е приложимо, специално разпределени средства за най-отдалечените и северните слабо населени региони. За ЕСФ+: по-слабо развитите региони, регионите в преход, по-силно развитите региони и, когато е приложимо, допълнително разпределени средства за най-отдалечените региони. За Кохезионния фонд: не е приложимо. Що се отнася до техническата помощ, прилагането на категориите региони зависи от избора на фонд.

** Посочете общия размер на ресурсите по ФСП, включително допълнителната подкрепа, прехвърлена от ЕФРР и ЕСФ+. Таблицата не включва сумите в съответствие с член 7 от Регламента за ФСП. В случай на техническа помощ, финансирана от ФСП, ресурсите по ФСП следва да бъдат разделени на ресурси, свързани с членове 3 и 4 от Регламента за ФСП. По отношение на член 4 от Регламента за ФСП няма сума за гъвкавост.

За цел „Инвестиции за работни места и растеж“: програми, които използват техническа помощ в съответствие с член 36, параграф 5 от РОР, в зависимост от избора, направен в споразумението за партньорство.

Таблица 11: Общо разпределени финансови средства по фондове и национален принос

Категория	Основа за изчисляване на подкрепата от ЕС (общо допустими разходи или публичен принос)	Фонд	Категория региони*	Принос на Съюза а)=б)+в)+и)+й)	Разбивка на приноса на Съюза				Национален принос г)=д)+е)	Индикативна разбивка на националния принос		
					Принос на Съюза		Сума за гъвкавост			публичен д)	частен е)	
					без техническа помощ съгласно член 36, параграф 5	за техническа помощ съгласно член 36, параграф 5	без техническа помощ съгласно член 36, параграф 5	за техническа помощ съгласно член 36, параграф 5 ***				
					б)	в)	и)	й)				
Категория	публичен/общо	ЕФРР	По-силно развити региони									
			Региони в преход									
			По-слабо развити региони									
			Най-отдалечени региони и северни слабо населени региони									

гет		ЕСФ+		По-силно развити региони										
				Региони в преход										
				По-слабо развити региони										
				Най-отдалечени региони и северни слабо населени региони										
гет		ФСП **	Ресурси по член 3 от Регламента за ФСП											
			Ресурси по член 4 от Регламента за ФСП											
			Общо											
гет		Кохезионен фонд												

дет		ЕФРР или ЕСФ+, или ФСП, или Кохезионен фонд											
ска		Общо ЕФРР	По-силно развити региони										
о			Региони в преход										
от			По-слабо развити региони										
			Най- отдалечени региони и северни слабо населени региони										
		Общо ЕСФ+	По-силно развити региони										
			Региони в преход										
			По-слабо развити региони										
			Най- отдалечени региони и северни слабо населени региони										

		ФСП* *	Ресурси по член 3 от Регламента за ФСП										
			Ресурси по член 4 от Регламента за ФСП										
		Общо Кохезионен фонд											

* За ЕФРР и ЕСФ+: по-слабо развитите региони, регионите в преход, по-силно развитите региони и, когато е приложимо, специално разпределени средства за най-отдалечените и северните слабо населени региони. За Кохезионния фонд: не е приложимо. Що се отнася до техническата помощ, прилагането на категориите региони зависи от избора на фонд.

** Посочете общия размер на ресурсите по ФСП, включително допълнителната подкрепа, прехвърлена от ЕФРР и ЕСФ+. Таблицата не включва сумите в съответствие с член 7 от Регламента за ФСП. В случай на техническа помощ, финансирана от ФСП, ресурсите по ФСП следва да бъдат разделени на ресурси, свързани с членове 3 и 4 от Регламента за ФСП. По отношение на член 4 от Регламента за ФСП няма сума за гъвкавост.

За ЕФМДРА:

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква ж), подточка iii) от РОР

Програми по ЕФМДРА, които използват техническа помощ в съответствие с член 3б, параграф 4 от РОР, в зависимост от избора, направен в споразумението за партньорство.

Таблица 11А: Общо разпределени финансови средства по фондове и национален принос

Приоритет	Специфична цел (номенклатура по Регламента за ЕФМДРА)	Основа за изчисляване на подкрепата от Съюза	Принос на Съюза	Национален публичен принос	Общо	Процент на съфинансиране
Приоритет 1	1.1.1	Публична				
	1.1.2	Публична				
	1.2	Публична				
	1.3	Публична				
	1.4	Публична				
	1.5	Публична				
	1.6	Публична				
Приоритет 2	2.1	Публична				
	2.2	Публична				
Приоритет 3	3.1	Публична				

Приоритет	Специфична цел (номенклатура по Регламента за ЕФМДРА)	Основа за изчисляване на подкрепата от Съюза	Принос на Съюза	Национален публичен принос	Общо	Процент на съфинансиране
Приоритет 4	4.1	Публична				
Техническа помощ съгласно член 36, параграф 4 от РОР	5.1	Публична				
Техническа помощ съгласно член 37 от РОР	5.2	Публична				

4. Отключващи условия

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква и) от POP

Таблица 12: Отключващи условия

Отключващи условия	Фонд	Специфична цел (не е приложимо за ЕФМДРА)	Изпълнени е на отключващите условия	Критерии	Изпълнение на критериите	Позоваване на съответната документация	Обосновка
Добро управление на национална или регионална стратегия за интелегентна специализация	ЕФРР	Цел на политиката 1, специфична цел (i) <i>Развитие и засилване на капацитета за научни изследвания и иновации на внедряването на модерни технологии</i>	Частично изпълнено	Подготовка и приемане на Стратегия за интелегентна специализация след 2020 г. и План за действие към нея, включващ : 1. Извършване на бариерен анализ за трансфера и разпространението на резултатите от научните изследвания и иновациите 2. Разработване на концептуална рамка за управление на Стратегията на национално и регионално ниво, чрез адаптиране на съществуващата; 3. Актуализация на системата за мониторинг и оценка; 4. Осигуряване на съвместната работа и сътрудничеството със съответните заинтересованите страни;	Частично изпълнено: По-долу е самооценката по подкритерии: 1. Изпълнено; 2. Частично изпълнено; 3. Изпълнено; 4. Изпълнено; 5. Частично изпълнено; 6. Изпълнено; 7. Изпълнено.	[500] Работна версия на Стратегията за интелегентна специализация 2021-2027	[1 000] Разработването на Стратегията за интелегентна специализация 2021-2027 г. е инициентирано от експертния екип на Министерството на икономиката. Визията е България да извърши технологична трансформация на икономиката, да увеличи ефективността на ресурсите и дигитализацията и да преодолее регионалните дисбаланси в иновационните показатели. Стратегическата цел е да се увеличат националните и регионалните показатели за иновации на страната, достигайки ниво от 60% в сравнение със средното за ЕС, което ще засили

				<p>5. Създаване и развитие на центрове за компетентност, центрове за върхови постижения, регионални иновационни центрове и секторни иновационни центрове;</p> <p>6. Подготовка и приемане на Стратегия за дигитализация на индустрията 4.0</p> <p>7. Изготвяне на анализ на специфичните нужди на заинтересованите страни от интернационализация, в рамките на приоритетната област на Стратегията за интелигентна специализация след 2020 г. и разработване на мерки за интернационализация.</p>			<p>позицията на България в групата на „умерените“ иноватори до 2027 г.</p> <p>Тематичните приоритетни области за интелигентна специализация за периода 2021-2027 г. са:</p> <p>(1) Информатика и ИКТ;</p> <p>(2) Мехатроника (независима област);</p> <p>(3) Индустрии за здравословен живот и биотехнологии;</p> <p>(4) Нови технологии в творческите и развлекателните индустрии;</p> <p>(5) Чисти технологии, кръгова и нисковъглеродна икономика.</p> <p>Всички 28 административни области на ниво NUTs II в страната са определили две приоритетни тематични области от горните пет. Третата приоритетна тематична област за всички области и за цялата страна ще бъде област „Чисти технологии, кръгова и нисковъглеродна икономика“.</p>

5. Програмни органи

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква к) и членове 71 и 84 от РОР

Таблица 13: Програмни органи

Програмни органи	Наименование на институцията [500]	Име на лицето за контакт [200]	Адрес на ел. поща [200]
Управляващ орган	Държавна агенция за научни изследвания и иновации чрез дирекция „Програмата Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“	Мартин Дановски	MDanovski@sari.bg
Одитен орган	Изпълнителна агенция „Одит на средствата от Европейския съюз“	Людмила Рангелова	l.rangelova@minfin.bg
Орган, който получава плащания от Комисията	Дирекция „Национален фонд“, Министерство на финансите	Мануела Милошева	m.milosheva@minfin.bg
Когато е приложимо, орган или органи, които получават плащания от Комисията в случай на техническа помощ съгласно член 36, параграф 5 от РОР			
Счетоводна функция, в случай че тази функция е възложена на орган, различен от управляващия орган			

Разпределение на възстановените суми за техническа помощ съгласно член 36, параграф 5 от РОР, ако се установи, че повече органи получават плащания от Комисията

Позоваване: Член 22, параграф 3 от РОР

Таблица 13А: Част от процентите, определени в член 36, параграф 5, буква б) от РОР, която ще бъде възстановена на органите, получаващи плащания от Комисията в случай на техническа помощ съгласно член 36, параграф 5 от РОР (в процентни пунктове)

Орган 1	процентни пунктове
Орган 2*	процентни пунктове

* Брой органи, определени от държава членка.

6. Партньорство

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква з) от РОР

Индикативният списък с програми и водещи ведомства за разработването на всяка програма за програмен период 2021-2027 г. беше одобрен с Решение № 196 от 11 април 2019 г. на МС за одобряване на Анализ на социално-икономическото развитие на България 2007-2017 г. за определяне на националните приоритети за периода 2021-2027 г., на Списък с целите на политиките, които да бъдат подкрепени през програмен период 2021-2027 г., и на Списък с програми и водещи ведомства за разработването им. С Решение № 495 от 21 юли 2020 г. за изменение и допълнение на Решение № 196 от 11 април 2019 г. на МС, към програмите за програмен период 2021-2027 г. беше добавена и ПНИИДИТ, а за водещо ведомство за разработването ѝ беше определена Администрацията на Министерския съвет.

Съгласно Постановление № 142 на МС от 07 юни 2019 г. за разработване на стратегическите и програмните документи на Република България за управление на средствата от фондовете на Европейския съюз за програмния период 2021 – 2027 г., за разработването на програмите, финансирани от фондовете за програмния период 2021 – 2027 г. се създават тематични работни групи като са посочени условията за тяхното съставяне, задачите и основните процедури за работните групи.

На 14 август 2020 г. стартира процедура за избор на юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност, чиито представители да участват в състава на ТРГ за разработване на ПНИИДИТ. Поканата беше публикувана на Единния информационен портал на ЕСИФ (www.eufunds.bg) и в нея бяха посочени критериите, на които трябва да отговарят кандидатстващите организации, както и сроковете за кандидатстване и необходимия пакет от документи за кандидатстване. Поканата е публикувана втори път на 25 ноември 2020 г.

Поканените групи юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност, чиито представители да участват в състава на ТРГ включват:

- Организации, работещи в сферата на равенството между мъжете и жените, недискриминацията и равните възможности;
- Организации, работещи в сферата на социалното включване и интегрирането на маргинализираните групи;
- Екологични организации;
- Организации, работещи в сферата на образованието, науката и културата;
- Организации на местните инициативни групи и местните инициативни рибарски групи за изпълнение на подхода "Водено от общностите местно развитие";
- Организации, работещи в сферата на иновациите и научните изследвания;
- Организации, работещи в сферата на развитие на информационните и комуникационни технологии.

След проведената процедура за избор на юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност, чиито представители да участват в състава на ТРГ за разработване на ПНИИДИТ, поименният състав на работната група бе определен със Заповед № Р-127 от 04 септември 2020 г. на министър-председателя на Р. България,

изменена със Заповед № Р-175 от 25 ноември 2020 г. и Заповед № Р-71 от 07 май 2021 г.. Ведомствата и организациите, чиито представители са включени в състава на ТРГ са: ДАНИИ , Фонд мениджър на финансовите инструменти в България ЕАД, Министерство на образованието и науката, Администрация на Министерския съвет, Министерство на културата, Министерство на финансите, Изпълнителна агенция „Одит на средствата от европейския съюз“, Изпълнителна агенция „Сертификационен одит на средствата от европейските земеделски фондове“, Държавен фонд „Земеделие“, Министерство на икономиката, Министерство на труда и социалната политика, Изпълнителна агенция „Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“, Министерство на земеделието, храните и горите, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Министерство на околната среда и водите, Министерство на външните работи, Министерство на вътрешните работи, Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията, Министерство на туризма, Министерство на младежта и спорта, Министерство на енергетиката, Държавна агенция „Електронно управление“, Национален център за информация и документация, Патентно ведомство, Национална агенция за оценяване и акредитация, Национален статистически институт, Комисия за защита от дискриминация, Агенция за хората с увреждания, Регионален съвет за развитие на Югозападен район, Регионален съвет за развитие на Южен централен район, Регионален съвет за развитие на Югоизточен район, Регионален съвет за развитие на Северозападен район, Регионален съвет за развитие на Северен централен район, Регионален съвет за развитие на Североизточен район, Асоциация на индустриалния капитал в България, Българска стопанска камара, Българска търговско-промишлена палата, Конфедерация на работодателите и индустриалците в България, Конфедерация на независимите синдикати в България, Конфедерация на труда „Подкрепа“, Държавна агенция „Безопасност на движението по пътищата“, национално представителни организации на и за хора с увреждания, признати от Министерския съвет по реда на Закона за хората с увреждания, Национално сдружение на общините в Република България, Българска академия на науките, Селскостопанска академия, Съвет на ректорите на висшите училища в Република България, организации, работещи в сферата на равенството между мъжете и жените, недискриминацията и равните възможности, организации, работещи в сферата на социалното включване и интегрирането на маргинализираните групи, екологични организации , организации, работещи в сферата на образованието, науката и културата, организации на местните инициативни групи и местните инициативни рибарски групи за изпълнение на подхода „Водено от общностите местно развитие“ , организации, работещи в сферата на иновациите и научните изследвания, организации, работещи в сферата на развитие на информационните и комуникационни технологии.

ТРГ за разработване на ПНИИДИТ извършва своята дейност съгласно вътрешни правила и в съответствие с чл. 10, ал.1 от Постановление № 142 на МС от 07 юни 2019 г. Представителите на партньорските ведомства и организации са включени в процеса на изготвянето, разглеждането и съгласуването на отделните разработки и текстове на програмата, както и на окончателния вариант на програмата, като подготвят и представят предложения, коментари и становища, участват в заседанията на ТРГ и т.н. С цел гарантиране спазване принципите на партньорство и добра комуникация с всички включени заинтересовани страни заседанията се провеждат при ясна организация, в съответствие с приетите вътрешни правила за дейността на ТРГ, материалите за всяко заседание се изпращат предварително, като на членовете на ТРГ и техните заместници се осигурява необходимото време и информация за подготовката на компетентни становища по разглежданите материали. Непрекъснатата координация се осъществява от Централното

координационно звено в Администрацията на Министерския съвет като секретариат на ТРГ.

ТРГ осъществява функциите си до официалното одобрение на ПНИИДИТ от Европейската комисия.

В допълнение, при изпълнение на определените ѝ функции ТРГ за разработване на ПНИИДИТ е в постоянно взаимодействие с ТРГ за разработване на останалите програми и работната група за разработване на Споразумението за партньорство за програмен период 2021-2027 г., като регулярно обменя информация по напредъка в разработването на Споразумението за партньорство и програмите.

В съответствие с разпоредите на РОР за периода 2021 – 2027 г., принципите за партньорство, заложи в Делегирания регламент (ЕС) № 240/2014 на Комисията от 7 януари 2014 година относно Европейски кодекс на поведение за партньорство в рамките на европейските структурни и инвестиционни фондове и съгласно приложимото национално законодателство, след одобрение на ПНИИДИТ, ще бъде сформиран Комитет за наблюдение на програмата, чиято основна цел е преглед на всички въпроси, които засягат напредъка в изпълнението на програмата в постигането на нейните цели. Съставът на Комитета за наблюдение включва широко представителство на всички заинтересовани страни, включително представители на министерства и Управляващи органи, регионалните съвети за развитие, Националното сдружение на общините в България, Националния статистически институт, национално представителните организации - на работодателите, на работниците и служителите, на и за хората с увреждания, както и представители на академичната общност и юридически лица с нестопанска цел и ведомства, отговорни за политиките, по които се финансират мерки от програмата. Комитетът за наблюдение на ПНИИДИТ ще се ръководи в своята дейност от вътрешни правила за работа, включващи подробно описание на целите, задачите, състава, функциите, процедурите, мерките за координация и др.

7. Комуникация и видимост

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква й) от РОР

Текстово поле [4 500]

Разработена е комуникационна стратегия (КС) в съответствие с чл. 17, параграф 3, буква и) от предложението за регламент на Европейския парламент и на Съвета за определяне на общите разпоредби за ЕФРР, ЕСФ +, КФ, ЕФМДР, както и финансовите правила за тях и за Фонда за убежище и миграция, Фонд за вътрешна сигурност и инструмент за управление на границите и визи и в съответствие с Наръчника за мониторинг и оценка на комуникационните дейности, финансирани от ЕСИФ, определящ рамката за стратегическа комуникация на ПНИИДИТ.

Основна цел: Поддържане на високо ниво на обществена осведоменост за целите, приоритетите и възможностите за финансиране, предлагани от Програмата, както и резултатите от изпълнението на Програмата като цяло и по-специално нейните приоритети, в контекста на политиките, подкрепяни от ЕФРР на положително обществено отношение към инициативите на ЕС, реализирани в сътрудничество с българските институции.

Специфични цели:

- Осигуряване на информираност на целевите групи за визията, приоритетите, възможностите за финансиране и резултатите от ПНИИДИТ 2021-2027 г. като инструмент за интелигентна трансформация чрез развитие на научни изследвания, иновации и дигитализация на публичния сектор;
- Осигуряване на публичност и прозрачност на процеса на управление и изпълнение на ПНИИДИТ 2021-2027 г., резултатите от неговото прилагане и идентифицираните добри практики;
- Осигуряване на информираност на потенциалните бенефициенти и бенефициентите по ПНИИДИТ 2021-2027 г. относно изискванията за кандидатстване и изпълнение на проекти, финансирани по Програмата, включително техните отговорности за предоставяне на информация и публичност

Целеви групи:

- **широката общественост** - гражданите на национално и регионално ниво, които биха се възползвали от резултатите от прилагането на мерките по Програмата;
- **потенциални бенефициенти** - допустими бенефициенти, които отговарят на условията за предоставяне на подкрепа по Програмата;
- **бенефициенти** - изследователски организации, университети, ЦВП, ЦК, предприятия, стартиращи фирми, центрове за цифрови иновации, отделения, структури на държавната администрация на всички нива и нейните служители; граждани; предприятия, получили подкрепа по Програмата;
- **медиатори** - медии, агенции за регионално развитие, комуникационни вериги на изследователски организации като БАН и ССА и др., които информират, формират мнения / нагласи и подкрепят потенциални кандидати и бенефициенти.

Избрани комуникационни канали: Електронни, печатни и онлайн медии: Медийни участия, производство на информационни и рекламни филми, аудио / видео, репортажи, банери и др., закупуване на програмно време / рекламни кутии и др. контакти с пресата.

Социални медии: **LinkedIn** е специално проектирана да обслужва бизнеса и професионалистите в дадена област и потребителите му го използват главно, за да демонстрират своя опит и да споделят професионални идеи, което го прави една от най-важните социални платформи. LinkedIn е важен прозорец в съвременните бизнес стратегии за изграждане на индивидуалност и признание. Създаването на профил за споделяне на информация за програмата в платформата би било полезно за професионалисти - както заинтересовани страни, така и медии, потенциални бенефициенти и бенефициенти. **YouTube** е втората най-популярна социална медия и същевременно най-големият сайт за споделяне на видео. Освен това YouTube се превърна в ключов инструмент в редица комуникационни и рекламни стратегии, тъй като позволява споделянето на подходящо аудиовизуално съдържание, което може да се коментира и споделя. YouTube е полезен и гъвкав канал на социалните медии както за комуникация с широката общественост, така и за по-фокусирана аудитория, който предоставя възможност за популяризиране на резултатите от Програмата, добрите практики, успешните проекти и примерите за непосредственото въздействие на структурните фондове върху начина на живот на хората на регионално и местно ниво. В

процеса на изпълнение на комуникационните мерки могат да бъдат идентифицирани други / нови социални медии за популяризиране на програмата.

Интернет: разработване и / или поддръжка на **уеб страница / подстраница към единен уеб портал**, в съответствие с изискванията на новите разпоредби.

Директна комуникация: организиране на събития: конференции, изложби, семинари, информационни кампании, семинари за журналисти, подкрепа от мрежата от 27 окръжни информационни центрове и др.;

Рекламни и информационни материали: Изработване и разпространение на печатни информационни материали и сувенири (бюлетини, брошури, плакати, ръководства, публикации и др.); изработване на информационни и рекламни филми, аудио / видео, банери;

Мониторинг и оценка

По време на програмния период мониторингът и оценката на комуникационните дейности ще се извършва въз основа на редовни анализи на удовлетвореността от събитията, онлайн проучвания, социологически проучвания, кръгли маси и специални работни групи, както и чрез провеждане на конкретни оценки на въздействието комуникационни дейности по програмата, които се планират да бъдат поне две - междинни и крайни.

8. Използване на единични разходи, еднократни суми или единни ставки и финансиране, което не е свързано с разходи

Позоваване: Членове 94 и 95 от POP

Таблица 14: Използване на единични разходи, еднократни суми или единни ставки и финансиране, което не е свързано с разходи

Планирано използване на членове 94 и 95 от POP	ДА	НЕ
От приемането си програмата ще използва възстановяване на приноса на Съюза на основата на единичните разходи, еднократните суми и единните ставки по приоритета съгласно член 94 от POP (ако отговорът е „да“, попълнете допълнение 1)	☐	☐
От приемането си програмата ще използва възстановяване на приноса на Съюза на основата на финансиране, което не е свързано с разходите, съгласно член 95 от POP (ако отговорът е „да“, попълнете допълнение 2)	☐	☐

Допълнение 1

Принос на Съюза на основата на единични разходи, еднократни суми и единни ставки

Образец за представяне на данните за разглеждане от Комисията

(Член 94) от РОР

Дата на внасяне на предложението	

Настоящото допълнение не се изисква, когато се използват опростените варианти за разходите (ОВР) на равнището на Съюза, установени с делегирания акт, посочен в член 94, параграф 4 от РОР.

А. Обобщение на основните елементи

Приоритет	Фонд	Специфична цел	Категория региони	Прогнозен дял от общия размер на разпределените финансови средства в рамките на приоритета, за който ще се прилагат ОВР, в %	Видове обхванати операции		Показател, който води до възстановяване на разходите		Мерна единица за показателя, който води до възстановяване на разходите	Вид ОВР (стандартна таблица на единичните разходи, еднократните суми или единните ставки)	Размер (в EUR) или процент (в случай на единни ставки) на ОВР
					Код ¹	Описание	Код ²	Описание			

¹ Това се отнася до кода за измерението на областта на интервенция в таблица 1 от приложение I към POP и приложение IV към Регламента за ЕФМДРА.

² Това се отнася до кода на общия показател, ако е приложимо.

Б. Подробности за вида операция (попълва се за всеки вид операция)

Управляващият орган получавал ли е подкрепа от външно дружество за определяне на опростените разходи по-долу?

Ако отговорът е „да“, моля, посочете кое външно дружество: Да/Не — Наименование на външното дружество

1. Описание на вида операция, включително графика за изпълнение ¹	
2. Специфична(и) цел(и)	
3. Показател, който води до възстановяване на разходите ²	
4. Мерна единица за показателя, който води до възстановяване на разходите	
5. Стандартна таблица на единичните разходи, еднократните суми или единните ставки	
6. Сума по видове мерни единици или по процент (за единни ставки) от ОВР	

---

¹ Предвидена начална дата на подбора на операциите и предвидена крайна дата на тяхното приключване (позоваване на член 63, параграф 5 от РОР).

² За операции, включващи няколко опростени варианта за разходите, обхващащи различни категории разходи, различни проекти или последователни фази на операция, полетата 3—11 трябва да бъдат попълнени за всеки показател, който води до възстановяване на разходите.

7. Категории разходи, обхванати от единичните разходи, еднократните суми или единните ставки	
8. Тези категории разходи покриват ли всички допустими разходи за операцията? Да/Не	
9. Метод на корекция(и) ¹	
<p>10. Проверка на достигането на единиците</p> <ul style="list-style-type: none"> - опишете какви документи/система ще бъдат използвани, за да се провери, че реализираните единици са достигнати - опишете какво и от кого ще бъде проверено по време на проверките на управлението - опишете какви мерки ще бъдат предприети за събиране и съхраняване на съответните данни/документи 	
11. Възможни погрешни стимули, смекчаващи мерки ² и очаквано ниво на риска (високо/средно/ниско)	

¹ Ако е приложимо, посочете честотата и графика на корекцията и ясно позоваване на конкретен показател (включително връзка към уебсайта, на който е публикуван този показател, ако е приложимо).

² Има ли някакви потенциални отрицателни последици за качеството на подкрепяните операции и ако това е така, какви мерки (напр. осигуряване на качеството) ще бъдат предприети за компенсиране на този риск?

12. Обща сума (на национално равнище и на равнището на Съюза), която се очаква да бъде възстановена от Комисията на тази основа	
---	--

В. Изчисляване на стандартната таблица на единичните разходи, еднократните суми или единните ставки

1. Източник на данните, използвани за изчисляване на стандартната таблица на единичните разходи, еднократните суми или единните ставки (кой е генерирал, събрал и записал данните; къде се съхраняват данните; крайни срокове; валидиране и др.):

--

2. Моля, уточнете защо предложеният метод и изчисление въз основа на член 94, параграф 2 са подходящи за вида операция.

--

3. Моля, посочете как са били направени изчисленията, включително и допускането по отношение на качеството или количествата. Когато е приложимо, следва да се използват статистически данни и референтни стойности, ако такива бъдат поискани, във формат, позволяващ употребата им от Комисията.

--

4. Моля, обяснете как сте гарантирали, че само допустимите разходи са включени в изчислението на стандартната таблица на единичните разходи, еднократните суми или единните ставки.

--

5. Оценка на одитния(те) орган(и) на методиката на изчисление и на размера, както и на механизмите, осигуряващи проверката, качеството, събирането и съхранението на данните.

--

Принос на Съюза на основата на финансиране, което не е свързано с разходите

Образец за представяне на данните за разглеждане от Комисията

(Член 95 от POP)

Дата на внасяне на предложението	

Настоящото допълнение не се изисква, когато се използват суми за финансиране на равнището на Съюза, което не е свързано с разходи, установени с делегирания акт, посочен в член 95, параграф 4 от POP.

A. Обобщение на основните елементи

Приоритет	Фонд	Специфична цел	Категория региони	Сумата, покрита от финансирането, което не е свързано с разходи	Видовеобхванати операции		Условия, които трябва да бъдат изпълнени/резултати, които трябва да бъдат постигнати, за да се извърши възстановяване на средства от Комисията	Показател		Мерна единица за условията, които трябва да бъдат изпълнени/резултатите, които трябва да бъдат постигнати, за да се извърши възстановяване на средства от Комисията	Предвиден вид метод за възстановяване на разходите, използван за възстановяване на разходите на бенефициера или бенефициерите
					Код ¹	Описание		Код ²	Описание		

¹ Това се отнася до кода за измерението на областта на интервенция в таблица 1 от приложение I към POP и приложение IV към Регламента за ЕФМДРА.

² Това се отнася до кода на общия показател, ако е приложимо.

Б. Подробности за вида операция (попълва се за всеки вид операция)

1. Описание на вида операция			
2. Специфична(и) цел(и)			
3. Условия, които трябва да бъдат изпълнени, или резултати, които трябва да бъдат постигнати			
4. Краен срок за изпълнение на условията или постигане на резултатите			
5. Определение на показателите			
6. Мерна единица за условията, които трябва да бъдат изпълнени/резултатите, които трябва да бъдат постигнати, за да се извърши възстановяване на разходи от Комисията			
7. Междинни конкретни резултати (ако е приложимо), които водят до възстановяване на разходи от Комисията, с график за възстановяване на разходите	Междинни конкретни резултати	Предвидена дата	Суми (в EUR)
8. Обща сума (включително финансиране от Съюза и национално финансиране)			
9. Метод на корекция(и)			

<p>10. Проверка на постигането на резултата или условието (и, когато е приложимо, на междинните конкретни резултати):</p> <ul style="list-style-type: none"> - опишете какъв(и) документ(и)/система ще се използва(т) за проверка на постигането на резултата или условието (и, когато е приложимо, на всеки от междинните конкретни резултати); - опишете как ще се извършват проверките на управлението (включително на място) и от кого; - опишете какви мерки ще бъдат предприети за събиране и съхраняване на съответните данни/документи 	
<p>11. Използване на безвъзмездни средства под формата на финансиране, което не е свързано с разходите</p> <p>Държавите членки предоставят ли на бенефициерите безвъзмездни средства под формата на финансиране, което не е свързано с разходите? Да/Не</p>	
<p>12. Мерки за осигуряване на одитна следа</p> <p>Моля, посочете органа/органиите, отговарящи за тези мерки.</p>	

Списък на планираните операции от стратегическо значение и график
(член 22, параграф 3 от POP)

Текстово поле [2 000]

